

Ruk

Aboedi Hoafi Ruk ai sürü papimarandi

Ruk ai Sisas tükümeiyu ranahambo Tiofirusimbo sürü papimarandi

1 ¹Tiofirus, karihasi se adükari nindou-anafì. Nindou afındi ai nine-moatükuni God ai yihoefi mbusümo ramareandi ranahambo diboadofe sürü papimbo mehomo. ²Sapo nindou didemo weangurühi hondü Sisasindi ratüpuri ahamundi himboarinambo hoeiru mburumbo aboedi hoafi wataporimborümuni marundi ranahamboemo ai sürü papiru marundi. ³Ro wandihoari munjuambo moatükuni ndorihoeimbi weangurühi tükümefeyo ra tüfoarihe fífirimariheandı. Ranimboane asu, Tiofirus, sihambo rani-moatükuni tüküfe-tüküfe marandi ranahambo diboadofe sürü papimbo ro hohoanimoyahani mayoa aboed-ane masahi. ⁴Ro randiheandani animbo asu se munjuambo moatükuni sihambo yamundimarihunini ra tüfoarowandühi fífirimbirowanda sahehea.

**Son tüküfemboayu ranahambo sünambeahindi
nendi ai Sekaraiambo hoafimayundo**

⁵Herot ai Sudia-yafe bogorimbofi nünguambe nindou mami ahandi ndüri Sekaraia ai Godimbo sesi siheferambo nindoumbofi manüngu, aiana Godimbo sesi sihoemo-rundeimbi Abaisa-yomondi sırambahindiyu. Ahandi nimorehindi ndüri ra Erisabetiyo ai-amboani Aronindi sırambahindiyo. ⁶Yimbu ai Godindi himboahü mburundi hamindi nimbafembo Adükarındı hoafi himboriyafeihı süngurine marinandi. ⁷Erisabet ai purüsiyo hayamboyo ranimbo ai Sekaraia-dibo nimori kefekoate nimbafembo boagirimayafe. ⁸Mami simboani Sekaraiandi sırihündi ratüpürimbo si tüküfeyoambe sesi sihefe ra Godindi himboahü ramareandi. ⁹Sapo Godimbo sesi siheferambo dibonimbo rani hohoanimo süngumbo ahambo dibonimemondowa

Godimbo sihefembo fondiwami fisiñarümbi moatükuni mandifembo Adükarindi wori ranambe kefuai mahüfu. ¹⁰Raniyo fisiñarümbi moatükuni-mayo ranai hai tikirandühi horoambe nimorehi nindowenihi afindi ranai weindani nimboeimbo Godimbo didibafiyehi burimaye.

¹¹Raniyo asu refeyoambe Adükarindi sünambeahindi nendi ranai ahambo-so tüküfi fisiñarümbi moatükuni mandife fondi warihondani manüngu. ¹²Raniyu Sekaraia ai hoeiriri haya hepünifi yihimbo sisirimefiyu. ¹³Igga asu sünambeahindi nendi-mayu ranai hoafiyundowohü yahuya, "Sekaraia, se yihimbondamboyafi! God ai sihafi didibafife hoafi himboriyumboani. Asu sihafi nimorehi Erisabet ai sihafi nimori nderimindimboe. Rananimbo se ahambo ndüri Son kaboadiwori. ¹⁴Nimori ranai tükündifiyuani se afindi hamindi hihifi-hihifindamboyafi asu nindou amuri ranai-amboani afindi hihifi-hihifindeimboyei. ¹⁵Nindou ranai ana Adükarindi himboahü ndüreimbi hondündümmbui. Aiana yowani wain asu ŋginindi hamindi bia ra ndümündümmbui. Ahambo hondi ai wakemindimbo yangiriyoambe Yifiafi Aboedi ranai ahanti fiambe yadidündifemboe. ¹⁶Rananimbo ai Israeriühü nindou afindi ranaheimbo God ahei Adükari-mayu ranahambo sowana hihindeirii ndemündündüri ŋgumbui. ¹⁷Aiana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi, ahanti ndüri Eraisa ramefiyu nou, yahurai ŋginindi ndemündü haya Adükarimbohunda ai boatei horombondüfi ŋgumbui. Aiana afindi mam-anemo asu nimor-anemo asükai mamühindeapura aboedi-aboedindafu, nindou Godindi hoafi himborikoate-yei-rihundeimbi aheimbo hihirindeirani mbumundi hohoanimo süngundihi, asu anihondümbo-rihindeimbi Adükari ai kosimbo-mayu ranimbo didiboadonbearümbui," mehu.

¹⁸Sekaraia ai sünambeahindi nendi-mayumbo simbori hoafiyundühi yahuya, "Asu ro nürgundihe fifirimandihe rani-moatükuni ra anihondayo amboani? Roana ndeara boagiriyamboanahi asu wandi nimorehi amboani boagiriyomboane," mehundowamboyu. ¹⁹Sünambeahindi nendi ai simbori hoafiyundühi yahuya, "Ro Gebrier-anahi nda. Roana Godindi ŋgusümboarani-anahi nimboa arihandi. Aiyu wambo koamarihendira sihambo aboedi hoafi hoafimbo makosahi. ²⁰Se moai wandi hoafi ra anihondümbo-rowandi ranimbo-hündä yafadiühämi tapi nimbafi ŋgafimbo rani-moatükuni ra tükündifemboe. Nini-simboaniyo God ai dibonimayu rani-moatükuni ra anihondümbo tükündifemboe," mehundo.

²¹Rani-moatükuni ranai refeyoambe nindou bidifiri ai Sekaraiambo weindani nimboeimbo himboyahündowohü hohoanimoyehiya, "Ai nimboe Godindi worambe gedühi anüngu?" masei. ²²Ai weindani tüküfi huhü aheimbo moai hoafi karearü, igga wani. Raniyei asu ai rarihi hohoanimoyehiya awi Sekaraia ai nine awambo moatükuni ahanti himboahümbo Godindi wori ranambe hoeire hayamboyu rawefiyu masei.

Ai aheimbo nini hoafi akidou hoafiyokoate-yundürühiyu asu ai moani ahandi warinambo yanjiri sisamira wakimareandi.

²³ Godindi worambe Sekaraia ai sapo nine-moatkuni refe ratüpurimbo-mayu ratüpurí ra moendire hayamboyu asu ai ngoafina mahu. ²⁴ Rani-moatkuni ranai refe hayamboyu-ane ranambe ahandi nimorehi Erisabet ranaai warandühumbiyo haya asu ai moai hondahüfeimbí amoamo ranambe wori hininggire ho, ñga wani. ²⁵ Ai yare hoafiyowohü yahoya, “Haponda ndeara bidifirani hondü Adükari ai wambo hipoamboreandırihu ai wandi amoaniñgi nindou himboahü menjgoro ra raguanamboareandi,” meho.

Sünambeahindi nendi ranai Mariamboya Sisas ndowarindimboyafi mehundo

²⁶ Erisabet ai 6 amoamombo niingoambe God ai sünambeahindi nendi ahandi ndüri Gebrier ranahambo Gariri hifambe ñgoafi ahandi ndüri Nasaret raninambo koamariherü. ²⁷ Ai mahu ra nimorehi sapo nindowenihí ahandi ndüri Sosepimbo momo kümarihindi ranahambo hoafi semündü hayamboyu. Sosep ranai ana adükari bogori Defitindi amoao-yomondi sırambeahindiyu. Ñga asu nimorehi-mayo ranahandi ndüri ana Mariayo. ²⁸ Sünambeahindi nendi-mayu ranai nimorehi ranahambo-so tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Karihasi. Adükari ai se-dibo nüngumbo sihambo aboedi-aboedimareanini,” mehundo.

²⁹ Raniyo asu Maria ai sünambeahindi nendandi-mayo hoafi ra himboriyo haya asu ai afindi hohoaniyowohü nine-moatkuni hoafi yahurai ra yahohaya hoafimayo. ³⁰ Sünambeahindi nendi-mayu ranai ahambo hoafiyundowohü yahuya, “Maria, se ranimbo yihibondamboyafi, ñga God ai sihambo ñgusüfoambe aboedi fufurifoareaniniimboani. ³¹ Ñga rananimbo se warandühumbündafi hawa nindowenihí nimori ndowarindifi mbunda asu se ahandi ndüri Sisas kaboadiwori. ³² Aiana adükari hondünduanı ahambo moani Nimoamo Hamindi Hondundi nimorani mbiseimboyei. Rananimbo asu Adükari God ranai ahambo bogorimbondirimbu sapo ahandi amoao Defit ramefiyu süngu. ³³ Rananimbo ai koadürümbo-koadürümbo Sekopindi ahuiri mamiyei bogorimbondifi nünguhü, ahandi ñginindi hifandarandi ranai ñgiri moendindo,” mehundo.

³⁴ Maria ai sünambeahindi nendi-mayu ranahambo hoafiyondowohü yahoya, “I, rani-moatkuni ra nüjgunde yahurai tükümandifea? Asu roana nindowenihikoate-anahisi!” mehondowamboyu. ³⁵ Asu simbori ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Yifiafi Aboedi ranai sihafi fiambe tükündifeninihu animbo asu Godindi ñginindi ranai sihambo gabudiboadeanininboe. Ranimbo-hündambo animbo asu sürühoeimbi nimori ranahambo Godindi Nimor-ani mbiseimboyei. ³⁶ Awi se

himboriyafi, sihafi mbu Erisabet amboani ḥgiri nimori wakindamindo masei boagirimayo, ḥga haponda warandühumbüyo haya 6 amoamo homboane. ³⁷ ḥgiri God ai nini-moatükuni refekoate-ndu,” mehu.

³⁸ Asu Maria ai simbori hoafiyowohü yahoya, “Ro Adükarindi ratüpuriya-rihandeimb-anahi, ḥga se hoafimaya fi süngu ai moani rambireandamboane,” mehondowamboyu asu sünambeahindi nendi ranai ndamefiyu.

Maria ai Erisabetimbo ndüfosimbo maho

³⁹ Rani-simboani Maria ai botife naporamindi haya nimai ḥgoafi mami Sudia hifi wafuambe anaŋo raninambo mahafo. ⁴⁰ Raniyo asu ai Sekaraiandi worambe ho haya farife hafo Erisabetimbo hihifimarandi.

⁴¹⁻⁴² Erisabet ai Maria hihifimarandi ra himboriyo-ambe asu mare ranambe nimori ai ahandi furambe sangurimbo botifi piyu marandi. Raniyo asu Erisabetindi fiambe Yifiafi Aboedi ranai tüküfeyowohüyo, ai puküna hoafi karihoeħü hoafiyowohü yahoya, “God ai sihambo aboedi-aboedimareanini mun̄guambo nimorehimbo refendürikoate-mayu nou. God ai nimori ranahambo amboani aboedi-aboediririmboani! ⁴³ Awi adükari moatükuni wambo tükümefeyondiri. ḥga wandi Adükarindi hondi ai wambo hoeifendirimbo tükümefeyo. ⁴⁴ Awi se himboriyafi, asu ro sihafi-mayo hihifi hoafi ra kefoendühi himborihamindihühiyahı asu nimori wandi furambe asanguru ranai hihifi-hihifiyuhü hohoripi-hohoripimayu. ⁴⁵ Adükarindi hoafi ra se anihondümbo-ndowandühi ana, asu se hihifi-hihifindafí sapo rani-moatükuni ranai anihondü sihambo tükündifeninimboe,” mehondo.

Maria ai Godimbo herüna kakisaomariri

⁴⁶ Maria ai yahoya,

“Ro wandi ḥgusüfoambe ra Adükarimbo adükar-ani sa hohoanimoayahı.

⁴⁷ Asu wandi hohoanimoambe ranai Godimboa

wandi Aboedambo-reandiri-randeimbani yaho hihifi-hihifayo.

⁴⁸⁻⁴⁹ Ro ahandi ratüpuriya-rihandeimbiya hehea moanindi nimorehiyahı, ḥga asu ai wambo hohoanimoyuhü ndondomareandiri.

Hapondanambe peyo haya süngunambo gogu aho ranambe amboani nindou ai wambo hihifi-hihifümb-anafi mbiseimboyei,

nimboe sapo Adükari Hamindı God ai wambo adükari moatükuni ramareandi ranimbo-hündä.

Ahandi ndüri ra moani sürühoeimbane.

⁵⁰ ḥga asu ahandi hipoambofe hohoanimo ranana nindou didiyei ahambó ahinarihorı

ranaheimbo-so boagiri tühünimbo rande yagodimboe.

- 51** Ai ahanti warì ñginindi ranambo adükari ratüpuri ratüpurimayu.
 Ai nindou afindi-afindiyeimbì ranaheimbo ahei hohoanimò nine
 moaruwai amarondüri
 rani kameihi bukürümafoareandüri.
- 52** Ai bogori nindou-memo ahamundi nimarifondì waminindi hifini
 hemoafoareapuri.
 Raniyo asu nindou ndürikoate-memo ranahamumbo nimoamo
 sepurimündü botimareapuri.
- 53** God ai nindou wembomboyembi ranaheimbo aboedi moatükuni
 yimbureandüri
 asu nindou napombü-mayei ranaheimbo nini akidou-amboani
 warambefendürikoate koamarihendüri.
- 54** Ai ahanti ratüpuriyei-rihündedeimbì Israer ranaheimbo mafarihendüri
 ra
 sapo horombo hoafiyu masihendi rani süngumboyu
 hipoambomareandüri.
- 55** Ai Abraham asu ahanti ahuirı mami ranaheimbo hoafiyondürimbo
 koadürümbo-koadürümbo ra hohoanimoyu masihendi rani
 süngumboyu ramareandi,”
 meho.
- 56** Maria ai ñgimi amoamo Erisabeti-dibo ningó himboyo asu ai
 ñgoafina asükaiyo hihirife maho.

Erisabet Sonimbo maserimindo

57 Erisabet ai ahanti nimori semindimbo si tükümfeyondowamboyo
 asu rani-simboani ai nindowenihì nimori maserimindo. **58** Nindou
 bidifiri ai-babidimbo wori yimburihindeimbì raniyei asu ahanti
 wahori mamiyomo munquambo Adükari ai nine aboedi rani-poanimbo
 moatükuni ahambo ramareandi ra himboriyeihehi ai Erisabetimbo
 ñgusüfoambe hihifi-hihifimehündö.

59 Nimori ranai mami wikiyu hayambouwane, asu ai ahanti
 fihoeari kefetirihefe mburimbo afindandì ndüri süngu Sekaraiambofi
 kafoefimboani sei hehi mahei. **60** Iga asu ahanti hondì ai hoafiyowohü
 yahoya, “Yowani! Ahanti ndüri ana Son animbombyu-wamboane,”
 mehondüri. **61** Raniyei asu ai ahambo hoafiyehi seiya, “Asu seana sihafi
 sìrambe moai yahurai ndüri ana yaŋgoro,” masahündö. **62** Raniyei asu
 ai ahanti afindambo warinambo yaŋgiri hoafiyehi ndüri nini nimori
 ranahambo kamaboadihori masahündö. **63** Sekaraia ai sürü papimbo
 moatükunifihi ndüri pareandühi yahuya, “Ahanti ndüri ana Son-ani,”
 mehuamboyei. Asu moani nimboe yahurai munquambo ai hepünimehindi.
64 Refeyowohüyo asu moani ranambe hamindi Sekaraia ai asükaiyu hoafi
 ra wataporimbo-randühiya Godimbo aboed-ani yahu hoafimayu. **65** Raniyo

asu nindou ḥgoafi akimi amarei ranai yihimbo sisireandürühiyo, asu rani-moatükuni ramefeyo rani hoafi ranai Sudia hifi wafuambe ḥgoafi anaŋgo rani-amboani ho-ho marandi. ⁶⁶Munjuambo nindou ai rani hoafi ranahambo himboriyei hehi hohoanimo kikirihündühi düduyaḥindühi seiya, “Nimori ra nini moatükuni nahurai nimori tükümandifia?” masei. Ai rarihi fifirihindi Adükarindi ḥginindi ranai ai-dibo aningo ho.

Sekaraia ai Godindi hoafi hoafimayu

⁶⁷Sonindi afindi Sekaraiandi fiambe Yifiafi Aboedì ranai farifehüyo asu ai Godindi hoafi ra yare hoafiyuhi yahuya,

⁶⁸“Awi sihiri Israeri-yafe God Adükari ranahambo aboed-ani mbisefomboane.

Ai ahanti nimorehi nindowenihi ranaheimbo farihefendürühi aheimbo aboedambofe-ndürimbohunda makusu-ani.

⁶⁹Ahanti ratüpuriyu-randeimbi amoao Defitindi sirambeahindiyu ai sapo nindou ḥginindi sihefimbo aboedambofe-munimbo-mayu ranahambo dibonimayundo.

⁷⁰Ai ahanti sürihoeimbi hoafi hoafiyomo-rundeimbi-yomondi süngu horombo hoafiyu masihendi hoafi ra süngumareandi.

⁷¹Rani hoafi ra yahurai yare hoafiyuhi yahuya ai nindou sihefimbo hürüütümb-anei.

Asu yiboarukoarikhimun-anei ranahei ḥginindi warambeahindi aboeda hündihemunümbui yahu hoafiyu masihendi.

⁷²Ai sihefi amoao mamimbo hipoambondeandürümbui.

Asu ahanti hoafi hoafiyu firamündü masihendi ranahambo hohoanimondümbui.

⁷³Sihefi amoao Abrahamimbo ai dabarifihi hoafiyu masihendi.

⁷⁴Ai sihefi hürüütümbiyei warambeahindi aboedambo hürüühefemunuhi,

asu ai sihefimbo ahanti ratüpuri yihimbo sisirifekoate ratüpürimbo ra süngurihi yahombo hoafiyu masihendi.

⁷⁵Asu rananimbo sihiri yangiri nimboefambe amboani, sihiri moani sürühehundeimbindefi mbundihu, aboedi mbumundi hamindi ahanti himboahü munjuambo si aho ra nimboefomboane.

⁷⁶⁻⁷⁷Haponda, wandi nimori, sihambo ana

Nimoamo Hamindi Hondündi hoafi hoafiyafi-randeimb-anafi mbiseimboyei.

Seana Adükarimbohunda horombondafo ḥgafühi ahambohunda nafi didiboadondowandühi

ahanti nendi ranaheimbo ahei moaruwai hohoanimo ra amboawi yahohü

moaruwai hohoanimo-ambeahindi aboedambofe-ndürimboani
yahombohında.

⁷⁸ God ahandi hipoambofe hohoanimonambo
simbori si nahurai koaboadedeanda kodimboe.

⁷⁹ Rananimbo nindou yifimbo yihimboyehi nimbi nimaroani
animboei
aheimbo si boakiboadedürimboe.

Asu rananimbo sihefimbo aboedi nimarimbo nafi nafuindamuna
ŋgemboyeji,”

Sekaraia ra mehu.

⁸⁰ Süngunambo Son ai adükariyuhümbo asu Yifiafi Aboedi ranai-
amboani ahanti fiambe ŋginindi tükümeffeyo. Ai hu nimi wohi
furikoate-reandühi nüngu humbo Israer so boatei weindahı tükümeffiyu.

Maria Sisasimbo maserimindo

(Matyu 1:18-25)

2 ¹Rani-simboani Romi-yafe adükari bogori Sisar Ogastas ai
munguambo nindou ranihündambo ai ndüri semindimbo
hoafi ra hoafiyu masihendi. ²Kwirinius ai Siria-yafe bogorimbof
nüngrumabeyo munjuambo nindou ranaheimbo ndüri semindimbo ra
boatei tükümeffeyo. ³Raniyei asu munjuambo nindou ranai mamami
ahandihoari ahanti ndüri semindimbohında ahanti ŋgoafi hondü
raninambo hei marihündi.

⁴Raniyu asu Sosep ai-amboani Gariri hifambe Nasaret ŋgoafihündi
botifi haya adükari bogori Defitimbó sahorimindeimbi ŋgoafi Betrehem
Sudia hifambe anaŋgo raninambo mahu. Sapo ai Defitindi sırambeahind-
ani. ⁵Raniyo asu Maria ranahambo Sosepimbo semündümbo momo
kümarihindi rani-dibo ndüri semindimbo mahu. Raniyo asu Maria ranai
warandühumbiyo. ⁶Raniyo asu ai Betrehem ŋgoafihü nimbafeambe
Maria ai ahanti nimori wakemindimbo si ranai ndeara bidifiranı
tükümeffeyo. ⁷Ai ahanti amoŋgo nimori ra wakirimindi haya nimori-
yafe hoearinambo himonderi mbura burmakauyei sesi hipirambe
mafoarerı. Sapo nindou aporambo wori ranai nindou fondı munju
simongorimayeiambo wambo.

Sünambeahindi nendi ai sipsip hifandırı-rundeimbimbo Sisas tükümeffiyu hoafi sowandümo mahomo

⁸Rani hifihü sipsip hifandırı-rundeimbi ai ahamundi sipsip
fufurundümo homo moanambühı hifandırundürühi mami nimbi-
memo. ⁹Adükarındı sünambeahindi nendi ranai ahamumbo-so
tüküfihüyü asu Adükarındı himboamupui-randeimbi si ranai ahamumbo
boakımafoareapuri. Raniyomo asu ai rani-moatükünü ranahambo

yihimbo sisirimefundi. ¹⁰ Ngaga asu sünambeahindi nendi ranai ahamumbo hoafiyupürühi yahuya, "Se ranahambo yihimbondimboemo. Ro ndanimoahai nda sihamumbo aboedi hoafi sahamindimboanahi. Rani-moatükuni hoafi rananimbo adükari hihifi-hihifi ndemindi munGUAMBO nindou ranaheimbo tükündifemboe. ¹¹ Ndani-simboani Defitindi ngoafi Betrehem ranihü nindou sapo siheimbo aboedambofe-ndürimbo-mayu ranahambo hondi ai wakimarimindo. Ai nindou God dibonimeindo Krais Adükari ranani. ¹² Ngaga asu rananimbo se ahambo anihondümbo randu yahurai fifirinduwuri. Se hoeindüwurani nimori ranai hoearinambo himondihefimbì burmakau-yei sesi hipirambe foerümbui," mehupuri.

¹³ Raniyo asu hoafi niingoambe sünambeahindi ami-yomondi nendi ranai tüküyafu sapo sünambeahindi nendi ngorü-mayu rani-babidimbo niñgomombo Godimbo aboed-ani yahomo hoafiyomondühi yahomoya,

¹⁴ "God nimoamo hamindi hondü anüngu ranahambo aboed-ani mbiseiamboane.

Nimorehi nindowenihi hifi ndanihü animboei ranaheimbo ngusüfo afurifimbì hohoanimo segodürimboane.

God ai aheimbo ngusüfo pareandürühi siyaofindürühani," mehomo.

Sipsip hifandiru-rundeimbi nindou ranai homo Sisasimbo hoeimarüwuri

¹⁵ Sünambeahindi nendi ranai ahamumbo sowahindi botiyafu sünambe hafomondane, sipsip hifandiru-rundeimbi nindou-memo ranai ahamundihoari bogo hoafi firündümondühi yahomoya, "Awi sihiri Betrehem ngoafinambo ngefi sapo rani-moatükuni tükümeffeyo ra hoeindihu Adükari ai hoafimemuni süngu," mehomo. ¹⁶ Raniyomo asu ai nimai raninambo homo Maria Sosepimbo-so tüküyafu mburu nimori burmakauyei sesi hipirambe mafoeru ra hoeimarüwuri. ¹⁷ Sipsip hifandiru-rundeimbi nindou-memo ranai ahafembo hoeirupiri mburu asu ai nine-hoafi nimori ranahambo sünambeahindi nendi ai hoafimemoo hoafi ra hoafimemopiri. ¹⁸ Munguambo nindou ai rani hoafi ra himboriyei hehi hepünahi afindi hohoanimomaye. ¹⁹ Ngaga asu Maria ai rani hoafi munju ra ngusüfoambe hohoanimoyo marandi. ²⁰ Raniyomo asu sipsip hifandiru-rundeimbi nindou ranai hihiriyafu homondühi Godimbo adükar-ani asu ndürimb-ani yahomo houmbo mahomo. Ai sapo ahamumbo sünambeahindi nendi hoafimemopuri rani süngumbo rani-moatükuni ranahambo himboriymo hoeiru houmbo wambo.

Sisasimbo ndüri kamafoarihori

²¹ ⁷ Si ranai hoane rani wagabe nimori ranahambo hoeari kefetirihefihidi ndüri Sisas kafoefimbo si ranai tükümeffeyo. Sisas ra horombo hondandi

furambe saŋgorikoate-yuambe rani-simboani sünambeahindi nendi ai kamafoarir-ane.

Simion Ana ai Sisasimbo Godindı worambe hoeimarineri

²² Mosesindi ahinümbi hohoanimo menjoro ranai hoafimayo süngu Maria Sosep ai aboedi tüküfe nimarimbomefe rani si ai tükümfeyopırı.

Rani-yafe asu ai nimori ra sowarindife hena Adükarindi himboahü hiniŋifimbo Serusarem ngoafına mahafe. ²³ Sapo rani-moatükuni refembo-mayo ra Adükarindi ahinümbi hohoanimoambe yahurai sürü pare yaŋgorowohü yahoya, ‘Munjguambo nindowenihi nimori furi simborihundi ranana Godindifihi yaŋgırı paiarimboane,’ meho.

²⁴ Asu ai hafe yimbu wupufombefeyo asu dibi weimbefeyo ranamboani Godimbohunda hifokoarine masihheneandi sapo Adükarindi ahinümbi rameho süngumbo.

²⁵ Rani-simboani nindou mami ahandı ndürü Simion ranai Serusarem ngoafi ranihü manüngu. Nindou ranai ana ai aboedi hamındiyu haya Godimbo yaŋgırı hohoanimo parireimbi nindouyuhü Israer nindou ranai aboedambo-mbeahindi yahu haya himboyumbüyü manüngu. Yifiafi Aboedi ranai ahanti fiambe nimaroweimbiyu. ²⁶ Raniyo asu Yifiafi Aboedi ai Simionimbo hoafi weindahireandowohü yahoya, “Ngiri se nimai yifindafi, nga se nimbaſi-nimbaſimbo Adükari ai Nindou koamarieheiri ra hoeindiwori hawambo animbo ndamboyafi,” meho süngu. ²⁷ Yifiafi Aboedi ai Simionimbo hohoanimo botımareramboyu asu ai Godindi worina mahüfu. Sapo ahinümbi hohoanimo menjoro rani-süngumbo ahambo refimboyafe hondafindi ai nimori Sisas ranahambo sowarindife Godindi wori ranambe mahüfe. ²⁸ Raniyo asu Simion ai nimori ranahambo ahanti warambe wakırümündi Godimbo hihifirürühi hoafiyuhi yahundoya,

²⁹ “Adükari sapo horombo wambo se hoafimayafi ra-süngumbo sihafi ratüpuriya rihandeimbi nindou nda moani rando hiningindowandira

ro ngusüfo afurindihe kündihe hehea yifindamboane.

³⁰ Ro wandı himboarinambo se yihoefombo aboedambofemunimboayaſi ra hoeiriheamboanahi.

³¹ Rani-moatükuni ra se sihafi nimorehi nindowenihi ranahei himboahü didiboadorandifi masihhoefane.

³² Rani-moatükuni ranana weindahifembo si-ane, nga sihafi hohoanimo süngu rani-moatükuni ranai animbo Suda-yafe ndifo mayei ranaheimbo si dagadürimboe.

Asu nimorehi nindowenihi sihafi Israerihundi-mayei ranaheimbo ndürü adükariümbi ningo hohoanimo ra tükündifendürimboe,” mehu.

³³Rani-yafe asu nimorindi hondafindi ranai nine-moatükuni hoafi Simion ai wataporimbo-marandi ranimbo himboriyafe hena hepünimefineandi. ³⁴⁻³⁵Raniyu asu Simion ai aheimbo aboedi-aboedireandürühi Maria nimorindi hondi-mayo ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Nimori ndanana God ai ahandihoari dibonimayuanı Israerihündi bidifiri ahambo anihondümbofekoate-ayeı ranai moaruwaimbo-ndahimboyei asu anihondümbo-arihori ai aboedambondahimboyei. Ai Godindi yifiri nafuindümbui asu nimorehi nindowenihı afındı ranai ahandı hoafi himborikoate-ndeihı, asu ahei nine hohoanımo dıbo ahei ıgusüfoambe mamarondürı ra weindahindihimboyei. Rananimbo asu sihambo-amboa afındı hohoanımo ranai pisao nahurai sihambo ıgusüfo ra nandeamboe,” mehu.

³⁶⁻³⁷Ranihü nimorehi kai mami ahandı ndüri Ana Godindi hoafi hoafiyo-randeimbiyo manıjgo. Ai Fanuerindi nimoriyo haya asu Asandi sirambeahindi-mayo. Nimorehi ranai 7 himbaniyo nindowenihühimfeyo ıga asu haponda 84 himbanımbı boagiriyomboane. Ai moai Godindi worı ranahambo hiniŋgire tıfoendi, ıga ai moani nimbı nimbisi aho ra Godımbı hohoanimoyowohı wembopo dıdibafıfe marandane. ³⁸Moani rani-simboanı hamindi ranambe nimorehi ranai akımi tüküfe niıjgo Godımbı hifihimarırı. Asu ai nindou didiyeı sapo Serusarem ıgoafı God ai aboedambo-fembo-mayu ranahambo himbomayeı ranaheimbo nimori-mayu ranahambo wataporimbo-randürühi hoafimendürü.

Sosep ai ahandı ambori babıdimbo Nasaretinambo hihiriyahi mahei

³⁹Sosep Maria ai sapo nine-moatükuni ratüpuri Adükarındı ahinümbı hohoanımo süngumbo refembo ratüpürımayo ra rarine mburina, asu ai ahafe ıgoafı Nasaret Gariri hisambe anango ranınambo hihiriyafıne mahafe. ⁴⁰Nimori ranai adükariyuhü ıginimarihoayu. Raniyu asu ai ndore fifire haya God ai ahambo ıgusüfoambe aboedi-aboedimarırı.

Sisas hoarifi ranai yamundu-rundeimbi nindou babıdi Godindi worambe mamaru

⁴¹Munguambo himbani ra Sisasindi hondafindi ai Serusareminambo adükari si ahandı ndüri Pasofa tüküfe arandi rani hoeifembo hafe marinandi. ⁴²Asu Sisas ai 12 himbanımbı nüŋgu hayamboyuane, sapo rani moatükuni si koadürü refemarandi süngumbo ai hoeifembo mahafe. ⁴³Adükari si ranai hümaramindo-wamboyafe asu ai ıgoafına hihiriyafıne hafe, ıga Sisas hoarifi-mayu ranai Serusarem ıgoafihü nimaru. ıga asu ahandı hondafindi ai nimarimbo-mayu ra moai fifirineandi. ⁴⁴Ai ndanananiya nindou amuri bidifiri rani-babıdimbo mbahumbai safe hena asu ai rani si peyo haya maho ra nafi süŋgu hafehü ıgunindambüri asu mamisiri-mayei ranahei mbusümo kokomarinırı hafe. ⁴⁵Ai

ahambo hoeifikoate-yafehü asu ai hihiriyafine hena Serusareminambo hüfihi kokomariniri hüfe. ⁴⁶ Yimbu si ranai howane, ḥgimi sinambo hondafindi ai Godindi worambe Suda-yomondi ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi babidimbo mamaruwa hoeimarineri. Ai ranihü nimarümbi ahamundi hoafi hihimboriyu asu düdufe hoafi düdüpuri randühi mamaru. ⁴⁷ Rani nindou munguambo didemo ai ahanti hoafi himborimemo ranai ahanti fifirifeyo asu simbori hoafimayu ranahambo hepünümefundi. ⁴⁸ Ahanti hondafindi ai ahambo hoeirinerühi hepünüyafine mburina hondi ai hoafiyondowohü yahoya, “Nimori nda se nimboe yihoehimbo ra-süngumarowanda? Sihafi ape-dibo ro sihambo afindi hohoanimoyehühi kokomarihoanini,” meho. ⁴⁹ Nimori ranai simbori hoafiyuhi yahuya, “Nimboe se wambo kokomarinandira? Ro wandi Apendi worambeahi nimboamboanahi ra se moai fifirineandiyo?” mehu. ⁵⁰ ḥga yimbu ai moai nimorindi hoafi nimindi ra ndorine fifirineandi.

⁵¹ Raniyo asu Sisas ai ahanti hondafindi babidimbo Nasaret ḥgoafinambo hihiriyahi mahei. Asu ai ahafe hoafi himboriyu marandi. Ahanti hondi Maria ai muŋgu moatükuni ra ḥgusüfoambe hohoanimoyo kikihimareandi. ⁵² Sisas ai ahanti fi ra adükariyuhü asu ahanti fifirife hohoanimo ranai adükari tüküfihü God-aiyu asu nindou-ayeı ahambo hoeirihora mayoa aboed-ani masahündo.

Son hundürira-randeimbi ai hoafi bokarimarihendi

(Matyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Son 1:19-28)

3 ¹⁻² Sisar Taiberius ai 15 himbani hifandırandambe Pondius Pairat ai Sudia-yafe hifi hifandımarandi. Herot ai Gariri hifi hifandırandane, ahanti akidi Firip ai Ituria hifi asu Trakonitis hifi hifandımarandi. Risanias ai Abirene hifi hifandırandambeyo asu Anas weimbo Kaiafas ai Godimbo sesi sihene-rinandeimbi bogori adükarımayafani. Rani simboaniyo Son Sekaraiandı nimori ahambo-so nimi wohi furikoate-reandühi Godindi hoafi ranai tüküfeyo. ³ Raniyo Son ai Sodan hoekimi ra hoahoangu wakireandühi hoafi bokarikhendühi yahuya, “God ai sihei moaruwai hohoanimo ra gogorihefembohunda muŋguambo nindou sihei moaruwai hohoanimo ra hiningindihü hehi hundüründe,” mehu. ⁴ Rani moatükuni ra Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi, ahanti ndüri Aisaia, ahanti bukambe hoafimayo sünguyo tüküfeyo. Ai yare hoafiyowohüya,

“Nimi wohi furikoate-reandühi nindou mami ahanti yasimondi ranai miŋgiyo hoafiyowohü yahoya,
‘Adükarındi nafi wudipoapondihindi,
ahambohunda nafi didiboadondihindi.’”

⁵ Munguambo hoafendi peyo-peyo arandi ra hifi hirindei koaboadihindühi

botire ningeweimbì ra didiboadombirihindamboane.

Nafì ho pusire ho pusire-randeimbì ra
didiboadorihinda mbumundimbeyo-wamboane,
asu nafì moaruwaiayo ra wudipoapo-mbirihindamboane.

⁶ Ranimbo munjuambo nimorehi nindowenihi ranai God
sihefimbo aboedambofe-munimbohunda ratüpurimayu ra
hoeimbirihindamboane,” Aisaia 40:3-5

meho.

⁷Nindou afindi ranai Sonimboya hundürümbiramuni sei hehi Sodan himona maheiamboyu ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Se ana amoasiri moaruwai ranahandi nimir-anei. Siheimbo didi ai hoafimayu-amboyei God ai moaruwaimbo-fendürimboayu ranambeahindi aboedambo-fembo hohoanimoayeia? ⁸Sihei hohoanimo ra hisi nahurai-an. Se sihei moaruwai hohoanimo hiniñgimarihindi ra nafuimbohunda hisi aboedi nahurai hohoanimombeyei-amboane. Asu se ıgiri siheihori simbori hoafürindeihiya, ‘Abraham ana yihoefi amoao-ani ranimboane God ai ıgiri yihoefimbo ıginindindamuni,’ mbisei. Iga Abrahamindi ahuiri ra moanane. Haponda ro siheimbo hoafayahandüri, God ai yifirayu ana, ai nimoei nda Abrahamindi ahuirimbonde nafindandüri hiniñgi-ndeandürümbui. ⁹Nimi ranai aboedi hisikoate-ayo ana, nimi afimambe time yangorimboane, hitifoefe haiambe pifembohunda,” mehu.

¹⁰Nimorehi nindowenihi ranai Son hoafimayu ra himbori-yei hehi düdurihorühi seiya, “Asu ro nününgu-mandihunda?” masei ¹¹Asu raniyo Son ai simbori hoafiyundürühi yahuya, “Nindou ıgorü ai siot yimbundapirani asu ıgorü ai moaninduanı ahanti-mayo fihindı ıgorü mbisagadowamboane. Asu nindou ıgorü ai sesi afindi asihendi amboani moani mami mare rani süngumbireand-amboane,” mehu. ¹²Takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou bidifiri amboani hundürümbohunda mahomo. Asu ai düduyafundihi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, asu ro nününgu-mandihunda?” mehomomo. ¹³Asu simbori Son ai hoafiyupürühi yahuya, “Se takis kaki ra gafman hoafimemo simogodühi yangiri ndowandümo, ıga se ahei-mayo afindi hamindi semindipoani,” mehu. ¹⁴Asükai ami bidifiri ranai düduyafundowohü yahomoya, “Asu ro nününgu-mandihunda?” mehomondamboyu. Asu simbori hoafiyupürühi yahuya, “Se yowani nindou bidifirambo moaruwaimbo-ndüwürühi ahei kaki hümbuhüni-yopoani. Asu se yowani ahei-mayo kaki hümbuhünimbohunda tikefehefe papi-hoafiyopoani. Sapo sihamundi ratüpurı ranimbo-hunda kaki asowandümo ra ndear-ane,” mehu.

¹⁵Nimorehi nindowenihi ranai rani-moatükuni ra hoeirihı hehi hepünehindühi afindi hohoanimo耶ihi seiya, “Awi Son ranana Godindi nindou ranaheimbo semindi-ndürimbo kafoariri hiniñgimarirı sapo Krais rani-mbai,” masei. ¹⁶Raniyo asu Son ai aheimbo munjuambo

hoafiyundürühi yahuya, “Roana siheimbo hoenambo yaŋgir-anə hundürarīhandüri, ŋga nindou ŋgorü sūnguni asünu ranai ana ahandi ŋginindi ra wandi ŋginindi ŋgasündeamboane. Asu roana aboedi hamindiyahipoani ahandi su wofí himondi-maramündu ra fufurihefembohunda. Ai animbo hai asu Yifiafi Aboedinambo hundüründandürimbui. ¹⁷Aiana nindou sifet semündümbo nahurai animbo tükündifimbui. Rananimbo wit hipiri ra fifirindihembui. Asu wit safi wit sihefe worambe digendühi hipiri ra hai koadürümbo koadürümbo horoweimbi ranambe mandeambui,” mehu.

¹⁸Nimorehi nindowenihi afindi ranaheimbo Son ai ahei ŋgusüfoambe ŋgorü sūngurearü botirearü randühi aboedi hoafi ra bokamarihendüri. Asu bidifiri amuri hoafi ranamboani ranifihi türe wataporimbo-marandi.

Herot ai Sonimbo karabusimariri

¹⁹Ngga Son ai ahamundi nindou adükari bogori ahandi ndüri Herot ranahambo ŋginindi hoafimayundo. Ai ramariri ra sa po Herot ai ahanti akidandi nimorehi ahandi ndüri Herodias semündü asu bidifiri amuri moaruwai hohoanimo ranamboa yare marandamboyo ramariri. ²⁰Raniyu Herot ai moaruwai hohoanimo ŋgorü hohoanimoyuhüy asu ai Sonimbo karabusimariri.

Son Sisasimbo hundürümärüri

(Matyu 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹Munjuambo nimorehi nindowenihi ai huhundürüyei hehimboyei, asu Sisas ai-amboani hundürümayu. Ai refi mbura nimoamo himboyuhü didibafiyuhü nüŋguane, asu sünambe bumareandi. ²²Raniyo asu Yifiafi Aboedi ranai wupufo hoearambefa haya kosi ahantiwami pühimayo. Raniyo asu sünambeahindi hoafi ranai tüküfihi yare hoafiyowohü yahoya, “Seana moani wandi nimori hondü-anafi. Ro sihambo ŋgusüfoambe siao yaheamboanahi,” yaho hoafimayo.

Sisasindi amoao ahamundi ndüri

(Matyu 1:1-17)

²³Sisas ai 30 himbanimboyuhüy ahandi ratüpuri ra piyu haya ratüpürimayu hu. Raniyei asu nindou ai awi Sosepindi nimor-ani sei hoafimaye. Ranühi peyo haya boagiri maho ra ndahurai-ane: Sosep ai Erindi nimoriyuane asu Eri ai Matatindi nimori-mayu. ²⁴Matat ai Rifaindi nimoriyuane asu Rifai ai Merkindi nimori-mayu. Merki ai Sanaindi nimoriyuane asu Sanai ai Sosepindi nimori-mayu. ²⁵Sosep ai Matatiasindi nimoriyuane asu Matatias ai Amosindi nimori-mayu. Amos ai Nahumindi nimoriyuane asu Nahum ai Esrindi nimori-mayu. Esri ai Nagaindi nimoriyuane asu Nagai ai Matindi nimori-mayu. ²⁶Mat ai

Matatiasindi nimoriyuane asu Matatias ai Semenindi nimori-mayu. Semen ai Sosekindi nimoriyuane asu Sosek ai Sodandi nimori-mayu. ²⁷⁻²⁸Soda ai Soananindi nimoriyuane asu Soanan ai Resandi nimori-mayu. Resa ai Serubaberindi nimoriyuane asu Serubaber ai Siartierindi nimori-mayu. Siartier ai Nerindi nimoriyuane, Neri ai Merkindi nimori-mayu asu Merki ai Adindi nimoriyuane asu Adi ai Kosamindi nimori-mayu. Kosam ai Ermadamindi nimoriyuane asu Ermadam ai Erindi nimori-mayu. ²⁹Er ai Sosuandi nimoriyuane asu Sosua ai Erieserindi nimori-mayu. Erieser ai Sorimindi nimoriyuane asu Sorim ai Matatindi nimori-mayu. ³⁰Matat ai Rifaindi nimoriyuane asu Rifai ai Simionindi nimori-mayu. Simion ai Sudandi nimoriyuane asu Suda ai Sosepindi nimori-mayu. Sosep ai Sonamindi nimoriyuane asu Sonam ai Eriakimindi nimori-mayu. ³¹Eriakim ai Mereandi nimoriyuane asu Merea ai Menandi nimori-mayu. Mena ai Matatandi nimoriyuane asu Matata ai Natanindi nimori-mayu. ³²Natan ai Defitindi nimoriyuane asu Defit ai Sesindi nimori-mayu. Sesi ai Obetindi nimoriyuane asu Obet ai Boasindi nimori-mayu. Boas ai Sarmonindi nimoriyuane asu Sarmon ai Nasonindi nimori-mayu. ³³Nason ai Aminadapindi nimoriyuane asu Aminadap ai Ramindi nimori-mayu. Ram ai Hesronindi nimoriyuane asu Hesron ai Peresindi nimori-mayu. Peres ai Sudandi nimoriyuane asu ³⁴Suda ai Sekopindi nimoriyu-mayu. Sekop ai Aisakindi nimoriyuane asu Aisak ai Abrahamindi nimori-mayu. Abraham ai Terandi nimoriyuane Tera ai Nahorindi nimori-mayu. ³⁵Nahor ai Serukindi nimoriyuane asu Seruk ai Reundi nimori-mayu. Reu ai Perekindi nimoriyu-ane asu Perek ai Eberindi nimori-mayu. Eber ai Sarandi nimoriyuane asu Sara ai Kainanindi nimori-mayu. ³⁶Kainan ai Arpaksatindi nimoriyuane asu Arpaksat ai Siemindi nimori-mayu. Siem ai Noandi nimoriyuane asu Noa ai Ramekindi nimori-mayu. ³⁷⁻³⁸Ramek ai Metuserandi nimoriyuane asu Metusera ai Enokindi nimori-mayu. Enok ai Saretindi nimoriyuane asu Saret ai Maharererindi nimori-mayu. Maharerer ai Kenanindi nimoriyuane asu Kenan ai Inosindi nimori-mayu. Inos ai Setindi nimoriyuane asu Set ai Adamindi nimoriyuane asu Adam raniyu Godindi nimori-mayu.

**Satan ai Sisasimbo moaruwai hohoanimombiyuwa
yahuhaya rari hoeimariri
(Matu 4:1-11; Mak 1:12-13)**

4 ¹⁻²Sisas ai Sodan Hoe himonindi tüküfi haya Yifiafi Aboedi ahandi fiambe farifehüyo kife hürimindi nindoukoate-reandi nafi maho. Raniyo asu ranihü Satan ai ahambo moaruwai hohoanimombiyuwa yahuhaya 40 sihi rari hoeimariri.

40 si maho ranai munjuyoambe Sisas ai nini sesi akidou-amboani sesikoate-wambo wembombomayu. ³Raniyu asu Satan ai Sisasimbo

hoafiyundühi yahuya, "Se Godindi nimor-ayafi ana, nimoei kurayo ndanahambo hoafindafani bretimbondife tükümbifeyo-wamboane," mehundo. ⁴Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, "Godindi Bukambe yare hoafiyowohü yahoya, 'Nindou ai ɳgiri bret ranifihi gedühi yanjiri nün̄gu, ɳga wani,' meho," mehundo.

⁵Raniyu asükai Satan ai Sisasimbo hifi wafuambe nimoamo serümündü hafu munjuambo moatükuni ɳginindi hifandarandi engoro hifi rani hoarehi ranahambo nafuimefoendo. ⁶Raniyu yare hoafiyundühi yahuya, "Ro sihambo munju moatükuni ɳginind-anse asu ndüri adükariimbı moatükuni hifi ranihü engoro ra ndahaninimboyahi. Munjuambo moatükuni ranana wandi yanjir-ane, ɳga ranimbo wambo ro nindou daboe saimboayahı ra moani wandi hohoanimonambo yanjiri ndeheamboyahi. ⁷Se wambo yanjiri ɳgusüfo parowandırıhi hohoanimoayafindırı ana, ro sihambo munju moatükuni ra ndahaninimboyahi," mehundowamboyu. ⁸Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, "Godindi Bukambe yare hoafiyowohü yahoya, 'Sihafi Adükari God ranahambo yanjiri animbo ɳgusüfo pefihümbo ahambo hohoanimoyondowohü ahanti ratüpuri yanjiri refemboane!' meho," mehundo.

⁹Raniyu asükaiyu Satan ai Sisasimbo serümündü haya Serusarem ɳgoafina hafu tüküfi Godindi wori-mayo rani bogimondı wami nimoamo hamindi ɳgahı hiniŋgimariri. Raniyu asu ai ahambo hoafiyundühi yahuya, "Se Godindi Nimor-ayafi ana, ndaniwaminindi sihafihoari ragu horopindafo pindafı. ¹⁰Buk Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya,

'God ai ahanti sünambeahindi nendambo hoafindüpurani
asu ai sihambo aboedindondünini hifandindüninimboemo.'

¹¹Ai sihambo ahamundi warı ra nandundanı kodafı raniwami pindafühi
ɳgiri sihafi tiŋari ra nimoeinambo kaboadeyanini!" meho,"

Buk Song 91:11-12

mehundo. ¹²ɳga asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, "Buk Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, 'Se ɳgiri Adükari sihafi God ranahambo rando hoeindiwori' meho," mehundo. ¹³Satan ai ahanti refe hoeife hohoanimo hoafi ranambo Sisasimbo ɳgorü-süŋguriri hoeiriri ɳgorü-süŋguriri hoeiriri ra mbura awi süŋgunamboane yahuhaya ranihü ahambo rariri hiniŋgiriri haya ndamefiyu.

Sisas ai ahanti ratüpuri Gariri hifambe boatei piyu ratüpurimayu
(Matyu 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴Raniyu asu Sisas ai Gariri hifambe hihirifi hu tüküfiywane Yifiafi Aboedindi ɳginindi ranai ahanti fiambé mamarindo. Raniyo asu ai ranihü tüküfimboani hoafi ahambo ra munjuambo hifi ranihü

himborimaye. ¹⁵Raniyu ai muñguambo si aho ra Suda-yafe rotu wori ranambe aboedi hoafi yamundi-mareandüra asu nindou ranai ahambo aiana nindou aboed-ani masei.

**Nasaretihündi ai Sisasindi hoafi himborimbo moei masei
(Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6)**

¹⁶Raniyu asu Sisas ai Nasaret njofina ai nünjgu adükarimayu ranihü mahu. Raniyu asu moani nimarimbo si tüküfeyoambe sao koadürü refe arandi süngumbo ai Suda-yafe rotu wori-mayo ranambe mahüfu. Ai hüfu wori ranambe nünjgumbo Godindi hoafi bukambe hoeireandühi wataporimbo-marandi. ¹⁷Raniyomo Godindi hoafi hoafiyu-randeimbí Aisaia ahanti-mayo buk ra masabudo. Raniyu ai buk momondifimbí-mayo ra fufurihai hoeireandane hoafi ranambe mapeningo ranai yare hoafiyowohü yahoya,

¹⁸‘Yifiafi Adükarındi-mayo wandi fiambe amarondiri.

Aboedi hoafi nindou moaruwai ranaheimbo bokarihefendürimbo hündambo

ai wandi mbirowami weri kafoareandühi dibonimayundiri.

Ai wambo koamarihendiri ra ro aheimbo hoafi ra refe

bokariheföhüya,

Nindou karabusambe nimboeimbí ana, karabusí ra hiningındi hehi njgeimboyei.

Nindou didiyei ai himboari tiharindeihí ana, asu ai asükai himboari birindihehi himboari-ndeimboyei.

Nindou moaruwai hamindi tıjirifoayei

ai kikife fufuri-hefeyoani aboedambo-ndahimboyei.

¹⁹Asu sao Adükari ai ahanti nendi ranaheimbo aboedi

ohoanimoayundüri ana,

rani himbani si ra ndeara tüküfeihane yaho wataporimboyo

wakifembohunda koamarihendir-anahí nda,’ Aisaia 61:1-2

meho.

²⁰Raniyu asu ai nindou wori ra hifandandeimbí bogori ranahambo buki-mayo ra momonde mbura hihire sagado haya piyu mamaru. Raniyei asu muñguambo nindou Suda-yafe rotu wori ranambe mamarei ranai moani ahambo sowanambo yaŋgırı himboari maminambo-mariori. ²¹Ai hoafiyundürühi yahundürüya, “Bukambe ndanı bidifiri hoafi ra haponda moani anihondü hondü tükümfeyo ra sao se ranahambo wataporimbo-mayowa himboriyeimboanei,” mehündürü. ²²Murguambo nindou ai ahambo nindou aboed-ani sei hoafiyehi ahanti yahamo hoafi aboedi tükümfeyo ranahambo njusüö afindi hohoanimomayei. Raniyei asu ai rarihi hoafiyehi seiya, “Awi nindou ndanana Sosepindi nimor-ani, njga nimboe ai ndahurai hoafayu?” sei hoafimayei.

²³ Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro anihondümboanahi hoafayahi, ndani hoafi nda se wambo randihi hoafindeihi animboya, ‘Dokta se sihafihöari angüni ra aboedindowandi,’ mbisei. Rananimbo se wambo hohoanimondeihi animboya, ‘Se sapo ro himboriyefani Kaperneam ḥgoafihü ramarowandi nou asu haponda sihafi hifi hondühi amboani yarosi,’ mbiseimboyei,” mehu. ²⁴ Sisas ai asükaiyu ranifihi türe haya hoafiyuhi yahuya, “Ro anihondümboanahi hoafehandüri, Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi ai ahanti ḥgoafihü hondühündi ranaheimbo hoafayu ana, ḥgiri ai ahanti hoafi ra himborindei. ²⁵ Ro nda anihondümboanahi hoafehandüri, Horombo Eraisa nünguambe, Israer hifambe nimorehi bïdïfiri kai ra burimaye. Rani-simboani ana ḥgimi himbaniyo hayambo asu 6 amoamoyo hoekoate-mayo. Raniyo asu hifi ranihü munguambo wembo afindi tükümeleyo. ²⁶ Ramefeyo God ai moai Eraisambo Israer ḥgoafihü nimorehi kai mamimbo-so amboani koariheiri, ḥga wani. ḥga ai ahambo nimorehi kai mami Saidon hifambe Sarefat ḥgoafihü maniŋgo ranahambo sowanamboyu koamarihë. ²⁷ Rani-simboani Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi Eraisa ai Israer ḥgoafihü nünguambe ana nindou afindi ranai munguambo masimeimbiyei hehi afindi tñjirifo masahümündi. ḥga Siriahündi nindou ahanti ndüri Neman ai yangiriyo aboedimayo, ḥga Israer nindou-yopoani,” mehuamboyen. ²⁸ Asu nindou Suda-yafe rotu wori ranambe mamarei ranai rani hoafi ra himboriyei hehi ḥginindi hohoanimo ranai ahei ḥgusüfoambe tükümeleye. ²⁹ Raniyei ai botiyahindühi nimboeimbo ḥgoafambeahindi Sisasimbo kiaho hürighorimindei wafuani nimoamo ahei ḥgoafi naŋgoani mahahüsi. Ai ramarihori ra ahambo ndirifani semündü safoefimbo sei hehimboyen. ³⁰ ḥga asu Sisas ai nindou afindi-mayei ranahei mbusümo hu haya ahanti nafi-süŋgu ndamefiyu.

**Sisas ai nindou mamindi fiambeahindi moaruwai nendi hemafolareandi
(Mak 1:21-28)**

³¹ Raniyu Sisas ai Gariri hifambe Kaperneam ḥgoafi anaŋgo raninambo mahu. Ai hu ranihü nimorehi nindowenihi ranaheimbo moani nimirimbo si rani-simboani aboedi hoafi yamundimarearü. ³² Munguambo nindou ranai ahanti yamundife hoafi ra ai sapo ḥginindeimbi nindou nahurai wataporimbo-maranda himboriyehi ranahambo mahepünehindi.

³³⁻³⁴ Suda-yafe rotu wori-mayo ranambe nindou mami moaruwai nendi ahanti fiambe nimirindowembiyu haya mamaru. Raniyu ai puküna hei karihoei hoafiyuhi yahuya, “E! Sisas Nasaretihündi, se yihoefombo nüngufemunimbo safomboyafi nda masihüfa? Se ndanihü tükümefoandi nda yihoefombo moaruwaimbo-femunimbo safomboyafi? Ro sihambo nda fifiriheaninimboanahi. Seana Godindi sürühoeimbi hoafi hoafiyafi randeimbi nindou-anafi!” mehoamboyu. ³⁵ Asu Sisas ai ḥginindi

hoafiyundowohü yahuya, “Se hoafi kikirandifi hawa nindou ranahandi fiambeahindi kosifoao!” mehundowamboyo. Raniyo asu nindou-mayu ranahambo nindouyei wagabe wakifoarerí siherí haya nindou ranahambo moaruwaimbofi-koate fiambeahindi hifoai peyo haya ndamefeyo.

³⁶ Nindou ranai ranahambo hepünahi simbori hoafiyahindühi seiya, “Nine-moatükuni hoafi moaní yahurai rana? Moaní rani-poanimbo ñginindi hamindi hoafinamboyo nindou ndanai moaruwai nendi ranahambo hoafi masagadowa asu ai nindou fiambeahindi akosifoendi!” masei. ³⁷Raniyo asu Sisas ai rani-moatükuni ramareandi hoafi ranai rani hifi muñgu ranambe tükümfeyoa himbori-marihümündi.

Sisas ai Pitandí yamoñgoamindambo aboedimareandi
(Matyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

³⁸ Sisas ai ranihü Suda-yafe rotu worí ra hinijire haya Saimonindi worina mahu. Raniyo asu Saimonindi yamoñgoa-mindí ranai aŋgünimboyowohü hüfü afindi hamindi pare haya mamarowamboyo, asu nindou ranai Sisasimbo nimorehi ranahambohunda wataporimbomarihori. ³⁹Raniyu asu Sisas ai hu ahanti fikimi botifi nüngumbo hüfü afindi ranahambo nimorehi ra hiningiro haya kosifoao yahuhaya hoafimayu. Raniyo hüfü afindi ranai ahambo hinijigire haya makosifoenda, asu nimorehi ranai moaní mamihari botife aheimbo sesi kanimareandüri.

Sisas ai nindou afindi aboedimareandüri
(Matyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

⁴⁰ Hüfihamindi härimindoani nimbambe nindou bidifiri ranai ahei ñgunindi aŋgüní moaruwai hamindeimbí ranaheimbo sahümündihündüri Sisas sowana mafandihindi. Sisas ai nindou aŋgünimboyeimbí munjuambo mamami ranaheimbo aheiwami warí nandeandürühi munjuambo didiboado-mareandüri. ⁴¹ Moaruwai nendi ranai nindou afindi ranahei fiambeahindi kosifoehindühi hasiheiyeihi seiya, “Seana Godindi Nimor-anafi!” masei. Sisas ai moaruwai nendi ranaheimbo hoafikoate yafadühami tapimbiyeia yahuhaya hoafimayundüri sapo ai Krais-ani sei fifirimarihorambo.

Sisas ai ñgorü ñgoafini hoahoangu wakimareandi.
(Mak 1:35-39)

⁴² Siambe hondü Sisas ai ñgoafi ra hinijigire haya nindoukoate reändühi mahu. Raniyei asu nindou ranai ahambo kokomarihorí. Ai kokoríhorí hoeiríhorühiyei ahambo ñgumbui sei hehi kikihisafimarihorimindei. ⁴³ Ñga asu ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya “God ai ñginindi hifandarandi ranahambo aboedi hoafi ra bidifiri ñgoafi ranihü

amboani bokarihefembo samboanahi. Sapo ro rani-moatükuni refembo ranimboyu God ai wambo koamarihendiri nda,” mehündüri. ⁴⁴Raniyu asu ai munguambo Suda-yafe rotu wori rani hifambe afeburo ranambe huhurandühi rani hoafi ra bokamarihendi.

**Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbi ŋgimi weangurühi
masepurümündu**
(Matyu 4:18-22; Mak 1:16-20)

5 ¹Mamimbo Sisas ai Genesaret kurihoe-mayo rani gudikimi nünguane, asu nindou afindi ranai ahandi fikimi Godindi hoafi hoafiyowani himborimbo simbori ninendüriyeihi burimayei. ²Raniyu ai hoeireanda bot yimbu ra hürüpündimo gudiani masihoupiri. Nindou kini batüru-rundeimbi ranai bot ra raru sihoupiri houmbo andüri popoairundühi maniŋgomo. ³Raniyu asu Sisas ai bot yimbu menjorafe ra ŋgorü Saimonindi-mayo ranambe kefuai haya ahambo gudianipoedi akidou hoe safana ninendifembohunda hoafimayundo. Sisas ai bot ranambe nimarümbo Godindi hoafi yamundimarearü.

⁴Wataporimbo ra kikamündühi nüngumbo Saimonimbo hoafiyundühi yahuya, “Bot ra asükai akidou hohoeanambo safi ninendo hafühi animbo asu se sihafi ŋgorü afindi yimbu rani-babidimbo sihamundi andüri ra kini wakemindimbohunda foandu gadimo,” mehundo. ⁵Saimon ai Sisasimbo simbori hoafiyundühi yahuya, “Adükari ro nimbì gebuai maho ra hüti-hütiyefimboyefane moai akidou-amboani wakirihumindefi. Iŋga asu se rawasafi ana, ro andüri nda himoni foandihe gadimboyahi,” mehundo. ⁶Ai andüri ra foarine hanifanimbo kini afindi safi andürarambe piyeihi andüri ranai biremindi pimbo yaŋgirimayo. ⁷Raniyomo asu ai ahamundi bidifiri wandafi mami ŋgorü botambe mamarimo ranahamumbo warikakimemo yihoefombo sinimo farihaumuni yahomombo. Raniyomo asu ai sifomo bot yimbu ra wambürühirupiri hafomombo bot ranai tükürini pirineandühi himoni tiporikofembo yaŋgirimayo.

⁸Saimon Pita ai rani-moatükuni ramefeyo ra hoeire haya Sisasindi hangifoani yirü yimbu pusire nimarümbo hoafiyuhı yahuya, “Adükari, se andai ragu ŋgafi, ŋga wandi fikimi niŋgopoani. Iŋga roana moaruwai hohoanimoyaheimbi nindou-anahi!” mehundo. ⁹Saimon aiyu asu nindou bidifiri ai-babidimbo maniŋgomo ranaiyomo munguambo kini afindi yahurai wakimaründümo ranimbo hoeirunda mayoa mahepünafundi. ¹⁰Saimonindi ŋgorü afindi yimbu Sems Son Sebedindi nimori ai-amboani marine mahepünafineandi. Raniyu Sisas ai Saimonimbo hoafiyundühi yahuya, “Se yihimbo-ndamboyafi, hapondahündi ana sapo se kini afindi andürarambeahi pirifimarandi yahurai animbo nindou-amboani se ndowandifi wambo sowana didimboyafi,” mehu. ¹¹Raniyomo ai bot ra

gudiani kiafu hürüpündimo sihaupiri houmbo munguambo moatükuni ra ranihü raru kokosifoaru sihoemo houmbo Sisasindi süngumefundi.

Sisas ai nindou mami mimaniho masimeimbi aboedimariri

(*Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45*)

¹² Asu Sisas ai adükari ngoafihü nimaruane, rani ngoafihü nindou mami mimaniho masimeimbi tinjirifomboyuhü mamaru. Ai Sisasimbo hoeiriri haya ahandi fikimi yimindoхо yimbu pusire hifini mbiro türe nimarümbo hüti hoafirürtühi yahuya, “Adükari, se refembo hohoanımondafühü ana, se wambo didiboado-ndowandira aboedindamboane!” mehundo. ¹³ Raniyu asu Sisas ai warifi sündirühi yahuya, “Ro refembo samboanahi, ḥga se aboedi tüküyafo,” mehundo. Raniyo asu nindou ranahambo masimei ranai mamiharı hoafi ningoaмbe hininqimarer. ¹⁴ Raniyu asu Sisas ai nindou-mayu ranahambo hoafiyundihi yahuya, “Nindou amurambo hoafindamboyafi, ḥga se moani ḥgafı Godimbo sesi sihai-randeimbi-mayu ranahambo animbo sihafi fi ra nafuindafı. Rananımbı Mosesindi hoafi hoafimayo süŋgu Godimbo sesi sihai-randeimbi ai sihambohında sesi mbisihendamboane. Rananımbı asu masimei aboedayo ra nindou amuri ranai fifirimbirihündamboane,” mehundo. ¹⁵ ḥga asu Sisas ai rani-moatükuni yare arandi hoafi ranai afındı hamindi yaŋgori wakimareandi. Raniyei nimorehi nindowenihi afındı ranai ahandi hoafi himborimbo asu ahei fiambe aŋgünı ra aboedifembohında ahambo sowana masinei. ¹⁶ ḥga afindimbo Sisas ai nindou kikefoefekoate-reändühi Godimbo didibafifembo aimbo huhani.

Sisas ai nindou mami yiriwari moaruwaimbü aboedimariri

(*Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12*)

¹⁷ Mamimbo Sisas ai nimorehi nindowenihi ranaheimbo yamundeandürühi nimaruane, asu ranihü Farisi nindou-yomo Sudayafe ahinümbi hohoanımo yamundu-rundeimbi-yomo ranai mamarimo. Bidifiri ai munguambo ngoafı Gariri hifambe adaburo ranambeahindi, bidifiri ai Sudiahündi asu bidifiri Serusarem ngoafihündi raniyomo ranihü mamarimo. Raniyo asu nindouyei fiambe aŋgünı moaruwai amarondüri ra aboedifembohında Adükarindi ḥginindı ranai Sisasindi fiambe mamaro. ¹⁸ Nindou bidifiri ai nindou mami yiriwari moaruwaimbü Sisasindi haŋgioani safoefimbo yahomo houmbo safisendiwamı nandu sowaründümo mahomo. ¹⁹ Asu nimorehi nindowenihi afındı ranai gümarıhi-ndamboemo ai ahambo semündü hisombo naſı ra hoeifekoate-yomondühıyomo, asu ahambo woriwamı sowaründümo mahafomo. Raniyomo ai woteimi fifahirihoemo mburu rani naſı nindou-mayu ra safisendi-mayo ranı kameihi nindou-mayei

ranahei mbusümo Sisasindi wagabe masafoarüwuri. ²⁰Sisas ai ahamundi anihondümbofe hohoanimo ranahambo ndare hoeireapurani mayoa, nindou-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, “Wandafi, sihafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi samboanahi,” mehundo.

²¹Suda-yafe ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi-yomo asu Farisi nindou-yomo ai ahamundihöari simbori hoafindurü-yafundühi yahomoya, “Nindou nda nini nindouyu God nahurai hoafiyuhı ranınambo ahambo tırafoarırı ndana? God yangırı animbo moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi mbüsümbuisi!” mehomo. ²²Sisas ai ahamundi hohoanimo amaropuri ranahambo fifire haya ahamumbo hoafiyupurühı yahuya, “Se ra nimboemo yahurai raru hohoanimoemo rana? ²³Ro hoafiyahühiya ‘Sihafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi’ asahyo asu ‘Botiyafo hawa hafi’ asahyo, yimbu ra hoafimbo ro ḥiginindeimb-anahi. Asu yimbu hoafi ra hoafimbo nahaniyo hiniŋgirouayo asu nahaniyo tıjümbayo? Yıbobo ra ro hoafindahani anihondümbo tükündifemboe. ²⁴Se Nindou Hondü ro ḥiginindi masahamindihı moaruwai hohoanimo amboawi yaho hoafimbohında ranahambo sihamumbo nafuimbo ro nindou nda aboedindihinimboyahi,” mehu. Raniyu asu ai nindou yiriwari moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, “Haponda ro sihambo hoafehanını, botiyafo sihafi safisendi ra sowandifı hawa ḥgoafinambo ḥgafi,” mehundo. ²⁵Hoafi niŋgoambe munjuambo nindou-mayeı ranahei wagabe botifi ahandi safisendi ra semündü haya Godimbo aboedi hamind-ani yahuhü ḥgoafına mahu. ²⁶Raniyeı asu munjuambo nindou ranai munjuna yahurai afındı hamindi mahepünehindi! Ai rani-moatükunimbo ḥgusüfo kibodırı-foarihindühi Godimbo aboed-ani seihüya, “Rani-poanimbo moatükuni haponda hoeimarihundi,” masei.

Sisas ai Rifaimbo ahambo süngufimbo mborai mehundo
(Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷Rani-moatükuni ai refe hayamboyoane ranambe Sisas ai hu hoeirirane nindou mami ahanti ndürü Rifai takis kaki semündü-randeimbi ai ahanti ratüpuri worambe mamaru. Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se wandi süngu mborai,” mehundowamboyu.

²⁸Asu Rifai ai botifi haya munjuambo moatükuni yare kokosifoare haya Sisasindi süngu ndamefiyu.

²⁹Raniyu asu Rifai ai ahanti worambe Sisasimbo sesi afındı sindimarandi. Raniyomo asu nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi-yomo asu nindou amuri raniyomo ai sesi ra ai-babidimbo nımarimo masowastımo. ³⁰Raniyomo Farisi bidifırı rani rotu-ambeahindi-memo-yomo asu ahinümbi hohoanimo yamundu-ndeimbi bidifırı-yomo ranai Sisasindi süngurü-rundeimbi-memo ranahamumbo momori hoafiyomopurühı düdürüpurühı yahomoya, “Se ra

nimboemo takis kaki sowandümo rundeimb-anemo asu nindou amuri moaruwai hohoanimoyomo-rundeimb-anemo rani-babidimbo sesi sowasümo hoe simindimo arunda?" mehomopuri. ³¹Sisas ai ahamumbo hihire hoafiyupurühi yahupuriya, "Nindou arjünikoate ana, moai dokta sowana hei rihündi, nga arjüneimb-anei hei arihündi. ³²Ro tükümeheändi nda nindou aheihoarimboya ro mbumundi nindou-anei sei arihündi ranaheimbo awi se moaruwai hohoanimo hiningirihindühi aboedi hohoanimoyei sahehea tüküyaheambo yahipoani, nga wani. Ijga ro moaruwai hohoanimoyeimbi nindou ai aboedi hohoanimo süngumbayahindi sahehea tükümeheandane," mehupuri.

Sisas ai sesi wehi niŋgombo hoafi yamundimareandi
(Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³Raniyei asu nindou bidifiri ai Sisasimbo hoafiyehi seiya, "Nindou bidifiri Sonimbo süngrürü-rundeimbì ana afindimbo sesi wehi niŋgomombo Godimbo yaŋgiri didibafi-yomondühänemo. Asu nindou Farisi-yomondi hohoanimo süŋgurundeimbì-ranai-amboani maru rani süŋguru arundi, nga sihambo süŋgurunini-rundeimbì aiana sesi sowasümo hoe simindimo rundühänemo?" maseiamboyu. ³⁴Asu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahündüriya, "Asu se ra nindou mami ai nimorehi semindimbo yahuani rani-simboani sesi afindi raraorihindühi ḥgunindı afandihindi ranaheimbo sesi wembopo ndahümündihündüri mamandiyo sapo nindou nimorehi semindimbo-mayu ranai ai-babidimbo nimanduani? I, ra wani. ³⁵Ijga süngunambo nimorehi semindimbo nindou ranahambo ndowarindümo gorügoanini ḥgomondani rani-simboani animbo ai sesi wehindeimboyei," mehu.

³⁶Astükaiyu Sisas ai aheimbo ḥgorü kafoefe hoafi hoafiyundürühi yahündüriya, "Nindou mami ai-amboani moai hoeari simborindambo buramündi haya asu ḥgisihari hoeari wamindafi ambe aninjo ranifihi pare haya kakiyu randi, nga wani. Ai rawareandi ana, hoeari simbori-mayo ranai bundeandani asu simbori hoeari ranai ḥgiri wamindafi hoeari-mayo ranifihi simongori-ndamindo. ³⁷Asu nindou ḥgorü ai wain boboe simbori ra sapo wamindafi ninihondi hoeari hipiri wain keferandeimbì-mayo ranambe karareandi ana, simbori wain ranai wamindafi wain hipiri ra borindeandühi wain ranai hifini keboendühi wamindafi hipiri-mayo ra moaruwaindimboe. ³⁸Ijga simbori wain boboe ranana sapo simbori ninihondi hoeari hipiri-mayo ranambe animbo kefemboane! ³⁹Nindou ai wamindafi wain ra sümündi hayambo ana, ai ḥgiri simbori simindimbo yifirindu. Ai hoafiyuhya, 'Wamindafi wain-ane aboedayo,' mbüsümbui," mehündüri.

Moani ḥgoafimbo nimari sihi Sisas ai wit nümbürambe mahu
(Matyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

6 ¹Moani ḥgoafimbo nimarimbo sihi Sisas ai wit nümbürambe mahu. Raniyo asu ahambo süngrürü-rundeimbì ai wit hisi ra warihü hüründümo mburu

warī düdüħürü hipiri ra horimarihoayowa safi yangiri masowasümo. ²Raniyomo asu Farisi nindou bidifiri ai düduyafundühiya, “Se nimboe rani-moatükuni ra rawarundi rana? Yihoeft ahinümbi hohoanimo ranai yahoya moani ngoafimbo nimirimbo sihi rani-moatükuni refepoani meho,” mehomondamboyu. ³Asu simbori Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Awi se moai bukambe hoeirundiyo sapo Defit ai ahandi nendi bidifiri-babidimbo wembomboyuhü ramareandi hoafi rana? ⁴Sapo ai Godindi worambe kefuai hüfu Godimbo sihefeimbihündi bret menjoro ra semündü sesühi asu ahandi nendi bidifiri-memo ranahamumbo amboani masagapuri. Yihoeft ahinümbi hohoanimo süngu amboani nindou amuri ai ngiri refimbihündi bret ra dagüdi, nga moani Godimbo sesi sihou-rundeimbi yangiri animbo bret ra dowadümboemo,” mehupuri. ⁵Asu Sisas ai hoafi moendireandühi hoafiyuhi yahuya, “Nindou Hondü ranai ana moani ngoafimbo nimirimbo sihi ra ai nimindani,” mehu.

Sisas nindou warī moaruwaimbü aboedimariri

(Matyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶Igorü moani ngoafimbo nimirä sihi Sisas ai Suda-yafe rotu worambe kefuai hüfu nimorehi nindowenihimbo yamundi-mareändüri. Ranühi nindou mami warihondü warī ahandi ranai moanjgorifoarerı haya mamaru. ⁷Suda-yomondı ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi bidifiriyomo asu Farisi nindou-yomo ai nini nafisürgundihüri Sisasimbo papi-hoafindihüri yahomo houmbo mamarimo. Raniyomo ai moani ahambo himboarinambo yangiri hifandırürühi mamarimo Sisas ai moani ngoafimbo nimirimbo si ranihü nindou aboedireandihüpo yahomo houmbo. ⁸Asu Sisas ai ahamundi hohoanimo ra fifirehayambo-wambo nindou-mayu ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Botiyafo hawa ndühi wagabe süühüfi,” mehundo. Raniyu asu nindou-mayu ranai botifi hüfu wagabe maniünğu.

⁹Ramefi-yuwamboyu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo düduweheandi: nini-moatükunimboyu sihefti ahinümbi hohoanimo ranai yowanı moani nimirimbo sihi refepoani mehoa? Farihefemboyu asu moaruwaimbo-femboyu? Nindou mamindi yangiri ningombo ra didiboadofemboyu asu yembüfemboyu?” mehu. ¹⁰Ai ahamumbo munguambo türapurani mayowamboyu asu nindou-mayu ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Sihafi warī ra njurahoefi,” mehundo. Ai rani-süngumareanda, asu ahandi warī ranai astükaiyo aboedimayo. ¹¹Asu nindou-memo ranai njusüfoambe moaruwairapurtühi Sisasimbo nüngundihüri yahomo houmbo ahamundihöari wataporimbomarundi.

Sisas ai ahandi hoafi semindi horambo nindou 12 masepurimündü

(Matyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹²Mami rani-simboani Sisas ai hifi wafuana Godimbo didibafifembo mahafu. Ai nimbokoani Godimbo didibafiyo hombo

sürüfoefembohunda. ¹³Raniyo asu simayoambo ai ahambo süngrurü-rundeimbi-memo ranahamumbo mborai yahupuri hürihepuri haya asu 12 nindou sepürümündühi ahamundi ndüri hoafi sowandümo homo-rundeimb-anemo yahu kamafoareapuri. ¹⁴Saimonimboyu Pitamboyu-randeimbi-mayu, asu ahandi akidi Andruyu, Sems, Son, Firip, Bartoromyu, ¹⁵Matyu, Tomas, Sems Arfiusindi nimori, asu Saimon Serotihundi raniyomo.^a ¹⁶Sudas Semsindi nimori asu Sudas Iskariot, sapo Sisasimbo hürütümbi nendi-yomondi warihürireimbi-mayu raniyu.

Sisas ai aŋgünümboyeimbí aboedimareändüri

(*Matyu 4:24-25; Mak 3:7-12*)

¹⁷Sisas ai hifi wafu waminindı ahandi hoafi sowandümo homo-rundeimbi-memo rani-babidi hanimo houmboemo asu nindou bıdifiri afındı ahambo süngrurü-rundeimbi rani-babidi ndümündühi manıngomo. Raniyei nindou afındı ra Sudia hifihundi, Serusaremihundi, Tair asu Saidoni-yafe hifihü sırıwara gudikimi ngoafi adaburo ranihündambo ai-amboanı ranihü burimayeı. ¹⁸Asu ai ranihü tükümehindi ra ahandi hoafi himboriyo asu ahei aŋgünü ra aboedimbireandambo sei hehimboyeı. Asu didiyei moaruwai nendi nimirindürimbo tıjirifo sahümündeimbi ai-amboanı tükümehinda aboedimareändüri. ¹⁹Munguambo nindou ranai ahambo sindihori marihundi ra sapo ahandi fiambeahindi ɳiginindi ranai kosifoendühi aheimbo aboedireirı marandamboyeı. Raniyo Sisas ai munjguambo nindou aboedimareändüri.

Hihifi hihifi asu tıjirifo tükündifemboe hoafi

(*Matyu 5:1-12*)

²⁰Sisas ai ahambo süngrurü-rundeimbi-memo ranahamumbo himboari pareapuri nüŋgumbo hoafiyupurühi yahuya,

“Se didemo napokoate-ayomo seana hihifi-hihifi-mbemondamboane, ɳga haponda God ɳginindi hifandarandi ra sihamund-ane.

²¹ Se didemo haponda wembomboemo seana hihifi-hihifi-mbemondamboane, ɳga seana bodoweimbi niŋgomboemo!

Se didemo haponda arani-aranemo seana hihifi-hihifi-mbemondamboane, ɳga seana tikifinambo niŋgomboemo!

²² Didemo sihamumboya Nindou Hondümbo süngururü rundeimb-anemo mbiseihi asu rani süngumbo sihamumbo yiбоarukorihipuri,

^a **6:15** Serot ai Suda-yafe amoao-yomondi hohoanimo yaŋgırı süngufembo hohoanimo-memo. Ai Israer Romi-yomondi gafman hoarehi niŋgombo moei mehomı.

ŋginindi hoafiyahüpuri asu seana moaruwai-anemo sei hoafayei ana,
se hihifi-hihifindimo.

²³ Rani-moatükuni ra rawefeyo ana, se hohoripi-hohoripi-ndimondühi hihifi-hihifindimo nimboe sapo sihamundi takini afindi sünambé begoripuri. Nimboe sapo ahei amoao mami amboani Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi ahamumbo rani-moatükuni ramarihindi.

²⁴ Se didiyei haponda napo afindeimbayei, seana hipoanimbou-anei!

Sapo seana hapo yangiri animbo tiŋrifokoate-fi handihi nimboeimboyei.

²⁵ Se didiyei haponda bodoweimbayei, seana hipoanimbou-anei! nimboe seana sapo wembombondeimboyei!

Se didiyei haponda tikifi-hoafinambo amarei, seana hipoanimbou anei!

Nimboe sapo seana arani-aranindeimboyei!

²⁶ Nindou ai siheimbo haponda aboed-anei sei hoafiyei arihündi, seana hipoanimbou-anei!

Nimboe ahei amoao mami amboani Godindi hoafi tikai

hoafiyomo-rundeimbi-memo ranahamumbo amboani yahurai rasei marihündane,” mehu.

Sihei hürütümbe ranaheimbo ŋgusüfo pandihindüri

(Matyu 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Se didiyei wandi hoafi himboriyei arihündi siheimbo ro hoafayahı: Nindou didiyei sihei hürütümbe ranaheimbo se hipoambo-ndihindüri. Nindou didiyei siheimbo yiboaruko-arihündüri ranaheimbo se ŋgusüfo pandihindürühi hipoambo-ndihindüri.

²⁸ Nindou didiyei siheimbo hoafinambo moaruwaimbo-arihindüri ranaheimbo se God ai aboedi-aboedimbirea-ndüramboane mbisei. Asu nindou didiyei siheimbo wudipoapofe-ndürikoate-ayei ranaheimbohunda se Godimbo didibafindei. ²⁹ Asu sihambo nindou ŋgorü ai mami koaihoani harinduanı asükai ŋgorü koaiho amboani hihirindowandani ranifihi harimbiywamboane. Asu nindou ŋgorü ai sihafi ŋgisihari hoeari ndemünduanı ana, asükai sihafi siot ŋgorü-amboani

mbisemündu-wamboane. ³⁰ Nindou didiyei sihambo nini-moatükunimbo düdündahindanı ranaheimbo munguambo dabadüri. Asu nindou ŋgorü ai sihafi nini-moatükuni napo ndemünduanı asükai hihirife semindimbo hoafipoani. ³¹ Asu se nindou bidifirambo ai wambo rani-moatükuni rambirihindi asafı ra se aheimbo rani-süngundowandi.

³² Se nindou siheimbo hohoanimoyei-rihihündimbi rani nindoumbo yangiri se hohoanimoayeı ana, ŋgiri rani süngu siheimbo aboed-

anei mbisei. Nindou moaruwai hohoanimoyei-rihündedeimbí amboani nindou didíyei aheimbo hohoanimoyei-rihündedeimbí aheimbo yangiri hohoanimorihündüri rihündühanei! ³³ Asu se nindou siheimbo didiboado-rihindüri arihündi ranaheimbo yangiri se didiboado-arihindüri ana, asu ñgiri rani-süngu aheimbo aboed-anei mbisei. Nindou moaruwai hohoanimoyei rihündedeimbí amboani rani süngurühi hündühanei!

³⁴ Asu se nindou didíyei ranaheimbo nini-moatükuni ndahundüri mbundihumbo hihirindihu ndahumindefi sei hehi hohoanimoyeihí aheimbo yangiri sahündüri arihündi ranimbo ñgiri siheimbo aboed-anei mbisei. Nindou moaruwai hohoanimoyei-rihündedeimbí amboani nindou bídifíri moaruwai hohoanimoyei-rihündedeimbí ranaheimbo sahündüri rihündühanei, ra aheimbo masehindi nahurai hihirife semindimbohündä! ³⁵ Yowani, ñga se nindou didíyei siheimbo hürütüri-hündüri-rihündedeimbimbo hipoambondihindüri. Asükai nini-moatükuni nindoumbo sai mburimbo se yowani bídifíri moatükuni hihirife semindimbo hohoanimoyopoani. Rananimbo se takini afındi ndahümündi mbundihü asu God Nimoamo Hamindi ranahandi nimorindamboyafi. Nimboe aiana nindou didíyei hihifiyo-rakoate asu moaruwai hohoanimoyei-rihündedeimbí ranaheimbo aboediuhani. ³⁶ Se hipoambondo ndandi sihafi ape ai-amboani hipoambore arandı nou.”

**Nindou ñgorundi niŋgo ra türüfoefehü papi-hoafipoani
(Matyu 7:1-5)**

³⁷“Se yowani nindou ñgorundi niŋgo ra türüfoefehi papi-hoafipoani. Asu rananimbo ñgiri God ai sihei niŋgo ra türündandürühi papi-hoafindandüri. Se yowani nindou ñgorundi niŋgo ra yibobofehi moaruwai-ane yaho hoafiyopoan. Asu rananimbo ñgiri God ai sihafi niŋgo ra yibobondeandühi moaruwai-ane mbüsü. Se nindou bídifíriyei moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi asei-animbo God ai-amboani sihei moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi mbüsümbui. ³⁸ Se nindou bidifirambo asahündüri animbo asu God ai siheimbo dagadürimbui. Refe süngu ana se afındi hamindi animbo ndahümündeimboyei. Sapo se anihondümbo nindou farahehindi rani simogodühi animbo sihei warambe babibooi pitapindimboe. Se nini simogodühiyo nindou bidifirambo farihehindi süngu-animbo God ai siheimbo rani simogodühi randeandürimbui,” mehu.

³⁹ Asu Sisas ai ahamumbo kafoefe hoafi nda hoafimepuri: “Nindou mami himboatihari ai ñgiri nindou ñgorü himboatihari-mayu ranahambo nderümündi haya nafí nafuindu ñgu. Asu ai rawareandi ana, yiboboambo hoe apoarambe pindamboyafani. ⁴⁰ Yamundife nimori ai ahambo yamundiri-randeimbí-mayu ahändi nimoamoyupoani, ñga munjuambo yamundife nimori ahei yamundife ratüpuri ra mungundoani ana, asu aheimbo yamundu-rundeimbí-memo nahuraindeimboyei.

⁴¹ Asu se nimboe nindou ngorundi himboarambe düdübudi akidou afoeru ranahambo yanğıri himboapoyafühi asu sihafi himboarambeahi nimoko bidifiri afoero ranahambo hoeifekoate-a? ⁴² Nüngundo nindou ngorümbo hoafindafühiya, ‘Wandafühi, awi sihafi himboarambeahi düdübudi akidou afoeru ra hündihehini samboanahi,’ mambisafi sihafi himboarambeahi nimoko bidifiri afoero ra sihafihöari hoeifekoate-a? Seana yimbu yafambeimbı nindou-anafi! Weangürühi se boatei-animbo sihafi himboarambe nimoko bidifiri afoero ra hündühoefi mbundambo-animbo asu nindou ngorundi himboarambe düdübudi akidou afoeru ra wudipoapondo hoeindowandühi hündühoefindo,” mehu.

Nimi-ane asu ahandi hisi ranane
(Matyu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Nimi mami aboedi hamindi ai ngori hisi moaruwaimbü ninggo. Asükai nimi mami moaruwai ai-amboani ngori hisi aboedeimbi ninggo. ⁴⁴ Munguambo nimi ra ahandi hisayo rani süngu-ane türifoefeihi awi rani nimi-ane echo. Se ngori nimi hisi fik ra tihoari tihoareimbi nimi-fihindi hüründandifi, asu ngori yukui amuri nimi-fihindi hüründandifi. ⁴⁵ Nindou aboedi ai ahandi ngsüifoambe hohoanimoambeahi aboedi moatükuni arühayo ranane bokarhai arandi, nga asu nindou moaruwai ai ahandi ngsüifoambe hohoanimoambeahi moaruwai moatükuni arühayo ranane bokarhai arandi. Nimboe sapo nine-moatükuniyo ngsüifoambe hohoanimoambeahi amaro ranane asu yafambe ai weindahı hoafiyo arandi,” mehu.

Nindou yimbu worimborini-rinandeimbi
(Matyu 7:24-27)

⁴⁶ Sisas ai yahuya, “Asu se nimboe wambo ‘Adükari, Adükariyei ri Hündühi asu wändi hoafayahi ra süngufekoate-ayeia? ⁴⁷ Nindou düdi ai wambo sowahi tüküfi wändi hoafi himboriyu mburambo rani sünguareandi animbo asu ro ai nüngunahurai nindouayu ra siheimbo naftindamboyahi? ⁴⁸ Aiana sapo nindou worimbombo yahuhaya hifambe ndihi ragu kakira hanü mburambo kambohoani nimoeiwami mafemburifiyuhurai-ani. Hoe ranai afindi hohoumboyohü wori ranahambo hariyo randa moai fifimyo, nimboe sapo ai wudipoapore worimbora hayambowambo. ⁴⁹ Nga asu nindou düdi wändi hoafi himboriyu mbura rani süngufekoate-ayu aiana sapo nindou worimbombo yahuhaya kambohoani wudipoapofe feburifeckoate-yuwani asu hoe ranai hohoumboyohü wori ranahambo hariyo randani moani mamihari biramindi pirimayo nüngunahurai-ani. Asu biramindi pirimayo ra moani afindi hamindi mamikarı pirimayo!” mehu.

Sisas ai ami-yafe bogorindi ratüpuriyu-randeimbi diboadomariri
(Matyu 8:5-13; Son 4:43-54)

7 ¹ Sisas ai nimorehi nindowenihı rani hoafi ra hoafiyundüri mbura Kaperneamühi hu tükümeifiyuh. ² Nindou mami Romihündi ami-

yafe bogori ranihü manüngu. Raniyu ahandi ratüpuriyu-randeimbi ɳgusüfohündi ranai angünümboyuhü yifimbo yaŋgirimayu.³ Ami-yafe bogori ai Sisas ranihü anüngu hoafi ra himboriyu haya raniyu ai Suda-yafe bogori bidifiri koamarihepura ahambo hoafimbo mahifomo. Rananimbo ahandi ratüpuriyu-randeimbi ra aboedimbirir-amboane yahu haya.⁴ Ai homo Sisas sowahi tüküyafu watiharürühi yahomoya, “Ai nindou aboed-anı, ɳga se ahambo fandihawori.⁵ ɳga ai Suda yihoefimbo ɳgusüfohü pareamuni-randeimb-anı. ɳga aiyu yihoefi rotu wori ra worimbomarandi,” mehomondamboyu.

⁶ Raniyu Sisas ai rani-babidi hu worikimi tüküfiyuani ami-yafe bogori ai ahandi ɳgunindi Sisasimbo hoafimbo koamari-hepura homo hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari, ambe se tiŋirifondamboyafi, ɳga ro nindou aboediyahı animbo wandi worambe madügifi, ɳga ro moai munjguna wandi worina didifi sahehea hohoanimoyahi.⁷ Ranimboanahi ro aboedi hamindi-yahanimbo sihambo sowana madidihi. ɳga moani se hoafi-yaŋgiri hoafindafani wandi ratüpuriyu-randeimbi ai aboedimbiyu-wamboane.⁸ Nimboe ro-amboani nindou wandi nimoamo ndüreimbi-memo ranahamundi hoarehanahi, ɳga asu ami-anemo wandi hoarehemo. ɳgorümbo hoafindahühi, ‘Se hafi,’ mbisahani ai hu randühani. Asu ɳgorümbo hoafindahühi ‘Se sınıfı,’ mbisahani ai süni randühani. Asu wandi ratüpuriyu-randeimbimbo hoafindahandumohümbo, ‘Rani-moatükünü raro,’ sahani, ai rareandühani,” mehu.⁹ Asu Sisas ai rani hoafi ra himboriyu haya nindou ranahambo afındı mahepünifyu. Raniyu hihirifi nimorehi nindowenihi afındı ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro siheimbo hoafayahi. Ro moai anihondümbofe ndahurai ndühi hoeiriheandi, Israerihündi amboani, ɳga wani,” mehu.¹⁰ ɳga sapo nindou ami-yafe bogori ai koamarihepuri ranai homo worambe hoeirüwurane asu aboedimayu.

Nimorehi kaindi nimori Sisas ai yifihündi botımarırı

¹¹ Refe hayamboyoane, asu sün̄gunambo ranambe nimai Sisas ai ɳgoafi mami ahandi ndüri Nen raninambo botifi mahafu. Ahambo sün̄gurürundeimbiyomo asu nimorehi nindowenihi afindimayei raniyei ai mami mahahüsi.¹² Sisas ai ndeara ɳgoafi giniri nafitambekimi tüküfiyuane asu ɳgoafambe-ahindi aranıhoafi yasimondi ranai tükümfeyo. Yifi nimoko ranana sapo nimorehi kai-mayo ranahandi nindowenihi nimori moani mami hamindi-mayu ranaiyu. Raniyo asu nimorehi nindowenihi afındı rani ɳgoafihündi ranai nimorehi rani-babidimbo mamarei.¹³ Asu Adükari ai nimorehi ranahambo hoeireanda mayoaa asu ahambo ɳgusüfoambe afındı hipoamboreandühi hoafiyundühi yahuya, “Se yowanı aranındafindo-mboyafi,” mehundo.¹⁴ Raniyu Sisas ai hu yifi safisendi-mayo ra sündimareanda asu nindou yifi

nimoko masowandümo-memo ranai ḥginginiru maningomo. Raniyu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou hoarifi ro sihambo hoafehanini se haponda botiyafo,” mehundo. ¹⁵ Raniyu asu yifiyumbi nindou-mayu ranai botifi nimarümbo wataporimayuamboyu asu Sisas ai nimori ra ahanti hondandi warihümariri. ¹⁶ Raniyo asu nimorehi nindowenihi afindi ranai ḥgusüfo kikifoarihindihi Godimboya aiana aboed-ani sei hoafiyahündowohü seiya, “Ahanti hoafi hoafiyu-randeimbi adükari hamindi ai yihoefi mbusümo tükümeifiy! Ai ahanti nendi ranaheimbo aboedambofe-ndürimbo tükümeifiy-ane!” masei. ¹⁷ Sisas ai ranimoatükuni rawareandi hoafi ranai munjuambo Sudia hifi asu ranihifikimi adaburo ranambe yangori wakimareanda himborimaye.

Son hundürüra-randeimbi ai ahambo süngrürü-rundeimbi yimbu Sisas sowana koamarihepiri
(Matyu 11:2-19)

¹⁸ Sonimbo süngrürü-rundeimbi ai munju moatükuni tükümefeyo ra ahambo wataporimbomaruri. ¹⁹ Raniyu asu Son ai ahambo süngrürü-rundeimbi nindou yimbu mborai yahupiri hürühepiri haya Adükarimbo düdufimbohunda ahambo sowana koamarihepiri. Ahanti Adükarimbo düdufe hoafi ra yahuraiyo, ‘Nindou nda horombo ro tükündüfimbui masahi raniyafi, asu ḥgorü tükündüfimbui mbisefi hohu himbomandefiyo?’ ²⁰ Asu ai Sisasimbo-so tüküyafineandühi hoafiyafinandowohü safaniya, “Son hundürüra-randeimbi ai sihambo refe düufeninimbo yihoehimbo koamarihemuna masinehi. Se nindou tükündüfimbui mehuyafi, asu ḥgorü tükündüfimbui mbisefi hohu himbomandefiyo,” masafani.

²¹ Moani rani-simboani hamindi ranihü Sisas ai nimorehi nindowenihi afindi fi moaruwaimbü, argünümübi, moaruwai nendi nimarümübi ranaheimbo aboedireändüri asu himboatihari afindi ranaheimbo himboari birihendürani asükai himboariyei rarao marihündi. ²² Sisas ai Sonimbo süngriniri-rinandeimbi ranahafanimbo simbori hoafiyupirühi yahuya, “Se ḥgafani Sonimbo hoafindafani se nine-moatükuni hoeirine himboriyafani marinandi ra: Rani-moatükuni ra sapo himboatihari ai asükai himboari birihehi himboariyei, tiñari moaruwaimbi ai botiyahi hei, fi moaruwaimbü, mimaniho masimeimbi ai aboedi popoataföfoarihi. Himbotühüfo ai asükai hoafi himbori-yei, yifiyeimbi ai yanğırı botiyahi asu aboedi hoafi ra nindou napokoate-yeimbı-mayei aheimbo wataporimboyo ramarandi ranahambo. ²³ Nindou didiyei wambo anihondümbo-arihindiri ai-ana hihifi-hihifimbeiei-amboane!” mehu.

²⁴ Sonimbo süngrine-rinandeimbi mefani ranai hafandane süngeunambo Sisas ai Sonimbo nimorehi nindowenihi-mayei ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya: “Sapo se Son sowana nimiwohi furikoate-

reandühi heihü ra se nini-moatükunimboyei tüküfeyoani hoeifembo sei hehi hohoanımomayeı a? Awi se boabodari emündü werinambo mboahuri-hendanı ra hoeifemboyeı mahei? ²⁵ Nini-moatükuni hoeifemboyeı se mahei rana? Awi nindou hoeari moani ranı-poanimbo aboedi hoeari yihuruyu haya nünguwani hoeifemboyeı mahei? Ra wani. Nindou yahurai hoeari aboedi yihuru-rihümündeimbi ana, adükari bogorindi worambe-ane nimboei arihündi. ²⁶ Se wambo ndühi yarihi hoafiyahündiri sapo se nini-moatükuni hoeifemboyeı mahei ra? Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo hoeifimboyeı? Yını ra anihond-ane Godindi hoafi hoafiyu-randeimbanısı, ḥga ro nda siheimbo anihondümboanahi hoafayahandüri. Son aiana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo ḥgasündireimb-ani. ²⁷ Son ranahamboyo Godindi Bukambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Ro nindou mami wandi hoafi semindi hombohunda koandihehinani, ai boatei se hokoate-yafambe ḥgumbui sihafi nafi nafırıhefembohunda,’ meho,” mehu. ²⁸ Sisas ai bidifırı hoafi pareandühi hoafiyuhı yahuya, “Son ana nindou moani adükari hamindiyu haya asu ai nindou horombo manıŋgomı ahamumbo ḥgasündeapureimb-ani. ḥga asu nindou düdi ai sapo God ḥginindı hifandarandi ranambeahindi akidou aiyu aiana Sonimbo ḥgasündirümboani,” mehündüri.

²⁹ Munguambo nindou ai Sonindi hoafi himboriyeı hehi asu takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou-amboanı munguambo rarıhi hoafiyehi seiya, “Yını, Godindi hohoanımo ranana anihondü hondü mbumundane,” masei. Raniyeı asu süŋgunambo ai ahanti warıhü hundürümayeı. ³⁰ ḥga Farisi nindou-yomo asu Suda-yomondı ahinümbi hohoanımo yamundu-rundeimbi-yomo ranai ahamundihoarı Godindi hohoanımo ra himbori-yowohü süŋgefembo moei mehomo. Ranımboemo ai moai Sonindi warıhü hundürüyomo.

³¹ Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Nimorehi nindowenihi hapodanambe animboei ndanaheimbo ro nini-moatükunifihi simoŋgorindihe hoeimandiheara? Nindou nda ai nüngunahurai nindouyeı ndana? ³² Nindou ndanai ana sapo nimori akidibou ḥgoafihü ninouyeimbo nahurai-aneı. Sapo ai nimareimbo bodımondı nimoakidiboumbo rarıhi hoafiyehihi, ‘Ro siheimbo fufujınambo fufuji-mehündüri, ḥga asu se moai botiyahi yırıwari moporiyeı! Ro siheimbo wenjisahoafınambo marihundüri, ḥga asu se moai aranihoafırıhündi rani ranimayeı!’ nahurai-aneı. ³³ Son sapo nindou hundürüra-randeimbi-mayu ranana tüküfi sesi sesü, wain hoe simındı rakoate-mayua, asu se hoafiyehüya, ‘Ahanti fiamble ana moaruwai nendi nimirimboane,’ masei! ³⁴ Asu Nindou Hondü ai tüküfi sesi sesü, hoe sümündı marandambo, asu se hoafiyehihiya, ‘Nindou ranahambo hoeirihori! Aiana sesi afındı sesü asu ḥginindı wain hoe sümündı arandı. Aiana nindou takis kaki

sowandümo-rundeimb-anemo asu nindou moaruwai wosihoafori hohoanimoyomo-rundeimb-anemo ranahamundi ḥgunind-anī' masei.
 35 ḅga asu nindou didiyei Godindi-mayo fifirife ra anihond-anē sei sahümündimbi aiana rani fifirife ra anihondümbo nafuiyehanei," mehu.

Sisas ai Saimon Farisihündandi worambe mamaru

36 Farisi nindou ai Sisasimbo sesimbohunda ro-dibo dowadifi mehundo-wamboyu asu Sisas ai ahanti worambe hu farifi hafu mamaru. 37 Rani ḅgoafihü nimorehi mami ai nindowenihü birabiri hohoanimoyo-randeimb maniŋgo. Sisas ai Farisi nindoundi worambe sesi sesühi amaru hoafi ra himboriyo haya, asu ai arabasta nimoei kaki afindi fihi semindüm̄bi hipirambe fisiñarümbi moatükuni hipiri tüküre semindi haya maho. 38 Raniyo ai ho Sisasindi daboadani yirikimi niŋgombo araniywöhü Sisasindi tiŋari ra ahanti aranihimboaho-mayo ranambo popoaimarandi. Raniyo asu ai Sisasindi tiŋari ra ahanti mbirinanji ranambo niŋombirihaoaya yahohaya gedühai mbura wakikihirapirühi fisiñarümbi moatükuni ra tiŋari yimbumefani raniwam̄i kamafoareandi.

39 Asu Farisi nindou Sisasimbo mborai mehundo ranai rani-moatükuni ramareanda hoeire haya ahanti fimo hoafiyuhü yahuya, "Nindou nda anihondü Godindi hoafi hoafiyu-randeimbayu ana, ai nîne nimorehi ahambo sündareri nda fifirindeambui. Asu moaruwai yahurai nindowenihü birabirümbi nimorehi aningo ranahambo fifirindeambui," mehu. 40 Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, "Saimon, ro sihambo hoafiyoninimbo hoafi moai siheheandi," mehundowamboyu. Asu Saimon ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, "Yini, Yamundo-randeimb nindou se wambo ndühi hoafiyafindiri," mehuamboyu.

41 Asu Sisas ai piyu haya hoafiyuhü yahuya, "Nindou yimbu nimbafanı henamboyafani ai nindou ḅgorundi-mayo kaki simbori hihindihö ndehoamboehi safani hena masowandifani. Nindou ḅgorü ai sapo kaki sairandeimb-mayu ranahandi-mayo 500 kaki hoari semündu süngunambo simbori saimbohunda asu nindou ḅgorü-mayu ranai 50 kaki hoari semündu süngunambo simbori saimbohunda. 42 Nindou yimbu ranai kaki masowandifani ra simbori hihirife saimbo kakikoate-mefandamboyu asu nindou ranai ambe mehupiri. Nindou yimbu ra didi ai nindou-mayu ranahambo ḅgusüfo afindi pamandira?" mehuamboyu. 43 Asu Saimon ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, "Ro rarihe hohoanimoayahı ana, nindou sapo ahambo kaki adükari masagado ranai-animbo afindi hamindi ḅgusüfo pandirümbui." Raniyu Sisas ai yahuya, "Yini, se anihondümboanafı hoafayafi," mehu.

44 Raniyu asu ai nimorehi-mayo ranahambo sowana hihirifihi Saimonimbo hoafiyundühi yahuya, "Se nimorehi ndanahambo moai hoeirowandijo? Ro sihafi worambe mafareheandi, ḅga asu se moai

wambo hoe sawandiri wandi tijari popoaimbohünda. Ngaga asu nimorehi ndanaiyo wandi tijari ra ahanti aranihimboahonambo popoaira mbura ahanti mbirinajinambo gedümarandiri. ⁴⁵ Seana moai wambo sowandifindiri woriniowandirühi wakikihirandiri, ngaga wani. Ngaga nimorehi ndanai ana ro sühühambe peyo haya wandi tijari ra moai wakikihi hiningireandi, ngaga wakikihi hoafina hohombo haponda tükefeyo. ⁴⁶ Se moai wambo mbiroambe kefembohünda orif nimi hisi boboe didiboadiro sihawandi, ngaga nimorehi aiyo wandi tijari ra fisiñarümbü moatükuni ranambo kamareandiri. ⁴⁷ Ranimboanahi ro shambo hoafehanini, nimorehi ndanai ahanti hohoanimo moaruwai afind-ane, ngaga ranahambo God ai amboawi mehu. Nimboe sapo ai wambo ngsüüfo afindi pamareandiri. Ngaga asu nindou daboe ahambo moani akidou yangiri amboawi yahoweimbì nindou ana ai moani akidou yangiri ngsüüfo pareandirühani,” mehu.

⁴⁸ Raniyu asu Sisas ai nimorehi-mayo ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Sihafi hohoanimo moaruwai ranana ro amboawi samboanahi,” mehundo. ⁴⁹ Raniyo asu nindou bidifiri sesi fondikimi mamarimo ranai ahamundi mbusümo hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou nda düdi moaruwai hohoanimo amboawi yahu aranda?” mehomo. ⁵⁰ Ngaga asu Sisas ai nimorehi-mayo ranahambo hoafiyundühiya, “Sihafi anihondümbofe hohoanimo ranamboyo sihafi moaruwai hohoanimo ranambeahindi aboedambo-mariheanini, ngaga se ngsüüfo afurindo kündo hawa ngafi,” mehundo.

Nimorehi bidifiri ai Sisas-babidimbo mahei

8 ¹Raniümbi ra kikefoendane, asu süngunambo Sisas ai adükari ngoafi asu akidou ngoafi ranambe huhü God niginindi hifandarandi ranahambo wataporimbo-marandi. Sisasimbo süngurürü-rundeimbi 12 ai Sisasindi süngu mahomo. ²⁻³ Raniyei asu nimorehi bidifiri didiyei moaruwai nendi nimirindüreimbi asu aŋgüní moaruwaimbü Sisas ai aboedimarearü amboani ahanti süngu mahei. Nimorehi-mayei ranai ana Maria Makdarahündi, sapo Sisas ai moaruwai nendi 7 ahanti fiambeahindi raguanambo-reandeimbi-mayo ranayo, Soana, Kusandi nimorehi, nindou ranai Herodindi wori hifanda randeimbi-mayu ahanti nimorehiyo, Susana asu nimorehi bidifiri sapo ahei kakınambo Sisas asu ahanti hoafi sowandümo homo-rundeimbi farihehipuri-rihündeimbi-mayei amboani ai-babidi mahei.

Nindou sesi ahuri nümbürambe bubumafoareandi kafoefe hoafi (Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴Nindou afindi ranai ngorü ngoafihündi ngorü ngoafihündi kikirihefekoate Sisas sowana nümbüni tümarihinda, ndanî kafoefe

hoafi hoafiyundürühi yahuya, ⁵“Nindou mami ai sesi ahuri semündü hu bubufoareandane, asu bidifiri nafikimi pütapimayo. Nindou ai hahabodeihü pütapiyeiane, asu ndu ai nimoamonindi pühiyei masahüsi. ⁶ Bidifiri ahuri ranai nimoei boatifowam i pütapiyo mbura tüküfehündamboyo asu yapataparimayo hifi ranai hoe puiari-koate niñondi hamindiwambo. ⁷ Asu bidifiri ai wohi tahoari tahoartümbe ninouyoambe pütapiyo mbura rani dibore tüküfihyo asu wohi ranambo gabudü-mafoareandi. ⁸ Nga asu bidifiri ahuri ranai hifi aboedambe pütapiyo haya tüükuyowohüyo 100, 100-mbore hisimayo.” Sisas ai rani hoafi ra moendifembo yahumbo hoafiyuhü yahuya, “Nindou düdi ai himboambeimbü-nduhü ana, hoafi ra himborimbiyu-wamboane,” mehu.

⁹⁻¹⁰ Raniyomo ahambo süngrürü-rundeimbü ai rani hoafi ranahandi nimindi ranahambo düdumefundo-wambo hoafiyupurühi yahuya, “Sihamumbo ana God nga inindii hifandarandi dibohindi hoafi ra masayopurane, nga nindou amuri ranaheimbo ana kafoefe hoafinamboane hoafayondüri. Rananimbo ai himboari-ndeimboyei, nga ngiri hoeindihindi asu himbori-ndeimboyei, nga ngiri fifirindihindi.”

Sesi ahurimbo kafoefe hoafi ranahandi nimindi hoafi
(Matyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ “Kafoefe hoafi ranahandi nimindi ra ndahurai-ane. Sesi ahuri ra Godindi hoaf-ane. ¹² Sapo sesi ahuri nafini pütapimboyowohü pütapimayo ranana nindou didiyei hoafi himboriyehaneisi, nga asu Satan ai ahei ngusüfoambeahindi semündü pireandühani. Sapo Satan ranai aheimboya anihondümbo-ndihü hehi aboedambo-ndahimboyei yahuhaya. ¹³ Sesi ahuri sapo nimoei boatifowam i pimayo ranana nindou didiyei hoafi ranahambo himboriyei hehi sahümündühi hihifi-hihifiyeihaneisi, nga ahei ngusüfoambe hoafi ra moai kikimifoare nimirondüri. Ai hoafi ranahambo anihondümbo-rihindühaneisi, nga asu nine-moatükuni aheimbo refe hoeifendürimbo tüküfeyoambe ai peyeihanei. ¹⁴ Sesi ahuri wohi tahoari tahoartümbe mbusümo pütapimayo ranana, sapo nindou didiyei ai hoafi ra himboriyehaneisi, nga asu afindi hohoanimo, kaki napo sihefe hohoanimo, hifi ndanihündambö hihifi-hihifi hohoanimo ranai gabudi-foareandürani asu ai aboedi hisikoate-ayei nahurai-ane. ¹⁵ Sesi ahuri hifi aboedambe pimayo ranana, sapo nindou didiyei ai hoafi ra himboriyei hehi ngusüfoambe kikihi-safimarihümündi-anei. Ai ahei hohoanimoambe dïdiboadorihoembi hamindi hondü nimirindürimboyo asu ai hisi aboedi tükümfendüri.”

Nindou ai moai si wambüri hoarehi dibonapiferandi
(Mak 4:21-25)

¹⁶ “Nindou mami ai moai ram hai ra yimunde mbura wambürinambo gabude, asu fondi hoarehi ninde randi, nga wani. Sapo aiana yimunde

mbunda ram hai nindiferambo fondi-mayo raniwami nimoamo animbo nindeandani nindou didyei worambe keboehindühi hoeindihimboyei. ¹⁷Nine-moatükuni dibo menjoro ranai ana weindahi moanambühi tükündifemboe. Nine-moatükuni nindou ai gabudih i masihihind i ranai ana weindahi hai sihi tükündifeyoani hoeindihimboyei. ¹⁸Awi se hibadühümbo, himbo yangiri kündihi nimandei. Nindou düdi hohoanim o ra ndore fifirareandi ana, God ai adükari ndagadombui. Nga nindou düdi ndofe fisisifekoate-ayu ana, nine akidou fisisimareandi amboani God ai raguanambo-ndeambui,” mehu.

Sisasindi hondi asu akohoandi
(*Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35*)

¹⁹Sisasindi hondiyo asu ahanti akidi mamiyomo ranai Sisasimbo hoeifimbo tükümehindi, nga ai nimorehi nindowenih i afindi ran i mbusümowambo moai ahanti fikimi papühiyahindi. ²⁰Raniyei nindou bidifiri ai Sisasimbo hoafiyahündowohü sahündoya, “Sihafi me-ane asu amondi mam-anemo ai weindani animboei sihambo hoeifeninimbo seimbo,” maseiamboyu. ²¹Asu Sisas ai nindou ranaheimbo murguambo yare hoafiyundürühi yahuya, “Nindou didyei ai Godindi hoafi himboriyei mburihü süngruhind i ranai-anei wandi me asu akohoandayomo,” mehu.

Sisas ai hoafimayua weri afurimareandi
(*Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41*)

²²Mamimbo Sisas ai ahambo süngrurü-rundeimbi babidimbo botambe fareafundühi hoafiyupurühi yahuya, “Awi sihiri kurihoe rani goesürünü bandihehu ngefo,” yahupuri haya mahomo. ²³Ai botambe homondühi-yomo asu Sisas ai yapombofi menguru. Raniyo asu ngenind i hamindi hoewer i ranai kurihoe-mayo ranambe tüküfehiyo, hoe botambe tüküfehi asu ai ndeara himoni hanimbo yangirimemo.

²⁴Raniyomo asu ahambo süngrurü-rundeimbi ai Sisas sowana homo yangirirüwü hoafiyomo-ndowohü yahomoya, “Adükari! Adükari! Sihiri ndeara yifimbo yangirayefi,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai botifi hoewerimayo ranahambo awi-awimefiyu-wamboyo afureandühiyo asu hoe ranai afure mafoero. ²⁵Raniy Sisas ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, “Asu sihamundi anihondümbofe ra nüngua?” mehupuramboemo. Asu ai hepünafu yihambo sisireapurihi simbori hoafiyafundühi yahomoya, “Nindou nda düdi rana? Ai moani hoewer i ranahambo awi-awimefiyuwa ahanti hoafi himboriyowohü afurimareandi,” mehomo.

Sisas ai nindou mamindi fiambeahindi moaruwai nendi hemafolareandi
(*Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20*)

²⁶Sisas ai ahambo süngrurü-rundeimbi babidimbo Gerasa-yafe hifinambo Gariri hoe gogoasürünü homo tükümefund i. ²⁷Tüküyafu

mburu botambeahindi kusifoendane nindou mami rani ḥgoafihündi moaruwai nendi nimirindoweimbi ranai ahambo sowanambo mahu. Aiana horombo hondü piyu haya moai hoeari güdeandi, ḥga moani yare safoeyapo manüngu-ane. Ai ḥgoafihü n̄ingokoate yifi sihehi riḥündeimbi honguambeyu nüŋgu marandi.²⁸ Nindou ranai Sisasimbo hoeirirühi puküna heiyuhü yirikimi piyu nimirümbo hoafiyuhi yahuya, "Sisas, God Nimoamo Hamindi Hondundi nimori, se wambo nüŋgufendirimbo safomboyafa? Ro sihambo hüti hoafarihanini se yowani wambo tiŋirifo ndawandirimboyafi," mehundo.²⁹ Nindou ranai yare hoafimayu ra sapo Sisas ai moaruwai nendi ranahambo hoafimayundoa kosifoendühıyo. Afındimbo moaruwai nendi ranai kikihirimbindi nimoaransi asu munGUAMBO nindou ranai himboarı saführirühi seninambo hüputüpürihururanı ai rani-moatükuni ra gurihai haya moaruwai nendi ranai fare serimindi haya nimi wohi furikoate-yowani ho-marandi.

³⁰ Sisas ai ahambo düdifihi yahundoya, "Ndüri sihafi ninea?" mehundowamboyu. Asu ai simbori hoafiyundühi yahuya, "Wandi ndüri ana Awai nindou-ane." Ai yare hoafimayu ra sapo moaruwai nendi afındi ranai ahanti fiambe mamarei ranimboyu.³¹ Moaruwai nendi-mayei ranai Sisasimbo hüti hoafiyahündowohü seiya, "Se yihoefombo nimbi nimirümbo hifambe ranambe koandihawamuni-mboyafi," masahündi.

³² Raniyo asu moatei afındi ranai hiripinini himborihündühi burimaye-amboyo moaruwai nendi ranai Sisasimbo moatei ranahei fiambe koarihefendürimbo hüti-hütimarihora koamarihendüri.³³ Raniyei nindoundi fiambeahindi kosifoehi hehi moateiyei fiambeyahindühi asu moatei ranai hiripinini pipinambo hanei kurihoeambe piyei hoe karıhüsi hehi yifisafimayei.

³⁴ Nindou moatei hifandimarundi ranai hoeirunda mayoa, piŋiyomo homo rani ḥgoafihü asu nümbürambe ratüpüriyeihi burimayei ranaheimbo hoafihümarundüri.³⁵ Nindou ranai nini-moatükuniyo tükümfeyo sei hehi hoeifembo Sisasimbo-so tükümehindi. Raniyo tüküyahı hoeirihindane, nindou moaruwai nendi nimirı haya kosifoendeimbi-mayu ranai ahanti yiri kimi hoeari yihuruyu mbura hohoanimo aboedi koadürü hohoanimoyu arandi sünge mamaaruwa hoeirihorühi yihiimbo sisirimehindi.³⁶ Nindou hoeifembo mahüsi ranai Sisas nindou aboedi-mariri ra hoeirihi hehi nindou bıdífirambo wataporimbo-marihündi.³⁷ Raniyei asu munGUAMBO nindou Gerasa hifihündi ranai yihiimboyeihi Sisasimbo ragu ḥgafı maseia asu botambe farifi haya ndamefiyu.

³⁸⁻³⁹ Raniyu asu nindou moaruwai nendi nimirı haya kosifoendeimbi-mayu ranai Sisasimbo hüti hoafirirühi yahuya, "Wambo se yini safanimbo se-dibo didi," mehundo-wamboyu. Asu ai ahambo koariheirühi yahuya, "Se ḥgoafina ḥgafı nini-moatükuniyo God

ai sihambo ramareanini ra nindou bidifirambo wataporimbo-ndandi,” mehundo. Raniyu asu hu nine-moatükuni Sisas ai ahambo ramariri ranahambo rani ngoafihündi-mayei ranaheimbo wataporimbo-marandüri.

Sisas ai bogorindi nimorehi nimori yifihündi botire asu nimorehi aŋgünüm̄bi ai Ahandi hoeari sündimareandi
(Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Sisas ai asükai Gariri ɳgorü-goanini hu tükümeiyu-wamboyei nimorehi nindouwenili ranai ahambo hihifi-hihifimayei, sapo himbowayei hei ranimbawambo. ⁴¹ Ranihi asu nindou mami ahanti ndüri Sairus rani ngoafihü rotu wori hifandira-randeimbi ai Sisasindi yirikimi tüküfi piyu nimirümbö wandi worina dügüfi yahu haya hüti-hoafimarüri. ⁴² Ai sapo ahanti nimorehi nimori 12 himbani mami yaŋgiriyo haya yifambo-mayowamboyu ramefiyu. Sisas ai Sairusindi worina hüfuanne, asu nindou afindi ranai aŋgoaŋgo-marihorı hei. ⁴³ Ahei mbusümo nimorehi mami 12 himbanimbo amoamo watikoafimboyo mara ho ranai maniŋgo. Ai ahanti aŋgünü ra aboedifembohunda doktambo hoeifepurimbo kaki afindi sai marandi, ɳga asu nindou didi ai-amboanı moai aboedireandi. ⁴⁴ Nimorehi ranai Sisasindi daboadanı ho niŋgombo hoeari himbori-mayo ranifihı masündeandamboyo asu ahanti hori ranai moani rani-simboanı hamindi kikimarihoayo.

⁴⁵ Raniyu asu Sisas ai düdifihi yahuya, “Düdi wandi hoeari masündeanda?” mehuamboyo. Asu munjuambo nindou ranai wanivaniyeihi didimomayei-amboyo asu Pita ai hoafiyuhı yahuya, “Adükari, nindou afindi ranai sihafi fikimi wakire yaŋgorimbo simbori koarürimayei,” mehundowamboyo. ⁴⁶ Asu Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Nindou ɳgorü ai wambo masündeandira wandi fiambeahindi ɳginindı ranai makosifoendi ranimboanahi,” mehuamboyo.

⁴⁷ Asu nimorehi ranai wambo fifirihi-ndirimboanei, ɳga ro ɳgiri dibo nimboahi yahohaya, hihamindari kameihı ho Sisasindi yirikimi piyo mamaro. Raniyo ai munjuambo nindouyei himboahü wataporimbo-marandi nimboe masünderi asu nünüŋgureamboyo rani-simboanı hamindi aboedimayo ranahambo. ⁴⁸ Sisas ai nimorehi ranahambo yahundoya, “Nimori akidou, sihafi anihondümbofe ranai sihambo aboedimareanini, ɳga se ɳgusüfoambe afurindo kündo hawa ɳgafi,” mehu.

⁴⁹ Ai wataporimbo-randühi niŋguambe, nindou mami ai hifandira-randeimbindi worambeahindi tüküfi hu hoafiyuhı yahuya, “Sihafi nimori ana yifimayo, ɳga se yamunde-randeimbı-mayu ranahambo tiŋirifo dabadomboyafi,” mehuamboyo. ⁵⁰ Sisas ai rani hoafi ra himboriyu haya, Sairusimbo hoafiyunduhı yahuya, “Se yiһimbondamboyafi, ɳga

anihondümbo-ndowandani animbo sihafi nimori ra aboedindimboe,” mehundo.

51 Ai nimorehi-mayo ranahandi afindandi worambe hu tüküfi haya moai nindou amuri semündündüri worambe kefendi, ḥga Pita, Son, Sems asu nimorindi hondafindi aheimbo yangiriyo süngurearü haya mahüfu. 52 Nindou afindi ranihü mamarei ranai nimori ranahambo hohoanimoyeihı aranihoafi-marihündamboyu Sisas ai yahuya, “Ai ana yifiyombo-yopoani, ḥga ḥgiri aranihoafi-ndihündü,” mehuamboei.

53 Nindou ranai nimori yifimayo ra fifirihindi, ranimboyu Sisasimbo tikifinambo-rihorühi tirifoefe hoafimayahündü. 54 ḥga ai nimori-mayo ranahandi warihü kikihamündü hoafiyundowohü yahundoya, “Nimori akidou, se botiyafo,” mehundo. 55 Asu ahanti yifiafi ranai hihirife ho fiambe farifehüyo asükai botimefeyo. Raniyo Sisas ai nimori ranahambo sesi sahündö yahu haya hoafimayundüri. 56 Asu hondafindi ai hoeirineanda mayoa mahepunafi-neandamboyu Sisas ai rani-moatükuni tükümefeyo ranahambo “Nindou ḥgorümbo yowani hoafipoani,” mehu.

Sisas ai ahambo süngurü-rundeimbimbo koamarihepuri
(Matyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

9 1 Sisas ai ahambo süngurü-rundeimbı 12 ranahamumbo mborai yahupuri hürühepuri haya moaruwai nendi asu munquambo angüni aboediferambo ḥginindi adükari masagapuri. 2 Raniyu God ḥginindi hifandarandi ranahambo wataporimboyu asu angüni aboedife-rambohunda koamarihepuri. 3 Ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, “Sihamundi hoahoango ranambe se yowani niminimi, arü, sesi, kaki, asu hoeari yimbu-ane ra ndowandumboemo. 4 Se nini-worambeley afareafundi ra moani se rani worambe yangiri nimandimo mbundu botindafu ḥgomu. 5 Nahi homondani nindou ai sihamumbo worinifepurikoate-ndeiani ana, asu se ḥgoafi ra hiniŋgindu houmbo ḥgomondühi yirifihindi hifi hasüfi ra kükiboadu houmbo ḥgomu ranaheimbo God ai moaruwaimbo-mbireandüri yaho refe nafuiyo-ndürimbohunda,” mehpuri. 6 Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbı ai ranihü hiniŋgiru houmbo homo munquambo ḥgoafi ranambe Godindi hoafi ra wataporimbo-rundühi nindou angünimbo-yeimbimbo aboedirundüri marundi.

Herot ai afindi hohoanimomayu
(Matyu 14:1-12; Mak 6:14-16)

7 Gariri-yafe adükari bogorı Herot ai munquambo moatükuni tükümefeyo ranahambo hoafi ra himboriyu haya, afindi hohoanimomayu. Ai yare hohoanimomayu ra, nindou bidifiri ai rarihi hoafiyehi seiya, Son hundürüra-randeimbı ai yifihündü botimefeyu masei. 8 Asu bidifiri ai seiya, “Godindi hoafi hoafiyu-randeimbı Eraisa ai yihoefombo-so

tükümeifiyu.” Asu awi bidifiri ai seiya, “Nindou mami Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi horombo hondü manüngu ranai yifihündi botimeifiyu-an,” maseiamboyu. ⁹Herot ai yare hoafiyuhi yahuya, “Ro sapo Sonindı mbiro ra kikimarihehini. Asu nindou düdi nda ai yahurai ro hoafi nda himboriyaha tükümeifiyu. Asu ahambo hoeifimbo samboanahi,” mehu.

Sisas ai 5,000 nindoumbo sesi masagadüri

(*Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Son 6:1-13*)

¹⁰Kraisindi hoafi sowandümo homo-rundeimbi ai hihiriyafu homo Sisasimbo-so tüküyafu munjuambo moatükuni ai ramarundi ranahambo wataporimbo-maruri. Raniyu ai sünjure sepürümündü haya Betsaida ngoafinambo ai yangiri nimirimbo mahomo. ¹¹Ngä asu awai nendi afindi ranai Sisas nahanafiyu mahu ranahambo türüfoarîhi hehimbo-wambo, ai sünzungumarîhori hei. Raniyu asu ai aheimbo mborai-mborafindüri hiningireandüri haya, God nginindî hifandarandi ranahambo wataporimbo-marandi. Asu nindou didiyei aängeñümbe-mayei aheimbo aboedimareandüri.

¹²Hüfhamindi hürimindoambe, süngrurü-rundeimbi 12 ai ahambo-so tüküyafu hoafiyomondowohü yahomoya, “Se nindou ndanaheimbo koarihawandürani mbîhei. Rananimbo asu ai hei adükari ngoafihüyo asu himboraniyo ranihü apofondiyo asu sesiyo ra kokombiri-hündamboane. Ndanihü ana nindou nimirikoate-yohane,” mehomo. ¹³Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Searimbo sesi ra aheimbo ndabudüri,” mehuamboemo. Asu ahambo yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Roana hondahüfeimbi bret-anemo asu kini akidou yimbu-anafani rani yangirane sihehumboayefi. Asu munjuambo nindou ranaheimbo se homo sesi pemiyomo safimboyafî hohoanimoaya?” mehomo. ¹⁴Nindowenihi ranihü mamarimo ra 5,000-yomo. Sisas ai ahambo süngrurü-rundeimbi ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Nindou ranaheimbo hoafindimondürani animbo ai 50, 50-ndahi mbimari-amboane,” mehupuri. ¹⁵Raniyomo ahambo süngrurü-rundeimbi-memo ai himboriyomo houmbo nindou ranaheimbo rani-sünzungumarundüra mamarei. ¹⁶Raniyu Sisas ai hondahüfeimbi bretiyomo asu kini yimbumefanî ra semündü haya, sünambe himboyu hafuhü sesi ranahambo-hündâ Godimbo hihifirüi mbura, bret kini hifitire ahambo süngrurü-rundeimbimbo nindou-mayei ranaheimbo yimbufe-ndürimbohunda masagapuri. ¹⁷Nindou ranai sesi ra sahüsi munju parihindühîyei, asu Sisasindi süngrurü-rundeimbi ai sesi bidifiri bidifiri korimayo ra 12 wambüri tüküru madüburafundi.

Pita ai Sisasimboya nindou ndanana God dibonimayu Kraisani mehu

(*Matyu 16:13-19; Mak 8:27-29*)

¹⁸Mamimbo Sisas ai ahand-amboani Godimbo didibafiyuhü nimiruwane, asu ahambo süngrurü-rundeimbi ai, ai-babidimbo mamarimo. Raniyu

ahamumbo düdufipürühi yahuya, “Nindou ai wamboya ai düdi seja?” mehu.¹⁹ Asu simbori ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Bidifiri ai Son sapo nindou hundürüra-randeimbı-mayu-anı sei. Bidifiri ai sihambo seiya ai Eraisa-anı maseiamboyei, asu bidifiri ai Godindi hoafi hoafiyu-randeimbı horombo hondü manüngu ranai yifihündi botimefiyu-anı masei,” mehomondo.²⁰ Raniyu asu ai ahamumbo simbori hoafiyupürühi yahuya, “Asu se ra wambo nünjguru hohoanimoyomo ro didiyaha?” mehuamboemo. Asu Pita ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Seana Krais-anafi nindou God ai diboniyunini hiniŋgi-mareanını nindou aboedambo-fendürimbohunda,” mehundo.

**Sisas ai yifinda mbundiha yifihündi botindaheamboyahi
yahu wataporimbomarandi**
(Matyu 16:20-28; Mak 8:30; 9:1)

²¹ Raniyu asu Sisas ai rani hoafi ranahamboya, “Se nindou ɳgorümbo yowani hoafindimboemo,” mehupuri. ²² Asükaiyu ahamumbo yare hoafiyupürühi yahuya, “Nindou Hondü ai ana asübüsümbi tijirifo afindi ndemündühi animbo ahambo bogori nindou-anemo Godimbo sesi sihou-rundeimb-anemo asu ahinümbi hohoanimo yamunu rundeimb-anemo ranai yiboaruko-ndurimboemo. Ai ahambo hifokoandiiwurani yifindümbuisi, ɳga asu ai ɳgimi sindu mbunda süŋguna yifihündi botindifimbui,” mehu.

²³ Ai munjuambo aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Nindou didiyei ai wandi süŋgu hombo hohoanimondeihı ana, asu ai ahei hohoanimo ra hifinambo-ndihi hehi nimi keimbı karihendeimbifihi yifimbo noundahi hehi munjuambo si aho ra wambo süŋgumbirihi-ndiramboane. ²⁴ Nindou düdi ai ahandi yangiri niŋgo hohoanimo ra ahandihoari hifandarandi ana, ai awari-ndihoemboe. ɳga asu nindou düdi wambohunda ahandi yangiri niŋgo hohoanimo ranahambo moanane ehu ana, ra gedühi ningomboe. ²⁵ Nindou mami ai ratüpuri-yuhümbo munjuambo moatükuni napo hifi ndanihündambo ra gugurareandi ana, asu ahandihoari awarindihembui, ɳga nünjunde ahambo mafandihera? ²⁶ Nindou düdi ai, roanahi asu wandi yamundife hoafi ranane ranahambo amoaningayu ana, asu ro-amboani nindou ranahambo Ape, ro, asu sünambeahindi nendi babidi yihoefi ɳginindi himboamupuimbo-randeimbı kapeihü kosahambe amoaningi-ndihünimboyahi. ²⁷ Ro siheimbo anihondümboanahi nda hoafayahandüri, nindou bidifiri didiyei ndanihü aniboaidei ranai ana yifikoate yangiri nimboei-ambe God ɳginindi hifandarandi ra hoeindihimboyei,” mehündüri.

Sisasindi fi ranipoanambo fiyoweimbi tükümefeyo
(Matyu 17:1-14; Mak 9:2-13)

²⁸ Sisas ai rani hoafi ra hoafiyu haya, 8 si howane, ai Pita, Son asu Sems ahamumbo sepurimündü haya hifi wafunambo Godimbo

didibafifembo mahafu. ²⁹ Ai Godimbo didibafiyuhü nünguane asu ahandi ŋgusümboari ra ranipoanambo fiyowohüyo asu ahandi hoearı ra kifohi hamindiyowohü si nahurai tükümfeyo. ³⁰ Raniyo asu rani-simboani Moses, Eraisa ai Sisas-dibo wataporiyafandühi manimbafani. ³¹ Nindou yimbu ranai himboampuimbo-randeimbi kapeihü tüküyafine henamboyafani asu Sisas ai Godindi ratüpuri moendifihi Serusarem ŋgoafihü yifimbo-mayu ranahambo ai-babidi wataporimemo. ³² Pita ai ahandi ŋgunindi yimbu Son asu Sems ai ahamumbo yapombo himbomarapura mapomo. Asu himboari birihoemo hoeirundane, Sisasindi himboampuimbo-randeimbi si ranambe nindou yimbu ranai-amboani yahurai ai-dibo manimbafani. ³³ Moses Eraisa ai ndeara hombo safani henambo-yafandane, Pita ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Adükari, aboed-ane ndanihü amarefisi, ŋga sihiri dago ŋgimi hündihupurimboane, sihambo ŋgorü, Mosesimbo ŋgorü asu Eraisambo ŋgorü.” Pita ai yare hoafimayu ra ai ndore fifire hayamboyupoani hoafimayu.

³⁴ Ai rani hoafi ranahambo yare hoafiyuambe mburüngai ranai piyo gabudi-mafoareapura, asu ai yihibomemo. ³⁵ Raniyo asu hoafi ranai mburüngai-ambeahindi tüküfihü yahoya, “Wandi Nimor-ani nda, ro ahambo dibonimayahando-an. Se ahandi hoafi himborindimo,” meho. ³⁶ Rani hoafi ra ho kikamindoambe Sisas ai yaŋgiri ranihü manüŋgu. Pita, Son, Sems ai rani-simboani nini-moatkuni hoeimarundi ranahambo nindou ŋgorümbö moai nini hoafi hoafiyomo.

**Sisas ai nimori moaruwai nendi fiambe nimirindoweimbi aboedimariri
(Matu 17:14-21; Mak 9:14-29)**

³⁷ ŋgorü sinha hifi wafu ra hiningiru houmbo hanimondani, nimorehi nindowenihi afindi ranai Sisasimbo nafini hoeimarihorı. ³⁸ Nindou mami, nimorehi nindowenihi afindi-mayei ranabeahindi ai Sisasimbo puküna hoafi karihoe Hü yahuya, “Nindou yamundo-randeimbi karihasi. Se sühüfi nimori wandi hoeiriwori, ŋga wandi mami ndearani nda. ³⁹ Moaruwai nendi ai nimori ranahambo kikihi-safirimindühane asu ai hepünüfi heiyu arandi. Moaruwai nendi ranai ahambo yabadırı wakirerihane asu yahamo kasiaw wutupiariyu arandi. Ai ahandi fi ranahambo müŋgunambo moaruwaimbo-rerihane asu ahambo nimai hiningifi hombo sisamindarandi. ⁴⁰ Ro sihambo süŋgurunini-rundeimbi ranahamumbo hüti-hütimarihapuri moaruwai nendi ranahambo raguanambofembo, ŋga ai ŋgiri raguanambondundi,” mehundo.

⁴¹ Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Nindou nda se ana anihondümbofe hohoanimokoate-yeihanei, asu sihei niŋgo hohoanimo ra moai ndorihoayo. Nüŋgunimbimbo awi ro se-babidimbo nimboambo sihei nimbori ra mandahamindihä? Nimori sihafi ra ndühi sowarindifi

sühüfi,” mehu ⁴²Nimori ranai süfuane moaruwai nendi ranai serimindi hifihü purapoaporeri siheri haya yabadimariiri. Ngaga asu Sisas ai moaruwai nendi ranahambo ḥginindı hoafiyundo haya nimori ranahambo aboedirirı mbura ahandi afindambo hihiriri maserügudo. ⁴³Raniyei asu munguambo nindou-mayei ranai Godindi ḥginindı adükari ranahambo mahepünehindi.

Sisas ai asükaiyu yifindamboyahi yahu wataporimbo-marandi
(Matyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Muŋguambo nindou ranai Sisas ramareandı ranahambo afındı hohoanimoyeihı nimboeiambe, ai ahambo süŋgrürü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, ⁴⁴“Ro nine-moatükuni sihamumbo haponda hoafehapuri ndanahambo mitanindündümboemo. ḥgiri amitata Nindou Hondu ndanahambo nindouyei warıwami hiniŋgindihori,” mehu. ⁴⁵Ngaga asu ahambo süŋgrürü-rundeimbi ai rani hoafi ranahandı nimindı ra moai fifırundi. Rani hoafi ra ahamumbo dibo mengoro wambo ai moai ndoru türüfoarundi. Ngaga asu ai Sisasimbo düdufembo ra yihibomembo.

Nindou düdi adükaryu
(Matyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶Sisasimbo süŋgrürü-rundeimbı ai nindou düdi adükaryu yahomo houmbo simborı hoafimemo. ⁴⁷Sisas ai fifireandı nine hohoanimo ahamundi ḥgusüifoambe amaro ranımbo. Raniyu asu ai nimori akıdou serümündü ahandı ḥgirisafını pamariri. ⁴⁸Raniyu ai hoafiyuhı yahuya, “Nindou düdi ai nimori akıdou ndanahambo wambohündı hohoanimoayundo ana, wambo amboani hohoanimoyu-ndırühani. Nindou düdi ai wambo hohoanimoayundırı ana, asu nindou sapo wambo koamarihendıra makosahi ahambo amboani hohoanimoyu-ndohani. Nindou düdi ai sihamundi mbusümo akıdou hamındayu ai-ani moani adükari hamındı hondayu,” mehu.

**Nindou düdi sihefimbo moaruwaimbo-fekoate-ayu
aiana sihefi ḥgunind-anı**
(Mak 9:38-40)

⁴⁹Raniyu asu Son ai simborı hoafiyuhı yahuya, “Adükari, ro hoeirihundani nindou mami ai sihafi ndürinambo moaruwai nendi raguanambomareanda, ro ahambo rani-moatükuni raguanambofembo yowani masahundo. Ro ahambo ramarihuri ra nimboe sapo ai moai sihambo süŋgureanını ro rawehundi nou,” mehu. ⁵⁰Sisas ai Sonimbo hoafiyundühi yahuya, “Se yowani ahambo yowani yahondopoani, sapo nindou düdi ai simborı sihamumbo hoafiyopurikoate-ayu ranai ana nindou “sihamundani,” mehpuri.

Samariahündi ai Sisasimbo ahei ɳgoafina hombo yowani masei

⁵¹Sisas ai God sowana hafombo si ranai ndeara akimi tüküfeyoambe, ai Serusarem ɳgoafinambo hombo hohoanimomayu. ⁵²Raniyu ai munjuambo moatükuni ahambo yimunjurifembo nindou bidifiri horombo koamarihepure homo Samaria ɳgoafihü tükümefundi. ⁵³Iŋga asu nindou rani ɳgoafihü ranai moai Sisasimbo mborai sahündi ai Serusareminambo mahuwambo wambo. ⁵⁴Sisasimbo süngurürü-rundeimbi nindou, Sems, Son ai rani ɳgoafihündi ramehindi ranimbo hoeirine hena hoafiyafandühi safaniya, “Adükari, ro sünambeahindi hai ranahambo hoafindehani kosi nindou ranaheimbo moaruwaimbofendürimbo ra se yifirindafani ana, randihoa?” masafandamboyu. ⁵⁵Raniyu asu Sisas ai ahafanimo hihirifi ɳginindi hoafimayupiri. ⁵⁶Raniyomo asu ai ranihündi ɳgorü ɳgoafina mahomo.

Sisasimbo süngufe hohoanimo

(Matyu 8:19-22)

⁵⁷Ai homondühiyomo nafini nindou mami ai Sisasimbo yare hoafiyuhi yahuya, “Se nininiyo ahafi ra roana moani sihambo yanğırı süngundihanini-mboyahi,” mehuamboyu. ⁵⁸Asu Sisas ai ahambo hoafiyuhi yahuya, “Nimambeahindi yafori ana ahandi hifi ambe ra mbaningo ai ho aporambo, asu ndu ai ɳgerümb-anei, ɳga Nindou Hondü aiana fondikoate-ani ai ho ahandi mbiro bidagorife aporambo ra,” mehu. ⁵⁹Nindou ɳgorü-mayu ranahambo Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Se wambo süngundandırı,” mehundo. Iŋga asu ai ahambo yare hoafiyundühi yahuya, “Adükari, awi ro ɳga wandi apembo hifi-kandihini heheambo asu sünguna ɳgamboyahi,” mehu. ⁶⁰Iŋga asu Sisas ai ahambo yare hoafiyundühi yahuya, “Nindou yifiyeimbi ai aheihoari yifinimoko ra hifi kambırıhi-ndamboane, ɳga seana ɳgafi God ɳginindi hifandarandi ranahambo animbo wataporimbo-ndandi,” mehu. ⁶¹Nindou ɳgorü ai hoafiyuhi yahuya, “Adükari, ro sihambo süngundihanini-mboyahi, ɳga awi ro ɳga wandi fikiminindi-mayei ranaheimbo asürü ahinindihearü mbundihambo animbo süngundihea-ninimboyahi,” mehu. ⁶²Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Nindou mami ai nimi hitandühi daboadani kefuai himboayu ana, God ɳginindi hifandarandi ranahambo ɳgiri ratüpürindu,” mehundo.

Sisas ai 72 nindou ahandi ratüpürimbohunda koamarihepure

10 ¹Süngunambo Adükari ai 72 nindou diboniyu mbura, ahamumbo boatei yimbu-yimbure nîne ɳgoafî sapo ai hombo yahuhayambo-mayu rani ɳgoafini koamarihepure. ²Ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, “Nümbürambe sesi afındi burayo ranai ndeara munju süfi

yangirayo, ḥga asu sesi ranahambo yimuŋgurife gugurifembo nindou ana afindiyopoani. Ranimbo-hündambo animbo asu se nümbüri aharambüri ranahambo didibafindafundani animbo asu ai sesi ra yimuŋgurife gugurifembohünda nindou afındı safi koambırı-hepuramboane.

³Hapoana se ḥgomı, ḥga awi se himboriyomo! Ro sihamumbo sipsip wei nahurai yaforı hartüm̄bi nimboeiambe nou koararıheheapuri.

⁴Se kaki sandiferambo arü akidouane, napo arü ane, asu su yirambe kikifoefemboane ndowandüm̄boemo, ḥga yowani. Asu se nindou nafını hoeindundürühi aheimbo wari furiüboardundürühi wataporimbo-ndürimboemo, ḥga yowani.

⁵Se nini worambe-yomo afareafundi ra, boatei randu hoafindimondühi animboya, ‘Nindou ndani worambe amarei se ḥgusüfoambe afurındıhi kündihindi,’ mbisimo. ⁶Nindou bıdıfıri rani worambe ḥgusüfoambe afurife kife hohoanimombo yifiriyeimbı nimandiani ana, nindou aheimbo-so ḥgusüfoambe afurife kifeimbı hohoanımo sihamundi-mayo ra mbeyangoro-amboane. ḥga asu wanayo ana, rani hohoanımo sihamundi-mayo ra asükaindo sihamundi hihirife mbihowamboane. ⁷Se moani worı mami ranambe yangırı nimandimo. Nindou rani worambehindi ai nini-moatükuniyo ndehüpuranı se rani worambe yangırı sesi dowadımo hoe ndimindımo ndundi. ḥga se worini worinipo-ndımboemo.

⁸Nini ḥgoafihüyo se tükyufundani nindou ai sihamumbo ndahüpürümündi worinindıhipurani ana, se moani nine-moatükuni ai sihamumbo püpimarıhindi ra dowadımo. ⁹Asu rani ḥgoafihü aŋgünüm̄bi nindou amarei ranaheimbo aboedindundürühi hoafindomondürühi animboya, ‘God ai ḥginındı hifandarandi ranai ndeara siheimboso akımı tüküfemboane,’ mbisimo. ¹⁰⁻¹¹ḥga asu se nini ḥgoafihüyo homondani nindou ranai sihamumbo sepurimindi worinifekoate-ndeianı ana, asu rani ḥgoafihü se ḥgomı nafını niŋgomombo aheimbo hoafindomondürühi animboya, ‘Sihei ḥgoafihündi hifi hasüfi yihoefi tiŋarifihi apeninjo ra siheimbo hütimbo-hündamboane püpürifaſoarılındı. ḥga awi se randıhi fifirındıhindi God ḥginındı hifandarandi ranai ndeara akımı tüküfemboane,’ mbisimo. ¹²Ro sihamumbo rarihe hoafehapuri, Godındı yibobofembo si tüküfeyoambe ana, siheimbo tiŋirifo Sodomihündi ranaheimbo tükümfeyondırı ra ḥgasünde haya moaruwai hamındı tükündifemboe.

**Anihondüm̄bofekoate-yeimbı nindou ana hipoanıhimboe-mbou-anei
(Maty 11:20-24)**

¹³Hipoanıhimboembou-anei Korasinihündi se! Hipoanıhimboembou-anei Betsaidahündi se! Siheimbo moaruwai hamındı tükündifendürimboe. Asu ro hepünifeimbı moatükuni sihei ḥgoafihü ramarıheandı rahurai Tair ḥgoafihü Saidon ḥgoafihü rambarihea-

mbonana, nindou rani ngoafihundi ranai horombonambo animbo moaruwai hohoanimo hiniñgirihi hehi didiboadorihi nimarei. Rananimbo ai hasüfi yihuruyei mburihümbo nimarei sapo roana yihoeñi moaruwai hohoanimo ranahambo hiniñgirihumboaneñi sei hehi.¹⁴ ñga asu Godindi yibobofe si tüküfeyoambe ana, Tair ngoafane Saidon ngoaf-ane ranaheimbo ana ñgiri afindi hamindi tiñirifo tükündifeyo, ñga siheimbo ana nine moani afindi yahurai hamindi tiñirifo tükümandifendüri.¹⁵ Asu Kaperneam se ra sünambe ndüri adükari mandahümündiyo? Wani yangir-ane ana! Siheimbo ana hifini safi pindeandürani gadeimboeyi!” mehu.

¹⁶ Ai ahambu süngrürü-rundeimbimbo hoafiyuhi yahuya, “Nindou düdi ai sihamundi hoafı himborayu ana, wändi hoafı amboani himboriyuh-ani. Asu nindou düdi ai sihamundi hoafı himboriyo hefe semindikoate-ayu ana, asu wändi hoafı ñgiri himbondu haya ndemündu. Asu nindou düdi ai wändi hoafı himboriyo hefe semindikoate-ayu ana ai ñgiri Nindou düdi wambo koamarikhendırı ahandi hoafı amboani himborindu haya ndemündu,” mehu.

72 nindou ai hihiriyafu mahomo

¹⁷ Nindou 72-memo ranai hihifi-hihifi kameihi hihiriyafu homo tüküyafu hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari, sihafı ndüri dükarihunda moaruwai nendi ranai yihoeñi hoafı himboriyei marihundi!” mehomo.¹⁸ Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhi yahuya, “Ro hoeiriheandani Satan ai sünambeahindi wabürüsi nahurai pimayu.¹⁹ Awi se himboriyomo, sapo ro sihamumbo amoasiriyo hifitañiyo raniwami pütapiyo hombo ñginindi masahapur-ane. Asu sihamundi hürtümbindı ñginindi ñgasünde-andeimbi ñginindi masahapuri. ñga ranimbo-hündambo animbo sihamumbo ñgiri nini-moatükuni moaruwaimbo-ndeapuri.²⁰ Sapo moaruwai nendi sihamundi hoafı himborimayeı ranimbo se yowani hihifi-hihifindimboemo. ñga sapo sihamundi ndüri sünambe pare maşıhepuri ranimbo-hündambo animbo hihifi-hihifndimo,” mehupuri.

Sisas ai Afindambo didibafimefindo (Matyu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Raniyo asu rani-simboanı Yifiafi Aboedindi hihifi-hihifi ranai Sisasindi ñgusüfoambe tüküföhüyo, asu ai yare hoafiyuhi yahuya, “Ape, sünambe-ane asu hifi ndanihü-ane se Adükar-anafi. Ro sihambo hihifarahanini ra nimboe sapo nindou fifirihi mburihü didiboadorihehindeimbi-mayeı aheimbo rani-moatükuni ra dibonapiro mbura, asu nimori akidibou nahurai-mayeı aheimbo nafuimefindüri ranimbo-hündüda. Yini, Ape se rani-moatükuni refembo yifirayafi,” mehu.²² Sisas ai

hoafiyupurühi yahuya, "Wandi Ape ai wambo muŋguambo moatükuni ŋginindi ra masendiri. Nindou didi ai moai Nimor-ayu ndanahambo fifiriri, ŋga Afındi ai yangir-ani fifiririmboayu. Asu nindou didi ai moai Afındambo fifiriri. ɻga Nimori aiani asu nindou didemo Nimori ai ahandoihoari dibonimayupuri sapo Godimbo fifirifi hoafimbo-memo ai yangir-anemo fifirumboemo," mehu. ²³ Raniyu Sisas ai hihirifi nüŋgumbo ahambo süngrürü-rundeimbi-memo ranahamumbo-poanimbo yangiri hoafiyupurühi yahuya, "Nine-moatükuni se sihamundi himboarinambo hoeiarundi rani-moatükuni ra nindou ai-amboani hoeiareandi ana, ai hihifi-hihifimbiyu-wamboane!" ²⁴ Ro sihamumbo nda hoafehapuri, Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi-yomo asu bogori nindou-yomo ai nine-moatükuni haponda se hoeiarundi ndanahambo ai hoeifembo mehomoyosi, ŋga ai moai hoeirundi. Asu ai nine hoafi se himborayomo ranahambo amboani himborimbo mehomoyosi, ŋga asu ai moai himboriyomo," mehupuri.

Sudahündambo Samariahündi ai mafariherü

²⁵ Suda-yomondi ahiniimbı hohoanimo yamunde-randeimbi nindou ranai Sisasimbo refi hoeifimbo tükümeifiy. Ai yare hoafiyuhı yahuya, "Yamundo-randeimbi, ro nüŋgundiheandühi koadürüümbo yangiri niŋgombo hohoanimo ra mandahamindiha?" mehuamboyu. ²⁶ Asu Sisas ai simborı ahambo hoafiyuhı yahuya, "Asu nüŋgureamboyo Baiborambe hoafimayoa? Nüŋgundo se rani-moatükuni ranahambo hoeindo fifirimandowanda?" mehuamboyu. ²⁷ Asu nindou-mayu ranai hoafiyuhı yahuya, "Adükari aiana sihei God-ani, ranimboanimbo se ahambo sihei yifiafi, ŋginindi, hohoanimo ranambo ŋgusüfo pandihori. Asu sihei wandafı ranaheimbo amboani ŋgusüfo pandihindüri sapo se sihei fimbo ŋgusüfo pararihindi nou," mehu. ²⁸ Asu Sisas ai simborı hoafiyuhı yahuya, "Se anihondümbo-anafı hoafayafi. Se radowandühi animbo yangiri nimboamboyafi," mehundo. ²⁹ ɻga asu ai Sisasimboya ai adükari fifireandeimb-ani yahuhaya ahambo düdufinduhi yahuya, "Nindou düdi ai wandi wandafayua?" mehundowamboyu.

³⁰ Sisas ai simborı hoafiyundühi yahuya, "Mamimbo nindou mami ai Serusarem ŋgoafihündi botifi haya Seriko ŋgoafina hanuwane, hümbuhüni nindou ai nafinı mburindümou houmbo hoeari napo ahанди hirifoarundowohü asu ahambo bubururi yifimbo yangiri sihawuri-houmbo ndamefundı. ³¹ Rani-moatükuni ranai refeyowane Sudahündi Godimbo sesi sihai-randeimbi nindou ai nafı rani-sünğu mahantu. ɻga asu nindou ranai hoeirira mayowamboyu himborı nafı wakiramündü tüküfi haya mahantu. ³² Nindou mami Godimbo sesi sihai-randeimbi Rifai sirihündi ai mahantu. Ai sünguni hanü nindou ranahambo hoeirira mayowamboyu himborı nafı wakiramündü tüküfi haya mahantu. ³³ Raniyo asu nindou

mami Samariahündi ai nafi rani-süngu mahanu. Ai hanü nindou buburüri masihawuri ranahambo-so tükümeiyu. Asu ai nindou ranahambo hoeirira mayoa ahambo hipoambo afindi hipoambomarüri. ³⁴ Samariahündi-mayu ranai hüfu ahanti fikimi tüküfi orif hisi weri hoeyo asu wain hisi hoeyo ra buburura horimayo raniwami kare mbura hoeari goesürinambo himondimariherü. Raniyu ai nindou ranahambo serümündi ahanti dongimayo raniwami nandi serümündü haya, nindou fandihî apoei-rihündimbi worina mahanu ranihü semündi ho hifandiyo nimarimbohunda. ³⁵ Ijgorü sina Samariahündi-mayu ranai kaki sepurimündi hu nindou tükyüahi apoei-rihündimbi wori hifandira-ndeimbî-mayu ranahambo sagadowohü yahuya, ‘Nindou ndanahambo se didiboadondiwori. Se ahambohunda kaki pütiayafi ana, ro asükainda hihindahe dügühühi sihambo hihindihe ndahananimboyahi,’ mehundo,” mehu.

³⁶ Sisas ai asükaiyu düdufindowohü yahuya, “Se sihafi hohoanimonambo nindou ɳgimi ra düdi wandafi ranahambo ɳgusüfo paririmbaya?” mehuamboyu. ³⁷ Ai hoafiyuhı yahuya, “Nindou sapo düdi ai ahambo hanü hipoamborirühi mafarüherü ranai-ani,” mehundowamboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundohü yahuya, “Se ɳgafi moani rani süngundowandi,” mehundo.

Sisas ai Mata Mariambo hu hoeimareapiri

³⁸ Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbî babidimbo nafi homondühi ai ɳgoafi mami Mata nimarümbi rani ɳgoafihü tüküfiyuane asu ahambo serimindi worinimareri. ³⁹ Mata ai akidimbüyo hayamboyo ahanti ndüri ra Maria ai sifo Adükarindi yirikimi nimarimbo ahanti yamundife hoafi wataporimbo-arandi ra hihimborimayo. ⁴⁰ Iga asu Mata ai afindi ratüpuri worambe enjoro ranahambo tiŋambo-yowohü ai moai ɳgusüfoambe ndore küreandi. Ai ahambo-so ho hoafiyondowohü yahoya, “Adükari seana awi moai wandi akidi ranai hininqireandiranı munjuambo ratüpuri wand-amboani rarawarihandi ranahambo ana hohoanimoyafiyo? Se hoafiyandoani animbo ai sini wambo mbifarihendiri,” mehondowamboyu.

⁴¹ Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Mata, Mata, seana munjuambo moatükuni ranahamboanafi afindi hohoanimoyafühi ɳgusüfoambe ndofe kifekoate-ayafi. ⁴² Mami moatükun-ane adükari hamindayo. Maria aiana aboedi moatükuni hamind-ane ai warife semindimboayo. Rani-moatükuni ranai ahanti warambeahindi ɳgiri hündühümündi,” mehundo.

Sisas ai Godimbo didibafifembo hohoanimo yamundimareandi (Matyu 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹ Mamimbo Sisas ai ɳgoründühi didibafiyuhü manüngu.
Ai didibafiyu kikamünduane, asu ahambo süngrürü-

rundeimbi mami ranai hoafiyundühi yahuya, “Adükari, se yihoefimbo didibafiyorambo ra Son ai ahambo süngrürü-rundeimbimbo ramareapuri nou yamundowamuni,” mehuamboyu. ² Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se ndandu didibafi-ndafundühi animboya,

‘Ape, sihafi ndüri ra moani ahinümbi-mbeyowamboane.

Sihafi ɔginindi hifandarandi ra mbikosowamboane.

³ Muŋguambo si ro sesi semindimbo hohoanimoayefi ra se ndawamuni.

⁴ Yihoefi moaruwai hohoanimo ra amboawi mbisafimuni,
ro-amboani muŋguambo nindou yihoefombo moaruwaimbo-
rihimuna, amboawi asahundüri nou.

Asu se yihoefimbo nini-moatükuni refe hoeifemunimboayo
ranambe ndowandifimuni ɔgamboyafi,’

mbisimo,” mehu.

⁵⁻⁶ Raniyu asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Asu se sihafi ɔgunindi-mayu ranahandi worina nimbi mbusümondühi hafi hoafiyafi-ndowohüya, ‘Wandafi, se wambo bret ɔgimi sawapuri, nimboe sapo wandi ɔgunindi ai nafimbo sünü tükümeifiy, ɔga ro ai sesimbo sesi-koate-anahi.’ ⁷ Nindou worambe amaru ranai rande simbori hoafinduhüya, ‘Yipuri pariheamboanahi, ɔga se wambo tiŋirifo ndawandiri-mboyafi, ɔga ragu moeindani ɔgafi. Roana nimori babidimbo fondihü apoefi. Ro ɔgiri botindahe sihambo nini-moatükuni amboani ndahanini,’ mbüstümboi. ⁸ Ro sihamumbo hoafehapuri, wori aharambüri ranai botindüfi nini-moatükuniyo mbonimbo-maramündu ra worambeahindi fufundamündi dagadombui. Nindou ranai ahandi ɔgunindi ranahambo farihefimbo rareandtihiyupoani, ɔga düdü-düdupo-marüräambo ranimbo dagadombui.

⁹ Ro sihamumbo hoafehapuri nda, düdündafundani animbo God ai sihamumbo dagapurümbui. Kokoarundi animbo hoeindumboemo. Yipurifihi pirako-pirakondundani animbo yipuri ranai sihamumbo sübüdihoemboe.

¹⁰ Anihondane, muŋguambo nindou düdi-düdufi arandi hu-animbo ai ndemündümboi. Nindou düdi ai kokoara hu-animbo ai hoeindeambui. Muŋguambo nindou düdi ai yipurifihi pirako-pirakora hu-animbo ahambo yipuri ra sübüdihoemboe. ¹¹ Asu sihafi nimori ai kini sao sei hehi düduehindi ra se harinendi madabudüriyo? ¹² Asu sihafi nimori ai songo sao sei hehi düduehindi ra asu se aheimbo hifitani madabundüriyo? ¹³ Se moaruwai hohoanimoyomo-rundeimbi nindou-anemosi, ɔga asu se sihamundi nimori ranaheimbo aboedi moatükuni sabuduři arundi. Mami yahurai-ane nindou didiyei Ape sünambe amaru ahambo düduehindi ana, Yifiafi Aboedi dagadürümboi,” mehu.

**Sisasimboya moaruwai nendi-yafe bogori Berseburindi
ɔginindinamboane ratüpuriyu arandi masei
(Matyu 12:22-30; Mak 3:20-27)**

¹⁴ Mamimbo Sisas ai moaruwai nendi hemafaoreandi nindoundi fiambe nimarimbo nindou ranai wataporikoate-yu maranda. Nindou

ranahandi fiambeahindi moaruwai nendi ranai kosifoendühiyo, asu nindou-mayu ranai wataporimayu. Raniyei nimorehi nindowenihi ranai mahepunahindi. ¹⁵ Iga asu nindou bidifiri ai hoafiyehi seiya, “Sisas ai moaruwai nendi-yafe bogori, ahanti ndüri Bersebur, ahanti ḥginindinambo moaruwai nendi ra nindouyei fiambeahindi raguanambore arandi,” masei. ¹⁶ Asu nindou bidifiri ai Sisasimbo refe hoeifimbo seihehi hohoanimoyeihya, “Ai Godindi ratüpuriyo rawareandi ra nafuimbohunda hepünifeimbi moatükuni rambirea-ndamboane,” masei.

¹⁷ Asu Sisas ai ahei hohoanimo ra fifireandüri haya hoafiyundürühi yahuya, “Nindou didiyei ḥgoafi mami papirihi nimareimbì ranai yimbumbore yibobore haya yifarayo ana, ḥgiri aboedi nimboei. Asu nindou mami rani worambeahindi ranai yimbumbore yiboborihü mburihü aheihoari yifarayeи ana, ḥgiri aboedi nimboei. ¹⁸ Asu Satanindi nendi ranai yimbumbore yibobore haya ahafehoari yifarayo ana, asu nüngunde mamihü ḥginindı manijgoa? Se wambo seiya, ‘Ai ana moaruwai nendiyei bogori ahanti ndüri Berseburindi ḥgnindinamboani moaruwai nendambo hefoare arandi,’ masei. ¹⁹ Asu ro Berseburindi ḥginindinambo moaruwai nendi ra raguanambo-mbarihea mbonana, asu sihei nendi ai dade ḥginindinambo moaruwai nendi ra raguanamboru arunda? Sihei nendi ranai siheimbo yibobondürühi sihei hoafi ra anihondiyoopoani mbisimo nafuindimboemo. ²⁰ Iga asu God ai ahantihoari wambo ḥginindı ra sendiranı ranı ḥginindinambo moaruwai nendi ra raguanambo-ariheandi ana, awi se randihi fifirindihindi God ai ḥginindı hifandarandi ra siheimbo-so tüküfemboane.

²¹ Nindou hari ḥginindı ai munjuambo yifiari niminehoari gugure haya ahanti wori ranahambo hifandarandi ana, ahanti munjuambo moatükuni ranai aboedi yagodimboe. ²² Iga asu nindou ḥgorü hari ḥginindı hondü ai tüküfi nindou ranı-dibo yifariyafanimbo ahambo hifinamboariri ana, nindou munjuambo nindou fehefe yifiarimbo napo ra fufundamündühi asu ahanti-mayo napo munjuambo ra nindou amurambo yibobondearümbui. ²³ Nindou düdi ai wandı ḥgunindiyupoani ehu aiana wambo yiboaruko-reandırühani. Asu nindou düdi ai wambo farihefendırı hefe nindou ranaheimbo gugurifendüri-koate-ayu ana, ai aheimbo waribadandüri wakindearümbui,” mehu.

Moaruwai nendi ranai asükaiyo tükümefeyo
(Matyu 12:43-45)

²⁴ Sisas ai yahuya, “Moaruwai nendi nindou-mayu ranahandi fiambeahindi makosifoendi ranai nine hifi njondı anaŋgo raninambo ranihü warihefe nimarimbo kokora howohane. Ai fondi ra mam-amboani hoeifekoate-ayo ana, ai ahantihoari hoafindowohü animboya, ‘Awi

ro asükaında wandi horombodidi wori hiniŋimariheandi raninambo hihirindahe nga,’ mbisimboe. ²⁵ Asu ai ngo wori ra hoeindeanda moani aboedi yihoarihefe didiboado-yimindümbi fondarimboe. ²⁶ Rananimbo asu ai ngo moaruwai nendi 7 bidifirambo fihindamindindüri ngo ai mami rani worambe nimandeimboyei. Moaruwai nendi süŋgu tükümehindi ranai moaruwai hamindi-ndeimboyei. Munguambo ai nindou-mayu ranahandi fiambe gugurindahi nimandiani animbo nindou ranai horombo mamaru nahurai nimarikoate moani moaruwai hamindi hondü nimandümbui,” mehu.

Nini nindou ai anihondümbo hihifi-hihifimandei

²⁷ Raniyo asu Sisas ai rani hoafi ra yare hoafiyuambe nimorehi mami ai nimorehi nindowenihi afindi menjoro rani mbusümo botife Sisasimbo hoafiyowohü yahoya, “Nimorehi ndanai sihambo wakiramindinini mbura titihümaranini ranai ana hihifi-hihifimbeyo-wamboane,” mehoamboyu. ²⁸ Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Nindou didiyei ai Godindi hoafi himboriyei mburihü rani-süŋguarihindi aianimbo hihifi-hihifimbeyei-amboane,” mehu.

Nindou bidifiri ai Sisasimbo hepünifeimbi moatükuni refembo düdumehindo (Matyu 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Nimorehi nindowenihi afindi ranai türehowohü ahambo akimi kakimarıhomindei heiamboyu aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Nindou hapondanambe animboei ndanai ana awi nindou moaruwai hamindanei. Ai ana hepünifeimbi moatükuni hoeifemboanei hohoanimoayei sapo wamboya ai anihondü Godindi ratüpuriyo ratüpurayu yaho fifirifembohunda. Nga asu aiana ngiri nini-moatükuniyo tükefeyo ranahambo hoeindihindi, nga wani. Aiana sapo nindou Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi ahandi ndürü Sonambo nine-moatükuni tükümfeyondo rani-moatükuni yangiri animbo hoeindihimboyei. ³⁰ Mare yahuraiyo Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou Sona ai Ninife ngoafihü nindou amarei ranaheimbo yahurai-ane yaho nafuiyo-ndürimbohunda tükümfeyo. Mare yahurai-animbo Nindou Hondü ndanai-amboani tükündüfimbui God ai nindou hapondanambe amarei ranaheimbo nafuiyo-ndürimbohunda. ³¹ God ai nindoumbo yibobofendürimboayu rani si tüküfeyoambe animbo bogori adükari nimorehi hifi warı kadıdanipoedi ai tükündife nindou hapondanambe animboei ranaheimbo nini-moatükuni ai moaruwai ramararihindi ranimbo papi-hoafindandürimboe. Rani-moatükuni refemboayo ra nimboe sapo ai adükari bogori Soromonindi ndofe fifirife hoafi himborimbo-hündambo ahandi hifi bidifiranı angunipoedi hiniŋgire haya masino.

Ngagro siheimbo hoafehandüri nindou sihei mbusümo anüngu aiana Soromonimbo ngasündirümboani. ³² God ai nindoumbo yibobofe-mboayu rani si tüküfeyoambe ana Ninife ngoafihündi nindou ranai botindahi nimboeimbo siheimbo papi-hoafindühürümboyei. Ai refemboayei ra nimboe sapo Sona ai hoafi wataporimbo-maranda himboriyei mburihü moaruwai hohoanimo ahei ra hiniŋgimarihindi ranimbo-hünda. Ngagasu ro siheimbo hoafehandüri sihei mbusümo nindou mami anüngu aiana Sonambo ngasündirümboani,” mehu.

Nindou-yafe hohoanimoambe si nahurai

(Matyu 5:15; 6:22-23)

³³ Sisas ai yare hoafiyuhi yahuya, “Nindou didi ai moai ram hai ra yimundihü mburihü wambüri hoarehi dibonapirühi rihündi, nga wani. Aiana moani sapo yimundihü mbundihümbo nimoamo fondiwami nindihindani animbo si ranai boakiboadeandani nindou didiyei worambe fandahindühi hoeindihimboyei. ³⁴ Sihei himboari ra sihei hohoanimo ranahandi ram hai nahurai-anendüri. Asu sihei himboari ra aboedayondüri ana, sihei hohoanimoambe si ranai boakiboadeandürümboe. Ngagasu sihei himboari ranai moaruwaiazo ana, sihei hohoanimoambe nimbi bündearümboe. ³⁵ Ranimbohündambo animbo se hibadühümbo, ngagasu sihei hohoanimoambe si amaro ranai nimbindeamboe. ³⁶ Asu muŋguambo hohoanimoambe sihei fiambe ranai si yanġiri boakifoareandühi gorigoanini nimbi nimirikoate-ayondüri ana siheimbo si ranai boakiboade-andürümboe ram hai si boakafoareandi nou,” mehu.

**Sisas ai Farisi nindouyomo asu ahinümbi hohoanimo
fifirundeimbi bogoriyomo ahamumbo papi-hoafimarapuri**

³⁷ Sisas ai wataporimbora mbura asu Farisi nindou mami ai hoafiyundihi yahundoya, “Dügüfi dagoade-ndihoamboane,” mehundo. Raniyu asu Sisas ai hüfu farifi sesi fondihü mamaru. ³⁸ Raniyo asu Farisi nindou ranai Sisas wari popaikoate nimirü sesi ra masesuwa hepünimefiyu. ³⁹ Adükari ai hoafiyundihi yahuya, “Farisi nindou seana hoe simindi hipiri asu sesi foefe sesi hipiri ra moanambüh-anen doru popoaiarihoemo. Ngag sihamundi wagabeyahi ana hümbuhüni hohoanimo asu muŋguambo moaruwai hohoanimoane amaropuri. ⁴⁰ Seana hihindi hohoanimo-yomondeimb-anemo nimboe sapo God weindani naſimarandi ai wagabe-amboani naſimarandi. ⁴¹ Nine hohoanimo aboedi sihamundi ngusüfoambe amaropuri ranambo nindou didiyei nine napo mbonimbo-arihümündi ranaheimbo fandihaudüri. Rawarundi animbo asu sihamundi muŋguambo moatükuni ra aboedi yanġirindimboe.

⁴² Farisi se hipoanimboembou-anemo! Nimboe sapo seana munguambo akidibou sesambefembo moatükuni wambifi nahurai ranane se

yimuŋgurundümo mburu asu 10 ranahandi ɳgorü bidifiri ra Godimbo yiboboru asihemo. ɻga seana mbumundi hohoanimo asu Godimbo ɳgusüfo pefembo hohoanimo ranahambo hiningirumboanemo. Se rani hohoanimo ra afindi hohoanimo-ndimondühi asu se ɳgorü ahinümbi ra hiniŋgife poani.

⁴³ Farisi, se hipoanimboembou-anemo! ɻga seana Suda-yafe rotu wori ranambe bogorimbofe nimirimboanemo hohoanimoemo. Asu nindou ai sihamumbo nindou afindi himboahü hihifi-mbirihümuna yahomo houmboanemo.

⁴⁴ Se hipoanimboembou-anemo! Se hoeifekoateimbi yif-ambe nahurai-anemo. Nindou yif-ambe ranahambo fifirifekoate raniwami hei hehi asu raninambo moaruwai tükümeħindi. Yahurai-ane sihamundi moaruwai hohoanimo wagabe ragu amaropuri ranai nindou-yafe hohoanimo moaruwaimbo-ndeandürimboe,” mehu.

⁴⁵ Nindou mami ahinümbi hohoanimo fifireandeimbi ai hoafiyuhı yahuya, “Yamundo-randeimbi, se rani hoafi Farisimbo hoafayafı ranana yihoefombo kamehi moaruwaimbo-rowamunühanafi,” mehuamboyu.

⁴⁶ Asu Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi, Se hipoanimboembou-anemo. Seana nindou bidifiriyei daboahamindiwami nimboreibimbi mbisahümündi yahomo houmbo hüputüpüründümo nandundühanemo. Asu seana ɳgiri akidou-amboani warı pandundi nimboreibimbi moatükuni aheiwami manandundi ranahambo farihefendüri hefe semindimbo, ɻga wani.

⁴⁷ Se hipoanimboembou-anemo! ɻga seana Godindi hoafi hoafiyomo rundeimbi sihamundi amoao mami hifokoa-marupuri ranahamundi yifambe yihururu arundi. ⁴⁸ Seana nafuiyomo-ndühanemo, sapo sihamundi amoao Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbimbo hifokoamarüpuri ranahambo aboed-anе yahombo. Nimboe sapo ai ahamumbo hifokoamarüpuri, ɻga se ahamundi yifambe yihururu arundi. ⁴⁹ Asu aboedi ndorihoayoweimbi hohoanimo Godindi-mayo ranai hoafiyowohü yahoya, ‘Ro Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi asu hoafi sowandümo homo-rundeimbi ra koandihe-heapurani bidifiri hifokoandupuri-mboemo, asu bidifirambo moaruwaimbo-ndüpurimboemo,’ meho ⁵⁰ Muŋguambo nindou hapondanambe ai hütiyomo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi hifikoamarüpuri. Horombo God ai hifi nda nafirandambe peyo haya sinimbo hapondadidi nimorehi nindowenihı burayei aheimbo yagodimboe, ɻga rani sün̄gumbo animbo tñjirifo ndahümündimboeyi. ⁵¹ Ai nindou hifokoako-martipuri Aber nün̄guwami piyo haya sini Sekaraia nün̄guwami kikire hiniŋgimareandi. ɻga asu ranahambo Godimbo sesi sihefe fondikimi Godindi worambeyo kefoaru marundi. Muŋguambo moaruwai hohoanimo ranahandi hüti ra nindou hapondanambe burayei aheimbo rani sün̄gumbo animbo tñjirifo ndahümündimboeyi.

⁵²Ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi, se hipoanimboembou-anemo. Nga seana fifirife aboedi semindimbo-mayo ranahambo yipuri papiru hininqirundühanemo. Nga seana sihamundihoari kefoundühiyomo-poani, nga asu bidifiri ai kefoefe fifirife semindimbo seiani-ane asu se nafi gürarundüri,” mehu. ⁵³Sisas ai wori nimartümbi ra hininqire hayambo hu-ane ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbiyomo asu Farisiyomo ai ahambo moaruwaimbo-riwurühi düdü-düdumaruri. ⁵⁴Ai ahambo refi hoeifiuwani asu aboedi simbori hoafikoate-nduanı ahambo papi-hoafindihuri yahomo houmboemo ramarüwuri.

Farisi-yomondi yimbu yafambeimbi hohoanimo ranahambo hibadümbo
(Matyu 10:26-27)

12 ¹Nindou afindi tausen gugureandühiyo asu simbori tiijari yipütapürimaye. Raniyu asu Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbimbo boatei hoafiyupuriühi yahuya, “Se Farisi-yomondi fufudigoyo-randeimbi moatükuni yis ranahambo hibadümbo. Ro hoafayahi ranana ahamundi yimbu yafambeimbi hohoanimo ranahambo anahi hoafayahi. ²Nine-moatükuni munjuambo hapondanambe gabudambe erjgoro ranana asu stüngunambo weindahi gabudiwami nimoamo yagodimboe. Asu nine-moatükuni munjuambo dibo mengoro ranai weindahi fifinde fífíndendamboe. ³Nine-moatükuni nimbi nimaroani hoafimaye ra asu si peyowohü himborindeimboyei. Asu nine-moatükuni se-dibo yipuri paríhi hehi hoafí simoasinambo wataporimbo-marühündi ra weindahi wori bogimondiwami nimboeimbo pukiuna hoafindeimboyei,” mehu.

Sihiri Godimbo yanğırı animbo yihimbo-ndihurimboane
(Matyu 10:28-31)

⁴“Wandafí mami, ro siheimbo hoafehandüri, nindou fi hoeari yanğırı hifokoarу arundi ranahambo se yihiimboyopoani, nga asu njiri yifiafi ana hifokoandundi. ⁵Nga ro daboe yihiimbombo ra siheimbo hoafindamboyahi. Godimbo se yihiimbondei sapo ai animbo hifokoefe mburimbo hai ngoafinambo koarihefe rambo njinindeimbayu ranimbo-hünda. Anihondane, mami ranahambo yanğırı animbo yihiimbondefomboane. ⁶Ndu akidou hondahüfeimbi ra yimbu toeananambo yanğır-ane pemiyeli sahümündi arihündi. Nga asu God ai njiri mamamboani mitanindamindu. ⁷Nga asu God ai nürgünümübi mbirinanjiyo sihafi mbiroambe amaro fifireamboani. Ranimbo-animbo se yihiimbo-ndeimboyei, seana Godindı himboahü ndu akidou ranaheimbo njastındı-hindürimboanei,” mehu

Sihiri yihibokoate Sisasındı ndüri weindahi hoafindefomboane
(Matyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Ro sihamumbo hoafehapuri nindou düdi nindou himboahü nürgumbo ro Sisasimbo anihondümbo-rihinimboanahı

ehu ana, simbori nindou ranahandi ndüri Nindou Hondü ro Godindi sünambeahindi nendi-yomondi himboahü nindou ranana wandani mbisamboyahi. ⁹ Iga asu nindou düdi nindou himboahü nüñgumbo wamboya moai ahambu anihondümbo-rihini ehu ana, asu simbori amboani Godindi sünambeahindi nendi-yomondi himboahü ai wandiyupoani mbisamboyahi. ¹⁰ Nindou düdi ai Nindou Hondümbo moaruwai hoafayu ana, God ai amboawi mbüsümbui. Iga nindou düdi ai Yifiafi Aboedi ranahambo moaruwai hoafayu ana, God ai ŋgiri amboawi mbüsü, iga wani. ¹¹ Ai sihamumbo rotu worinambo papi-hoafi himboriyomo-rundeimbi asu bogori nindou-yomondi himboahü ndowapundümo ŋgomondanı ro nüñgunahurai asu nini hoafi hoafimandefi mbisimo houmbo ranahambo afindi hohoanimondimboemo. ¹² Mami rani-simboani animbo se nine hoafi hoafimbo ra Yifiafi Aboedi ranai sihamundi hohoanimoambe horinde dagapurimboe,” mehu.

Kaki afindeimbı nindoundı hihindi hohoanimo kafoefe hoafi

¹³ Nindou afindi gugure mengoro ranambeahindi mami ai hu Sisasimbo hoafiyuhı yahuya, “Nindou yamundo-randeimbi, se wandi amorjoambo hoafindafani ai apendi-mayo napo yihoehı ra yibobondıhoa-mindembo,” mehuamboyu. ¹⁴ Asu Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Didi ai hoafimayuwamboyu ro sihafandı papi-hoafi himboriyohü yibobofembo rana?” ¹⁵ Asükai hoafiyundürühi yahuya, “Se ndondıhi hibadihümbo, iga munjuambo moatükünü semindimbo afindi hohoanimondimboemo. Iga se ŋgiri koadürü koadürümbo niŋgo napo ranifihi ndowandifi,” mehu.

¹⁶ Sisas ai kafoefe hoafi ra wataporimbo-randühıya, “Nindou napo afindeimbi mami ranai hifi ranifihi nümbüri hifireandani afindi safimayo. ¹⁷ Nindou ranai aimbo nımarü hohoanimoyuhı, ‘Ro nini nüñungundiheambo, iga nümbürämbeahindi sesi ra kurifembo fondı wanayo,’ mehu. ¹⁸ Raniyu asu hoafiyuhıya, ‘Awi ro nda sürgundihea. Wandi sesi worı ra munju biriboadihe mbundıhambo mami afindi worimbondıhi mbundıhambo wit asu amuri napo ra kundiheamboyahi.’ ¹⁹ Rananimbo wandifimbo hoafindahühiya, ‘Hapoana afindi himboani aho ra sesimbo aboedi napo ra wangei-ane. Iga nimandefi sesi ra dagudifi hoe ndimindefi raraondihundihi hihifi-hihifindefo,’ mehu. ²⁰ Iga asu God ai hoafiyundühi yahuya, ‘Seana ŋgusüfokoate nindou-anafi! Hapo nimbikoani animbo se yifindamboyafi. Iga asu nindou didi ai napo sihafimayo ndorandifi masihawandi ra mandemündə?’ mehu. ²¹ Yaturai animbo nindou didiyei napo afindeimbayeı aheimbo tükündifemboe, iga aiana Godindi himboahü napo-koate-aneı,” mehu.

İgusüfo pukiyowohü afındı hohoanimoyo hoango hoafi (Matyu 6:25-34)

²² Sisas ai ahambo süngurü-rundeimbimbo hoafiyuhı yahuya, “Ro sihamumbo hoafehapurı nda, Se nini sesi madagudifi mbisimo

asu nini hoeari yihoefi fi gabudimandihu mbisimo houmbo afindi hohoanimondimboemo. ²³ Yangiri njingo ranane adükari hamindayo, nga sesi ana moanane asükai fi-ane adükari hamindayo, nga hoeari ana moanane. ²⁴ Asu awi se ndu nimoamo ahahabodei ranaheimbo hoeirundi. Ndu ranai ana moai nini-moatükuni hoari hifikarihi, sesi yimungurihümündi hei worambe sihehi raraorihündi, nga aheimbo ana God ai sesi ra sagadüri arandi. Nga seana ndu ranaheimbo njgasündidi-hürimboanei. ²⁵ Se rani-moatükunimbo afindi hohoanimoayafi ranai njiri fandiheninan akidou gedühi safi yangiri nimbafi. ²⁶ Asu se akidou moatükuni yahurai ra ndofe hifandiyokoate-ayafi ra asu nüngundo adükari moatükuni ra hibadimandanda?

²⁷ Nüngure hayamboy owoh ahuriyei arihündi ra hoeiru, aiana moai ahei fimböhündi hoeari kakiyei asu ratüpuriyei rihi. Nga ro sihamumbo hoafehapuri horombo adükari bogori Soromon ai napo afindeimbiyu, nga ahandi yihuru aboedi yihurumaramündi ra wohi ahuri ranai Soromonindi yihuru ra njgasündeamboane. ²⁸ God ai wohi hapondani yangiri amaro ra hifihü hoeari yihurure hiniñgireandühani, nga asu sümbo ana haiambe pifemboane. Se akidou anihondümbofe-koate-yomondeimbi God ai sihamumbo amboa hoeari yihurundeapurimbui. ²⁹ Se nini sesimboy ombisei asu nini simindiramboyo mbisei hehi ranahambo afindi hohoanimondei njgeimboyei, nga yowani. ³⁰ Godimbo anihondümbofe-koate-yeimbi ana mungu moatükuni ra semindimboane hohoanimoayei, nga Ape God ai fifireamboani se semindimbo afindi hohoanimoayei ra. ³¹ Nga God njinindi hifandarandi ranahambo kokondundani animbo ranı amboani dagapurümbui,” mehu.

Aboedi napo gugurife hohoanimo (Matyu 6:19-21)

³² “Sipsip afindifuri ra se yowani yihibmo-ndeimboyei, nga ndühi sühüsi, sihei Ape ai siheimbo amboani njinindi hifandarandi ranambe hifandiyondürimbo yifirayu. ³³ Se sihamundi napo ra kakifihi koandihou mbundu asu napo-koate-yeimbi ranaheimbo kaki ra dabudüri. Se kaki foefe hipiri yahurai ndowandumo nimai moaruwaiyo rakoate-yoweimbı asu rananimbo aboedi napo sünambe gugurindundi. Njiri sünambe ana fandihaoayo, njiri hümbuhüni nindou ndahümündi asu süsimbümi ai dagüdi. ³⁴ Sihei njusüfo ana sapo nahi sihei napo yangorihi animbo kündarümbui.”

Nafindihümündi nimandimbo hibadihündi (Matyu 24:45-51)

³⁵ “Se hoeari yihuru-rihümündi amarei nou nine-moatükuni tüküfemboayo ranahambo hibadühündühi sihei ram ra yimundihinda

simbeyowamboane. ³⁶Se ratüpuriyei rihindeimbi nahuraindeihi asu ahei bogorimbo nindou ai nimorehi semindimbo si ra hu mbura asu hihirifi huani nou hibadihori. Ai süfu yipuri fihi pirako-pirakondandani nimai yipuri sübüdihehindi. ³⁷Asu ahei bogorí nindou ranai hu himboyuwani yapombofekoate yaŋgiri nimarei ahambo hifandarihori ana, ai hihifi-hihifindei. Ro siheimbo anihondümboanahi hoafehandüri bogorí nindou ranai ahandi warahoandarümbi ŋjisihari hoeari ra yimündihai mbunda hoafindündürani sesi fondikimi nimandeiani düdi sesi dagadürumbui.

³⁸Ratüpuriyei-rihindeimbi ranai nimbi mbusümomboyo asu si hoafimboyo hifandihümbo nimareianı ahei bogorí nindou ranai hu hoeiareändüri ana, ai hihifi-hihifindeimboyei. ³⁹Se fifindihindi sapo wori aharambüri ranai nini-simboaniyo hümbuhüni nindou tüküfemboayu ra fifirareandi ana, tükündafu hümbuhüni-ndimboemo mbüsü haya günde nimandümbui. ⁴⁰Ranimboane se-amboani hibadihümbo, ŋga Nindou Hondu ranai tüküfembo ra mitani-rihümündi hehi hidibo-hidiboyeiambe animbo kudümbui,” mehu.

**Nindou ratüpuriyafani-rinandeimbi aboedi asu moaruwai
ranahafandi kafoefe hoafi**
(Matyu 24:45-51)

⁴¹Pita yahuya, “Adükari hoafayafi nda yihoefimbo yaŋgiriyafi asu munjuambo nindoumboyaſi?,” mehuamboyu. ⁴²Simbori Adükari ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou düdi ai aboedi ndore anihondümbo fifireandeimbiyu haya aboedi ratüpuriyu randeimbeyua? Nindou ranahambo ahandi bogorí nindou-mayu ranai anihondümbo-riri hayambo wambo worambe sesinapo engoro ra hifandiyohü ratüpuriyomo rundeimbi nindou ai sesi semindi simboani segupuri rambohunda kaboadiri hiniŋgindirumbui. ⁴³Nindou ranahandi bogorí nindou worambe tüküfi hoeiriranı ratüpurayu ana, moani afındi hamindi hihifi-hihifi-mbiywamboane. ⁴⁴Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri, bogorí nindou ranai nindou ranahambo ahandi munjuambo moatkuni ranahambo hifandimbo bogorimbondırı hiniŋgindirumbui. ⁴⁵ŋga asu nindou ranai yare hohoanimoyuhüya, ‘Awi, wandi bogorí nindou ranai ŋgiri nimehünou hihirindüfi düdi,’ yahu haya bodimondi ratüpuriyi rihindeimbi nimorehi nindowenihi ranaheimbo bubuhaiyu sesi sesü bia ndümündü haya hihindi hohoanimondümbui. ⁴⁶ŋga asu bogorí nindou ranahambo ahandi ratüpuriyu-randeimbi ranai mami simboani ŋgiri tükündifyu mbüsü haya hidibo-hidiboyuambe animbo tükündüfimbui. Ranimbo bogorí nindou ranai bubundırı mbunda koandiheiranı ŋgu nindou bidifiri himborikoate-yei rihindeimbi babidimbo nüŋgumbui.

⁴⁷Ratüpuri-yurandeimbi ranai ahandi bogorí nindou ai refembo yifirayu ra fifireandi, ŋga ai refekoate-yu, asu bogorí nindou ai yifirayu

süngefekoate-ayu ana, bogori nindou ranai afindimbo bubundürümbui. ⁴⁸ Nga asu ratüpuriyu-randeimbi ranai ahanti bogori nindou yifirayu ra fifirifekeote-yu haya ndofe ratüpurokoate-ayu ana, asu yimbumamimbo safi bubumboani. Sapo nindou didiyei afindi hamindi masahümündi ana, asu simbori afindi hamindi mbisehindamboane. Asu nindou ranahei warihü afindi hamindi asihehindi ana, asu simbori afindi masihehindi ra ngasündeandeimbi segodürimbo hohoanimombeye-amboane.”

Sisas ai nindou yikürübüfe-ndürimboyu makusu

(Matyu 10:34-36)

⁴⁹ “Ro makosahi nda hifi ndanihü hai püpifemboyahi makosahi asu hai ranai yimbeyowa sahehea yifiar-ayahı. ⁵⁰ Nindou hoeambe hundürayei nou ro asübüs afindeimbi hundürü-ndamboyahi, nga hundürü ra awi moai hundürüyahi ranimboanahi ŋgusüfo sihayahi. ⁵¹ Se randihi hohoanimondeihiya, ‘Ai ana yifiali yifiali hifi ndanihü eŋgoro ra kikifembo makusu-ane,’ mbiseimboyei, nga wani. Ro moai yifiali yifiali ranahambo kikifembo kosahi, nga nindou yikürübüfe-ndürimboyahi makosahi. ⁵² Hapondani peyo haya aho ra nindou mami ai ahanti fikiminindi hondahüfeimbeimbayu ana, yibobondahimboyei. Rananimbo yimbumbündafe asu ŋgorü ŋgimeimbindei hehi simbori simborindeimboyei. ⁵³ Rananimbo yibobondahi mbundihü, nindowenihi nimori ai afindambo asu afindi ai nimorimbo hürütüri-ndamboyafani. Asu nimorehi ai ahanti nimorehi nimori-dibo simbori hürütürindafe asu yamoŋgoamindoho ai simbori hürütürindafe rarandeimboyei,” mehu.

Munguambo nindou nine-moatkuni tükefeyo ranahandi

nimindi moai fifirihindi

(Matyu 16:2-3)

⁵⁴ Sisas ai nindou afindi ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Se hoeirihindanı hüfihamindi hanuwanipoedi hoenimbanı sifowani hoeirihindühi hoendimboe seiani asu hoeyo arandi. ⁵⁵ Asükai se hoeirihindanı ŋgirisafinipoedi weri sifowani yahimondimboe seiani asu yahimoyo arandi. ⁵⁶ Seana yimbu yafambeyeimb-anei, sapo se fifirihimboanei nine moatkuni hifini asu sünambe tükefeyo ra. Asu nimboe nine-moatkuni hapondanı God ai ratüpurimayuwa tükefeyo ra fifirifekeate-ayeia?” mehu.

Düdi sihambo hoafimayunini dibo hoafi didiboadondowandi

(Matyu 5:25-26)

⁵⁷ “Nimboe sihafihaoar iybobofekoate-ayafi nine-moatkuniyo aboedayo ranahamboa? ⁵⁸ Asu nindou ŋgorü ai sihambo papi-hoafiyoninimbo mbüsü haya yibobore-randeimbi sowana hoafi himborimbo ndemündünini ŋguani

ana, se nimai njafi nafini aboedi-aboedi-ndafineandi. Asu se refekoate-ayafandi ana sihambo papi-hoafi ranini-randeimbi nindou ranai hoafi himboriyu randeimbindi warihündeaninā, prisman ai karabusambe hiningindeaninimbui.⁵⁹ Ro anihondümboanahi sihambo hoafehanini, se rando nimandifimbo kaki pemindafi mehomo simogodühi pemayafi animbo tükündafafoamboyafi,” mehu.

Nindou düdi anihondümbofekoate-ayu ana awarindihoeembui

13

¹Rani-simboani nindou bidifiri ranai Sisasimbo rarihi hoafiyehiya,

“Nindou Garirihündi bidifiri ai ninihondi hifokoaru Godimbo sihoundane Pairat ai hifokoamareapuri. Raniyo asu ahamundi hori ra ninihondi hori Godimbo saimbo hifokoamarundi rani bitapire mamikarimayo,” masei. ²Sisas ai hoafiyuhu yahuya, “Rani-moatükuni tükümfeyo ra se rarihi hohoanimoyeyani ahei moaruwai hohoanimo ra Garirihündi bidifiri ranahei moaruwai hohoanimo ra njgasündeamboyo? ³Wani, nga ro anihondümboanahi hoafehandüri, Se sihei hohoanimo ra didiboadofe-koate-aye ana, munguambo siheimbo amboani yahurai tükündifendürimboe. ⁴Asu nünguriyei 18 nindou Siroamihündi aheimbo nimoei wori hoandarı piyowohü hifokoamareändüri rana? Se rarihi hohoanimoyeyani, Nindou worinambo hifokoamareändüri ranahei moaruwai hohoanimo ra Serusaremihündi bidifiri ahei moaruwai hohoanimo ra njgasündeamboyo? ⁵Wani, nga ro anihondümboanahi hoafehandüri, se sihei hohoanimo ra didiboadofe-koate-aye ana, munguambo se-amboani yifindeimboyei,” mehu.

Nimi hisiyo rakoate ranahandi kafoefe hoafi

⁶Sisas ai mami kafoefe hoafi wataporimbo-randühi yahuya, “Nindou mami ai ahändi wain nümbürambe süfuri nimindi ra hifimareandi. Raniyo süngunambo süfuri nimindi ra hisiyohüpö yahuhaya mahu, nga moai hisi mamamboani hoeireandi. ⁷Raniyu asu nindou ranai ahändi nümbürambe ratüpuriyu-randeimbi ranahambo hoafiyundühi yahuya, ‘Ro süfuri nimindi nda njimi himbani sini himboyarihanda moai hisiyorandi, nga hitiboadowandi. Ai hisi-koate moani hoangire haya ningombo nümbüri hifi bidifiri gabudarandi,’ mehu. ⁸Nga asu ahändi ratüpuriyu-randeimbi ranai simbori hoafiyundühi yahuya, ‘Ritifo, awi moani mami himbani ningo hoeireändühi animbo, nga hisimboyohüpö. Asu awi ro nimi rani-fikimi hifambi kakindihì mbundiha, asu yafisühumi afümambe püpindihì hoeindiheamboyahi. ⁹Randihe hoeindiheandane ngorü himbani ra hisindoani ana, aboed-ane, nga hisi-koate-ayo ana, hitifoefemboane,’ ” mehu.

Sisas ai moani ngoafimbo nimarimbo sihi nimorehi mami aboedimareandi

¹⁰Sisas ai Suda-yafe moani nimarimbo si ranambe ahei rotu worambe yamundimareändüri. ¹¹Raniyo ranihü nimorehi mami, 18 himbani

ahandi fiambe moaruwai nendi nimarimbo amoefoe semindi haya homarandi. Asu ahandi daboadi hamindi ra fare hayamboyo asu moai mbumundi botife ningorandi. ¹²Raniyo Sisas ai hoeireanda mayoa mborai mehundowa mahowa hoafiyundühi yahuya, “Me, hapoana arngünimbomayafi ra aboedi anafi,” mehu. ¹³Sisas ai ahandiwami warì manande-andamboyo asu nimehünou mbumundi botife ningombo Godimbo aboed-ani yaho ŋgusüfo pamareri.

¹⁴Raniyo Suda-yafe rotu wori hifandandeimbi bogori ranai ŋginindimayu Sisas ai moani nimarimbo sihi nimorehi aboedimareandi ranimbo. Nindou ranai hoafiyuhı yahuya, “Sapo 6 si-ane ratüpürimbo siayo. Iŋga sapo aboedifembo ana, rani si animbo refemboyosi, ŋga moani nimarimbo si ana yowan-ane,” mehu. ¹⁵Adükari ai simbori hoafiyuhı yahuya, “Seana yimbu-yaframbeimbı nindou-anemo! Asu se moai sihamundi burimakau asu dongi ra munjuambo si asu moani nimarimbo sihi ranamboani wofi fufurihoudüri imburu hoe simindimbo sowandümondüri homo rundiyo? ¹⁶Nimorehi ro aboedimariheandi, nda ai Abrahamindi nimorane, asu ahambo Satan ai 18 himbanı kikihiramündi manüŋgu-ane. Asu ro ahambo moani nimarimbo sihi aboedambo-fembo ra ahinümbiyo.” ¹⁷Sisas ai yare hoafimayu-wamboemo asu ahandi hürütümbi-memo ranai amoanıŋgambo-mefundi. ŋga asu bidifiri afindi menjoro ranai aboedi moatükuni ramareandi ranimbo hihifi-hihifimayei.

**Sisas ai hoari akidouhündi adükari tüküfembo kafoefe hoafi hoafimayu
(Matyu 13:31-32; Mak 4:30-32)**

¹⁸Sisas ai hoafiyuhıya, “God ŋginindi hifandarandi ra nüŋgunahuraiyowa? Asu ro nüŋgundihe yibobomandihe? ¹⁹Ai rahuraiane, nindou mami ai ahanti nümbürambe mastet hoari hambomo nahurai akidou hifireandühani. Asu hoari akidou ranihündi adükari tikoani nahurai niŋgowani, ndu ai raniwami ŋgeramborühi arihündi,” mehu.

**Fufudogoyo-randeimbi moatükuni yis ranahandi kafoefe hoafi
(Matyu 13:33)**

²⁰Asükai Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Ro asükainda God ŋginindi hifandarandi ranahambo nini-moatükunifihi yibobomandihe? ²¹Nimorehi ai fufudogoyo-randeimbi moatükuni yis semindi haya wambürambe frauabubufoare mbura yis ra babifoareandani fufudogoayo hafo nahuraiane,” mehu.

**Nafitambe akidou nafí ho
(Matyu 7:13-14, 21-23)**

²²Sisas ai Serusareminambo huhüyü munjuambo adükari ŋgoafi asu akidou ŋgoafi aheimbo wataporimbo-marandüri hu. ²³⁻²⁴Nindou

ŋgorü ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Adükari, yimbu mami nindou yangiri aboedambo-mandahindiyo?” mehuamboy. Ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Yipuri nafitambe akidou ranambe kefoefembo hütihütindei, ŋga nindou afindi ai-amboani hütihüti-ndeimboyei ranambe kefoefembosi, ŋga ŋgirindei. ²⁵ Süŋgunambo wori aharambüri ai yipuri papareandi ana, se weindani nimboeimbo yipurifihi pírako-pírako-ndihündühi animboya, ‘Adükari, yipuri sübüdühawamuni,’ mbiseimboy. ŋga simbori hoafindühiya, ‘Ro moai siheimbo fifiriheändüri,’ asu ‘Se nahani-hündamboyei?’ mbüsümbui. ²⁶ Rananimbo se hoafindafühiya, ‘Ro se-dibo sesi sahusifi hoe simindefi asu yihoefi ŋgoafi nafi hohü yamundowamuni marandi’ mbiseimboy. ²⁷ Asu ai siheimbo hoafindühi animboya, ‘Ro moai siheimbo fifiriheändüri, ŋga asu nahani-hündamboyei? Andai ragu, ŋga seana moaruwai hohoanimoyei rihündebanei,’ mbüsümbui.

²⁸ Se aranindeihi asu yahafi hitihündühi nimboeimboy, ŋga Abraham, Aisak, Sekop asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi ai God hifandarandi ranambe nimandeimboy, ŋga asu siheimbo ana ragu moeindani pindihirimboy. ²⁹ Rananimbo nindou afindi ai hüfihamindi süfuwanipoedi, hanuwanipoedi, himbori yimbunipoedi ai God ŋginindi hifandarandi ranambe sesi fondikimi tükündahi nimandeimboy. ³⁰ Rananimbo nindou didiyei haponda adükarimboehindi aiana süŋgunambo akidoumbo-ndahimboy, ŋga akidoumboehindi aiana süŋgunambo adükarimbo-ndahimboy,” mehu.

Sisas ai Serusaremimbo hipoambo-marandi (Matyu 23:37-39)

³¹ Rani-simboani Farisi bídifiri ai sifomo Sisasimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Andai ndaniihündambo ragu hafi, ŋga Herot ai sihambo hifokoefteninimbo yahumboani!” mehomo. ³² Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Ngomo nindou sisindira randeimbi ranahambo hoafindimo, ŋga hapo sümbo ana ro moaruwai nendi fiambe nimareimbi raguanambo-riheändüri asu nindou aboedambo-riheändürühi anahi. ŋga asu ŋgimi si animbo wandi ratüpuri ra moendindi-heamboyahi. ³³ Asu ro hapo, sümbo, asaŋgu ranana nafi ŋgamboyahi. ŋga sapo Godindi hoafi hoafiyurandeimbi ana ŋgiri amurühi hifokoandüwuri, ŋga Serusaremihü animbo hifokoandü-wurimboemo.

³⁴ Serusarem, Serusarem! Seana Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi sihambo sowana koehefepura masinimo ra nimoeinambo hifokoaroapuri arandi. Ro afindimbo sihafi nindou ranaheimbo kakaro hondi nimori gugureändüri mbanendi hoareharamindo nou mbanendi hoarehi-fendürimbo samboyahi, ŋga moai se yifiriyei. ³⁵ Haponda sihafi wori ranambe nini akidou-amboani yangorikoate wori yanġiri hamindindimboe. Ro hoafehanini, se ŋgiri hoeindi-hindiri, ŋga ŋgombo

se wambo randihi hoafindehiya, ‘God ai aboedi-aboedi-mbiriramboane Adükarindi ndürinambo akusu nda,’ mbiseimboyei,” mehu.

Sisas ai nindou angünüm̄bi aboedimariri

14

¹Moani nimarimbo sihi Sisas ai Farisi bogorindi worambe sesi sesimbo mahuwa nindou ai ahambu ndorüwuri himboari safühimariwuri. ²Ranihü nindou mami yiriwari fiyuweimb̄i mamaru. ³Raniyo Sisas ai Farisi nindou-yomo asu ahinümb̄i hohoanimo fifirundeimbi-yomo ahamumbo hoafiyuhiya, “Moani nimarimbo sihi ra nindou aboedifemboyo asu yowanîyo?” mehu. ⁴Nḡa asu ai moai ahandi hoafi simbori hoafiyomo. Raniyo asu Sisas ai nindou ra serümündü aboediriri mbura koamariherr̄i.

⁵Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühiya, “Sihamundi nimoriyo asu burmakauyo ai moani nimari sihi feamongoambe pirayo ra nimai hümandihouyo asu wanîmandiyo?” mehu. ⁶Raniyomo asu moai ahambu simbori hoafiyomondo.

Se yowanî sihafi fimbo roana ndorihehe-andeimb-anahi yahopoani

⁷⁻⁸Sisas ai hoeireapurane nindou sesi sesimbo hoafimayua tükümfundı ranai nimarifondı aboedi hamindiwam̄i nimarimbo hohoanimo-memonda yare hoafiyuhiya, “Nindou nḡorü ai sihambo nimorehi semindambe sesesimbo hoafinduanı ngafühi ra se nimarifondı aboedühi ndowandimboyafi, nḡa nindou ndorihoeimbi ahambu amboani hoafiyomondowohüp̄o. ⁹Nindou sihafanım̄bo yiboboambo hoafimayupira mahafani ranai düdü sihambo hoafindühiya, ‘Nindou ndanahambo sihafi-mayo fondı ra sabado,’ mbüsümbui. Randifiywani asu se amoaninqindafı mbunda ngafı bidifirani fondiwam̄i nimandimboyafi. ¹⁰Nḡa sihambo hoafindeiani ngafühi ra fondı saço akidou yahuringoahuri safi-mayo raniwam̄i animbo nimandifi. Rananimbo sihambo hoafimayunina mahafı ranai nḡu hoeindeaninanı wani hoafinduhüya, ‘Wandafı, fondı aboedühi ndaniwami sühüfi nimarifi,’ mbüsüwani asu bidifirı amuri mafandihindi ranai sihambo nindou adükar-ani mbiseihü ahinindeimboyei. ¹¹Nindou didiyei ai ahei fi botarihindi ana, God ai hifinambo-ndearümbui. Asu nindou didiyei ahei fi hifinambo-arihindi ana, God ai aheimbo botindearümbui,” mehu.

Se takini ndowandimboyafi

¹²Sisasimbo nindou hoafimayundoa mahu ranahambo hoafiyundihi yahuya, ‘Hüfinimboyo asu nimbambeyo sesesimbo ra, se yowanî sihafi ngunindı, fikiminindi, boagiri, sihafi napo afindeimbi wandafı aheimbo yangirı mborai yahopoani. Asu simbori amboani ngorusimboani hoafindeiani ngafani sesi ndahüninimboyei. ¹³Ranamboasi, nḡa se sesesi-ndafühi ra napo-koate-yeimbi,

fi moaruwaiyeimbi, tinari moaruwaiyeimbi asu himboatihariyeimbi aheimbo animbo mborai mbisafi. ¹⁴Rananimbo God ai sihambo aboedi-aboedindeaninimbui, nimboe sapo aiana napo-koate-wambo asu njirī simborī ninī ndehindi. Nga aboedi nindou ai yifihindi botiyahindi simboani God ai takini daganinimbui.”

**Sisas ai nimorehi semindi simboani sesesimbo kafoefe hoafī hoafimayu
(Matyu 22:1-10)**

¹⁵Mami simboani nindou mami sesi fondiwami Sisas-dibo nimirümbo God njinindī hifandarandi ranambe nimareimbo seses-ayeī hoafī ra himboriyu haya hoafiyundühi yahuya, “Nindou ranai hihifi-hihifimbeyei-amboane,” mehuamboyu. ¹⁶Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Nindou mami ai afindī sesesimbo hohoanimoyu haya nindou afindimboya ‘Mborai’ mehpuri. ¹⁷Mami munjuambo sesi sindī naframindoani ahandi ratüpuriyу randeimbimbo hoafiyundowohü yahuya, ‘Nindou ro hoafimehapuri ranahamumbo sowana hafi hoafiyafipurühi animboya, ‘Mborai, munjuambo sesi sindī naframindimboane’ mbisafi.

¹⁸Nga asu munjuambo nindou ranai moeimbo njirī didefi mehomo. Nga njorū ai boatei hoafindühiya, ‘Ro hifi pemiya heheambo wamboanahi nga hoeindihea samboanahi asu ro njirī didihi,’ mehu. ¹⁹Ranikimi njorū ai hoafinduhüya, ‘Roana burmakau 10 ratüpürimbohunda pemiya heheambo wamboanahi nga randihe hoeindihea samboanahi, nga asu ro njirī didihi,’ mehu. ²⁰Asu bidifiranambo nindou-mayu ranai hoafiyuhi yahuya, ‘Ro ana hapondani yangiri nimorehühi-yahe heheambo wambo njirī didihi,’ mehu.

²¹Raniyo asu ahandi ratüpuriyу-randeimbi ai hihirifi hüfu ahandi bogorimbo nindou ai yiboaruko-memo ranahambo hoafimayundo. Raniyu asu bogori ai njusüföambe moaruwaiyuhü hoafiyuhiya, ‘Nimehünou asükai njafi munjuambo adükari nafihü asu munjuambo akidou nafihü, napo-koate-yeimbi, fi moaruwaiyeimbi, yitiŋari moaruwaiyeimbi asu himboatihari ra fufondandifindüri dügüfi,’ mehu ²²Süngunambo ratüpuriyу-randeimbi ai hoafiyundowohü yahuya, ‘Bogori, ro ramariheandi se hoafimayafi süngu, nga awi fondi aningo,’ mehuamboyu. ²³Ahandi bogori ai hoafiyundowohü yahuya, ‘Njafi tükündafo hawa akidou nafi asu nimambe nafi njafühi hoeindowandürühi ana hüti hoafindafani mbüsühüsiamboane. Rananimbo wandi fondi ra simorgori-mbeyowamboane. ²⁴Ro nindou weangurühi hoafimehapuri ra njirī didai-amboani wandi-mayo sesi ra apindeandi,’ mehu,” Sisas ramehu.

**Nindou düdi ai Sisasimbo süngufembondühi ana ndonde
hohoanimondu hoeindeandühi animbo
(Matyu 10:37-38)**

²⁵⁻²⁶Nindou afindi ranai ahandi süngu tümareandamboyu asu aheimbo hihirifi hoafiyundürühi yahuya, “Nindou düdi ai wambo

süngureandırıhi asu ahandi hondafindi, nimorehi, nimori, akohoandi rehimami aheimbo asu ahandıhoarimbo amboa afındı hohoanimoyuhü wambo akidou-yaŋgiri hohoanimoayu ana, nindou ranai wandi süngureandeimbi-yupoani. ²⁷Nindou düdi ai wandi süngunambo ahambo tıjirifo afındı tükefeyo ranahambo moanane yahu ɳginindi niŋgokoate-ayu ana, ai wandi süngureandeimbi-yupoani.

²⁸Sapo se afındı hoandari worimbombo hohoanimoayafi ra weangurühi nimandıfı hohoanimondafı nürgünümbe kakinambo worı nda moendımandıhini mbisafi hohoanimondafı hoeindowandıhi animbo randowandı. ²⁹Asu refekoate-ayafi ana, se kambohoani yaŋgiri fondo hiningindo hawa asu moendifekoate-ndafanı bodımondi ai sihambo tırifofe hoafı-ndahüninimboyei. ³⁰Ai randıhi hoafındeihiya, ‘Nindou nda worimbo-marandiyosi, ɳga moai moendireandi,’ mbiseimboyei.

³¹Adükari bogorı nindou ɳgorü ai adükari bogorı ɳgorü-dıbo yifiarimbo hohoanimoayu ana, ai nimandı hohoanimondu hoeindeandıhi animbo rambüfiywamboane. Ai nimandı hohoanimondu hoeindeandıhi animbo 10,000 ami ra 20,000 ranahambo waŋgeimandiyo. ³²Asu ɳgirinduhü ana, bogorı ɳgorü ai anguniyuambe animbo nindou ɳgorü koandıheiranı nimai hu hoafıywani asu aboedi-aboedi-mbeyafine-andamboane. ³³Mami rahuraiane se munjuambo moatükuni ranahambo ambe yahokoate-ayafi ana, ɳgiri se wandi süngurowandırı-randeimbi tükündafaandi,” mehu.

**Sisasimbo anıhondümbo-fimbı nindou ana sor namı nahurai-ane
(Matyu 5:13; Mak 9:50)**

³⁴Nami ana aboed-ane, ɳga nami ra budesowani aparikoate-ndoani ɳgiri ahandi apari ra koadürü koadüründife hiningindifeyo, ɳga wani. ³⁵Namı moaruwai yahurai ana ɳgiri nümbürambeahindi sesi ranahambo fandihendani aboedi tükündifeyo. Asu ɳgiri hihamoe awai bitapindıhi nümbürambe digehundi, ɳga wani. ɳga nindou ai moani pindihimboyei. Se didiyei himboambeimbayeı ana, ndondıhi himborindei.

**Sisas ai sipsip mami mafarıhoayo kafoefe hoafı hoafımayu
(Matyu 18:12-14)**

15 ¹Takis kaki sowandımo-rundeimbi-yomo asu nindou ai ranahamumbo moaruwai-anemo asei raniyomo ai munjuambo sinimo Sisasındı hoafı himborı-memo. ²Raniyomo Farisi asu ahınümbe hohoanimo yamundu-rundeimbi ai momori hoafiyomondıhi yahomoya, “Hoeiru, nindou ndanai moaruwai hohoanimoyomondeimbi sepurimündü hiningireapuri mbura asu nımarü aibabidi sesi sowasümo arundi,” mehomo

³⁻⁴Raniyu Sisas ai rani kafoefe hoafı ra hoafiyupurühi yahuya, “Nindou mami ai ahandi 100 sipsip moaŋgui fandandeimbi-hündi asu

mami ai afarihoayo ra nüngumandüfia? Ai amuri 99 ranaheimbo rande hiniŋgindeirani wafuwami wohi dagüdi wakindihindani animbo asu ńgorü mafarihoayo ranahambo kokonda wakindeambui. ⁵⁻⁶Nindou ranai sipsip mafarihoayo-mayo ra kokora hoeiareandi ana nindou ranai ahandi sipsip ranahambo afindi hamindi hihifi hihifindühi warambuhiwam i nande ndemündü haya ńgoafina ńgumbui. Rananimbo ahandi ńgunindi asu woriyimbu-rineandeimb i ranaheimbo hoafiyuhiya, ‘Se robabidi hihifi-hihifindei, ńga ro wandi sipsip mafarihoayo ra asükai hoeiriheamboanahi,’ mehu. ⁷Ro hoafehandüri, mare yahurai-animbo nindou düdi ai moaruwai hohoanimo hiniŋgire haya aboedi hohoanimoayu ana, sünambe afindi hamindi hihifi-hihifi animbo tükündifemboe. Ńga asu nindou 99 aboedi hohoanimoyeimb i aheimbo ana ńgiri yahurai hamindi hihifi-hihifi tükündifeyo,” mehu.

Kaki mafarihoayo kafoefe hoafi

⁸“Nimorehi mami ai 10 kaki ambeimb i sepurimindoane asu mami pimayu. Rananimbo asu ram yimunde mbunda yihoarindo wakindeandühi kokonda hoeindeamboe. ⁹Ai kokora hoeireandühi ahandi ńgunindi asu woriyimbu-rineandeimb i ranaheimbo hoafiyowohü yahoya, ‘Se robabidi hihifi-hihifindei, ńga ro wandi kaki mafarihoayo ra hoeiriheamboanahi,’ meho. ¹⁰Mare yahurai animbo, nindou moaruwai hohoanimoyumbü ai moaruwai hohoanimo hiniŋgire haya aboedi hohoanimoayu ana, Godindi sünambeahindi nendi ai hihifi-hihifi-ndimboemo,” mehu.

Nindowenihi nimori ńgoafi hininggire anguni mahu kafoefe hoafi

¹¹Raniyu Sisas ai hoafiyuhiya, “Nindou mami ai nindowenihi nimori yimbumarapiri. ¹²Asu akidi nimori ai afindambo hoafiyuhiya, ‘Napo sapo wambombuimbi-mayo ra ndawandiri,’ mehu. Raniyo asu afindi ai napo ra nimori yimbumbo yibobomareapiri.

¹³Raniyu asu moai amitata akidi ai ahandi napo ra sagadüri mbura ranifihiindi kaki ra semündü mbura anguni ńgorü hifina mahu. Ranühi ahandi munquambo kaki mamikare mbirimafaoreandi. ¹⁴Ahandi munquambo kaki ra mbirifoare hayamboyuan e asu rani hifihu sesi waniyowohü asu nimori ranai worambe nini kikefoefekoate-yuhü wembombomayu. ¹⁵Raniyu ai hu nindou mami ńgoafi aharihundi ahandi ratüpuriyu randeimbimbo-mefiyuwa asu nümbürina koamaruheira moatei ginirinambo moaŋguimbo mahu. ¹⁶Asu nimori ranahambo nindou ńgorü ai-amboani moai sesi sagado raniyo wembomboyuhü nim i hisi hipiri moatei masahüi ra sesimbo hohoanimomayu.

¹⁷Asu sünksambo ndore hohoanimoyuwa mayowamboyu, ‘Wandi apendi ratüpuriyomo-rundeimb i aiana sesi afindi mbasihoemo. Ńga

ndanihü animboahi nda ro wembombo yifimbo yangir-ayahi.¹⁸ Ambe-hoango, nga ndühi hiningindihe hehea nga apembo hoafindahandowohü animboya, “Ape, ro sihambo asu Godimbo moaruwai hohoanimoyahapirimboanahi.¹⁹ Hapondani ana ro nindou aboediyahipoani, nga ngiri se wambo wandi nimori mbisafindiri. Iga moani se rando hiningindowandira sihafi ratüpuriya rihandeimbı nahurai tükündahaemboane,” mbisamboyahi,’ mehu.²⁰ Raniyu asu nimori ranai ranihü hiningire haya ahandi afindi sowana ndamefiyu. Ai aŋguni ngahi sünüambe afindi ai hoeirirühi ahandi nimori ranahambo hipoambomariri. Raniyu asu afindi ai pipyu hüfu warı kafoarırı haya wakikihı-marürü.

²¹ Nimori ai hoafiyuhı, ‘Ape, ro moaruwai hohoanimoyamboanahi sihambo asu Godimbo amboani. Iga hapondani ana ro nindou aboediyahipoani, nga ngiri se wambo wandi nimori mbisafindiri,’ mehuamboyu.²² Asu afindi ai ahanti ratüpuriyomo-rundeimbimbo hoafiyuhı yahuya, ‘Nimehünou hoeari aboedi sowandümo sifomo yihuruwuri. Asu warambeahindi moatükuni kikifoarüwuri, yiri hoeari güdündö. ²³ Asu burmakau nimori safeimbi maniŋgo ra hifokoandu mandu houmbo animbo dagudifühümbo hihifi-hihifi-ndefomboane. ²⁴ Wandi nimori nda yifimbomayuyosi, nga asu yangiri haponda anüngu! Ai mafarihoayuyosi, nga haponda hoeiarihuri,’ mehu. Raniyo ai sesesi-yomondühi hihifi-hihifimemo.

²⁵ Asu amoŋgo nimori ai nümbürambe nüŋgu mbura worıkimi huane gita hoafiyowohü heirümemo ra himborimayu. ²⁶ Raniyo asu ratüpuriyu-randeimbı mamimbo düdurirühi yahuya, ‘Ninimboe ndana?’ mehuamboyu. ²⁷ Asu ratüpuriyu-randeimbı ai hoafiyundowohüya, ‘Sihafi amond-ai aboedi tükümeſiyu, nga ranimboyo ape ai burmakau nimori mami safeimbi hifokoare mande hayambo sahusifühi hihifi-hihifayefi,’ mehu. ²⁸ Raniyo asu amoŋgo ai ḥeginindirürühi moai sesesi-mayeı ranambo hu, nga wani. Raniyo afindi ai hu sesesi ranambe hombo hütihiuti-marürü. ²⁹ Asu amoŋgo nimori ai afindambo yare hoafiyundowohüya, ‘Ro sihambo afindi himbani moani ratüpuriya rihandeimbı nahurai hoafi himboriyahühi fariheheanini marihandı. Iga se moai wambo wandi wandafi babidimbo hihifi-hihifiyohü sesesimbohünda meme nimori amboani sawandi. ³⁰ Iga sihafi nimori ranana, sihafi-mayo kaki ra nimorehi wosihoafori hohoanimoyei rihindeimbiyei-fihi moendire haya tükümeſiyu-ane asu ahambo burmakau nimori safeimbi ra hifokoaro mamandowando,’ mehu.

³¹ Asu afindi ai hoafiyundowohü yahuya, ‘Nimoakidou, se ro-dibo manimbafanesi, nga munguambo moatükuni wandi-mayo ra sihafane. ³² Sihiri hihifi-hihifi-ndefomboane nimboe sapo sihafi amond-ai yifimbo-mbuimbıyusi, nga asu haponda yangiri tüküfi anüngu. Asu ai mafarihoayuyosi, nga haponda hoeiarihuri,’ mehu,” Sisas mehu.

Anihondü aboedi hamindi napo

16 ¹Sisas amboani ahambu süngrurü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Nindou mami ai napo afindeimbisu hayamboyu asu ahandi napo ra hifandimbisu nindou ɳgorü serümündü hiniŋgimariri. Raniyomo asu nindou bidifiri ai nindou ranahambo papi-hoafirürühi yahomoya, ‘Bogori, sihafi napo ra mbirimafoareandi,’ mehomondo. ²Raniyu asu napo afindeimbi-mayu ranai ahandi napo hifandandeimbi bogori-mayu ranahambo mborai yahundo hürüheirü mbura düdurirühi yahuya, ‘Hoafi ra nüŋguriyo ro sihafi ratüpuri ranahambo himborimayah? ɳga se ɳgafi wandi kaki raninambo nini ratüpuriyo ramarowandi ra sürü papinda ndawandi, ɳga ɳgiri se wandi napo hifanda-randeimbindaſi,’ mehu.

³Raniyu asu ratüpuri hifanda-randeimbi-mayu ranai aimbo hoafiyuhiya, ‘Ro nüŋgumandahe wandi bogori ai ratüpuri ranambeahindi raguanambo-areandiri ra? Roana hifi hirimbo ɳginindiyahipoani asu aheimbo moako-moakombo amoanıŋgimboanahi. ⁴Ro fifiriheamboanahi nine-moatükuni süŋgufeyowani nindou ai wambo semindindiri worinifendirimbo ra,’ mehu. ⁵Raniyo napo hifandandeimbi-mayu ranai ahandi bogorindi kaki masowandümo ranahamumbo mborai yahupuri hümarihepuri. Asu weangurühindiidi-mayu ranahambo düdurirühi yahuya, ‘Se nüŋgunümbiyo wandi bogorindi-mayo kaki masowandifi?’ mehundowamboyu. ⁶Asu ai simbori hoafiyundowohü yahuya, ‘100 adükari hipiri weriyo,’ mehuamboyu. Asu napo hifandandeimbi ai hoafiyuhı yahuya, ‘Nimehünou sihafi ndüri paiaroweimbi pepa ra ndowandifi hawa 50 adükari hipiri pandowandi.’ ⁷Asükai ɳgorümbo düdurirühiya, ‘Se ra nüŋgunümbiyo masowandifi?’ mehundowamboyu. Asu ai simbori hoafiyundowohü yahuya, ‘100 bek witayo,’ mehuamboyu, asu hifandirandeimbi ai hoafiyundowohiya, ‘Sihafi ndüri parundeimbi pepa ra sowandifi hawa 80 bek pandowandi,’ mehu.

⁸Raniyo asu napo afindeimbi-mayu ranai anihondümbo hoafikoate hifandirandeimbi-mayu ranahambo hoafiyuhı yahuya, ‘Se nini-moatükuniyo sihambo süŋgunambo tüküfemboayo ranahambo wudipoaporo hohoanimoayaſi ra aboed-anę,’ mehu. ɳga ro hoafehapuri, nindou ai hifinindi moatükunimbo hohoanimoyei arihündi ranai diboadorihoeimbi nahurai-anei, ɳga rananei asu nindou sürühehindeimbi ranaheimbo süŋgunambo nini-moatükuniyo tüküfemboayo hohoanimo ra ɳgasündarihindiři.

⁹Ro siheimbo hoafehandüri hifi ndanihündambo kaki napo rani süŋgumbo se nimorehi nindowenihı babidi ɳgunindimboehindi, ɳga süŋgunambo kaki semindimbo ra munjuyoambe siheimbo ndemündündüri worinindeiranı asu se koadürümbo koadürümbo nımandeimboyei.

¹⁰Nindou düdi ai akidou moatükuni ndore hifandarandi ana, asu adükari moatükuni amboani ndonde hibandambui. Ngaga asu ai akidou moatükuni ndofe hifandikoate-ayu ana, asu ngiri adükari moatükuni amboani ndonde hibandandi. ¹¹Asu se kaki napo hifi ndanihündambo moaruwai ra ndofe hifandikoate-ayei ana, asu se ngiri napo hondü ra hibadühündi. ¹²Se nindou ngorundi napo ndofe hifandikoate-ayafi ana, asu se ngiri napo sihei hondü ra ndondihi hibadühündi.

¹³Nindou ngoru ai ngiri yimbu bogori nindouyafandi ratüpürümbe nüngu. Ngaga nindou ranai ana bogori ngoru ranahambo moaruwaimbondirühi asu ngoru bogori ranahambo ngusüfo pandirümbui. Se ngiri kakimbo ratüpuri asu Godindi ratüpuri yiboboambo ngusüfo pandowapiri.”

Sisas ai ahinümbi asu nginindi God hifandarandi

ranahambo hoafimayu

(Matyu 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

¹⁴Farisi nindou, kakimbo yanğıri ngusüfo parundeimbi-memo, ranai rani hoafi hihimboriyomo houmbo asu Sisasimbo tikifinambo-maruri. ¹⁵Ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Seana nindouyei himboahü aboedi himboyomondühanemo, ngaga God ana sihamundi hohoanimo ra fifireapurimbo-an. Nine nindouyei himboahü aboedi hamindayo ra Godindi himboahü ana moaruwai hamindane.

¹⁶Mosesindi ahinümbi hohoanimoyo asu Godindi hoafi hoafiyomo rundeimbi-yomondi hoafi ra wataporimboru sinimombo asu Son ai tüküfi nünguambe kaimayo. Ngaga Son nünguambe peyo haya asino ndanana God nginindi hifandarandi aboedi hoafi ra munguambo ngoafi tükefeyo. Ranane asu God hifandarandi ranambe kefoefembo munjuambo nindou ai hamindi tütingarihehindi. ¹⁷Hifi sünü ranai munjundimboe, ngaga Godindi-mayo ahinümbi hohoanimo ranana ngiri akidou-amboani awarindihoevo.”

Nimorehi semindihünda hiningifembo yamundife hoafi

(Matyu 5:31-32; 19:9; Mak 10:11-12)

¹⁸“Nindou düdi ai ahandi nimorehi hiningire haya asu ngoru asemündu ana, ai moaruwai wosihoafori hohoanimoyumbo-an. Asu nindou düdi ai nimorehi horombo ahandi nindowenihi ai moei yahumbü asemündu ana ai-amboani moaruwai wosihoafori hohoanimoyumbo-an.”

Napo afindeimbi asu Rasarusi-yafandi hoafi

¹⁹Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Nindou mami ai kaki napo afindeimbıyu haya asu ai hoeari aboedi-aboedi yihuruyu haya munguambo si sesi aboedi sesühi nımarü marandi. ²⁰Nindou mami napo-koate ahandi ndürü

Rasarus ai ahandi fi masimei yanjiriyu haya napo afindeimbindi yipuri nafitambeihü nimarü marandi. ²¹ Ai napo afindeimbindi-mayo sesi fu fondiwaminindı pindoani dagadı yahuayamboyu ramefiyu. Raniyo asu yafori ai hei ahandi masimei ra mongoarühi marihündi.

²² Süjgunambo Rasarus ai yifimayuamboyu asu sünambeahindi nendı ai sowarındümo hafomo Abrahami-dibo hiningimariwuri. Asu napo afindeimbi-amboani yifimayuwa hifi kamarihorı. ²³ Asu yifiafi ngoafihü napo afindeimbi-mayu ranai asübusi afındı masemündü. Asu ai himboyuane aŋguni goagu Abraham ai Rasarus parümündü haya manimbafanı. ²⁴ Ai hoafiyuhıya, ‘Abraham, wambo hipoambo-rowandırı! Se Rasarus koarihaworani hoe wari foare hürämündü süfo wandi amındasümo kusimbireandırı, ɳga wambo hai hüfinambo munjgunambo-arandırı,’ mehu

²⁵ Abraham ai hoafiyuhı yahuya, ‘Wandi nimori, se yanğırı nimbafambe aboedi moatükuneimbi-mayafi, ɳga asu Rasarus ai moaruwai mamaru. ɳga asu ai haponda ndanihü aboedi mamaruwa asu se asübusi asowandıfi. ²⁶ ɳgorü-moatükünü ra ai hoe apoarı afındı mbusümondühi kikireamunimboane, ɳga ɳgiri didai badihoei ndühi düfü asu ɳgiri didai badihoei rühi düfü,’ mehu.

²⁷ Asu napo afindeimbi ai hoafiyuhı yahuya, ‘Ape, refe ana Rasarus koandihaworani apendi worına mbihuwanboane. ²⁸ Ro hondahüfeimbi akohoandeimb-anahi rananimbo Rasarus ai hoafinduanı asübusi afındı semindi nafi kosikoate-mbeyomo-ndamboane,’ yahuhaya hoafimayu.

²⁹ Abraham ai hoafiyuhıya, ‘Ai ana Mosesindi-mayo ahinümbi hohoanımo asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi sürü papımarundi ra hoeindundühi fifirindumboemo.’ ³⁰ Napo afindeimbi ai hoafiyuhı yahuya, ‘Wani, Ape Abraham! Nindou düdi yifihündi ahamumbo sowana ahu ana, ai ahamundi moaruwai hohoanımo ɳgorü süjgundundühi asu anihondümbo-ndumboemo.’ ³¹ Abraham ai hoafiyundowohü yahuya, ‘Asu ai Mosesindi hoafi himborikoate-yomo, Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi-yomondı hoafi himborikoate-ayomo ana, asu ɳgiri nindou yifyeimbi-yei hoafi amboani himborındomo,’ ” mehu.

Moaruwai hohoanımo ai anihondümbofe hohoanımo

hifinambore arandı

(Matyu 18:6-7; 18:21-22; Mak 9:42)

17 ¹Sisas ai ahambo süŋgrürü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Awi süjgunambo mamikarambo moatükuni moaruwai tükündifemboe asu rani süŋgumbo wambo nimorehi nindowenihi ai moaruwai hohoanımondeimboyei. Hipoanımboe-mbouanei nindou düdi nimorehi nindowenihi ranaheimbo rareandani moaruwai hohoanımoayeı. Nindou ranahambo ana moaruwai hamındı anımbo

tükündifemboe. ² Asu ai rareandani nimori akidibou ndanai moaruwai hohoanimoayei ana nindou ranahambo amindasümoambe nimoei hondi wofifih i kife mburimbo hoe hohoeambeahi pifiyuwani hanü yifimbo ra aboed-ane. ³ Ranimbo-hündambo animbo se hibadihümbo. “Asu sihafi wandaf ranai moaruwai hohoanimonduani se ahambo hoafindafühi, sihafi moaruwai hohoanimo ra hininggindowandi mbisafindo. Asu ai ahanti moaruwai hohoanimo ra hininggindeandani ana, se ahambo amboawi mbisafi. ⁴ Asu nindou ranai sihambo mami sihi 7-mbo moaruwai hohoanimoyu mbura asükai 7-mbo hu sihamboya, ‘Karihasi, ro sihambo moaruwai hohoanimo-mayahananini,’ ehu ana, ahanti moaruwai hohoanimo ra amboawi mbisafi,” mehu.

Anihondümbofe hohoanimo

⁵ Ahanti hoafi sowandümo hororundeimbi ranai Adükarimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Se rarowandani yihoefti anihondümbofe ra afindimbeyo.” ⁶ Mehomondamboyu asu Adükari ai simbori hoafiyupurühü yahuya, “Asu sihamundi anihondümbofe ranai mastet hoari nahurai akidouayo-amboani se nimi ndanahambo hoafindimondühi animboya ‘Firihoefti hawa ahasihari kameih hafimbo hoe hohoeambe nimbafti,’ mbisimondani asu nimi ranai se hoafimemo süngu randifemboe,” mehpuri.

Igorü nindoundi ratüpuriyu-randeimbindi ratüpuri

⁷ Sisas ai hoafiyuhu yahuya, “Nindou mami seambeahindi ai ahanti ratüpuriyu-randeimbi ranai nju nümbürambe hifi hirindu asu sipsip hifandında mbundambo asükai worinambo düduwani, ai hoafindu-ndowohüya, ‘Nimehinou sinifi nimirifimbo sesi sowasifi,’ mambüsindoyo? ⁸ Wani, nja ahambo animboya, ‘Wandi boatei sesi ra didiboadondo ndao hawambo animbo asu se hoeari güdo mbunda nimandifi hibadandiranı ro boatei sesi dagadi hoe ndimindahaimbo nimandihani animbo asu se sihafi sesi ra süngu dowadifi,’ mbüsümbui. ⁹ Asu bogori nindou ranai ahanti ratüpuriyu-randeimbi nindou ranahambo hihifimandüriyo ahanti hoafi himboriyuhü süngumareandi ranimbo-hündü? Wani. ¹⁰ Ranimbo-hündamboane se-amboani God ai hoafimayu ra munju ratüpuryayomo ana se randu hoafindimondühiya, ‘Roana aboedi ratüpuriyefi rihundeimbiyefipoani, nja rani ratüpuri ranana yihoefti ratüpürindimo yahu hoafimayu raniyo ratüpürimayefi,’ mbisimo.”

Sisas ai mimaniho masimeimbi nindou 10 aboedimareapuri

¹¹ Sisas ai Serusarem ngoafina yare huhiyu Sameria asu Gariri-yafe hifi yipupuiambe nafi mahu. ¹²⁻¹³ Ai hu ngoafi mami ranihü tüküfiywane,

nindou 10 mimanîho masîmeimbî ranai homo ahambo nafini hoeimarüwuri. Ai aŋguni ningomombo raru miŋgiyomo hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas! Nindou Adükari! Se yihoefimbo hipoambo-rowamuni,” mehomondo. ¹⁴ Asu Sisas ai ahamumbo hoeireapurühi hoafiyupurühi yahuya, “Se ŋgomo Godimbo sesi sihou-rundeimbi ahamumbo animbo sihamundi fi ra nafuindimondani animbo asu ai tümbürüpuraamboane,” mehu. Ai nafî homondane ahamundi fi ranai asükai aboedi tükümfeyo.

¹⁵ Asu nindou mami ahamundi mbusümo ranai hoeireandani ahandi fi ranai asükai aboedi-mayowamboy, ŋgoafinambo hihirifi huhü puküna hoafiyuhî Godimbo aboed-ani mehu. ¹⁶ Nindou ranai hu Sisasindi yirikîni piyu yangürümbo hihifimarüri. Nindou ranai ana Samariahündiyu. ¹⁷ Sisas ai nindou ranahambo hoeiriri haya hoafiyuhî yahuya, “10 aboedimayafundi. Nga asu ŋgorü 9 ra nüŋguyafunda? ¹⁸ Asu nimboe nindou ŋgorü sirambeahindi mami ndanai yangiri sünî Godimbo hihifarüra?” ¹⁹ Asu Sisas ai nindou ranahambo hoafiyundowohü yahuya, “Botiyafo hawa hafi, nga sihafi anihondümbofe ranaiyo aboedambo-mareanini,” mehundo.

Nindou Hondü ranai weindahi tükündüfimbui

(Matyu 20:23-28; 24:37-41)

²⁰ Farisi nindou ranai Sisasimbo düduyafundühi yahomoya, “Nüŋgusümboani God ŋginindi hifandarandi ra tükündäflea?” mehomondamboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “God ŋginindi hifandarandi ranai tüküfemboayo rani-moatükuni nafuimbohunda ŋgiri nini-moatükuni tükündifeyeoani nindou ai ahei himboarinambo hoeindihindi. ²¹ Ai ŋgiri randîhi hoafindeihiya, ‘Hoeirihi aiana ndani,’ mbisei asu ‘Goagu ra’ mbisei. Nimboe, sapo Godindi ŋginindi ranana sihei mbusümo-ane engoro.”

²² Raniyo asu ahambo süngrürü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Süngunambo rani-moatükuni ranai tükündifemboe, rananimbo se Nindou Hondündi si ra hoeifembo afindi hohoanimo-ndimboemosi, nga se ŋgiri hoeindundi. ²³ Rananimbo sihamumbo hoafindeihiya, ‘Hoeiru, aiana goagu anüŋgu ra’ mbisei asu ‘Hoeiru, aiana ndanüŋgu,’ mbiseimboei, nga se yowani anihondümbofeihü ho kokopoani.

²⁴ Sapo wabürüsi ranai sünî ŋgorü himborani tüküfe haya ho ŋgorü himborani kararamindo, yahurai animbo ndimboe Nindou Hondü ai ahandî tüküfembo sihi ra. ²⁵ Nga asübusi afindi boatei ndemündi mbundambo asu nindou ndani simboani animboei ranai ahambo daboadi hihirindihori mbundühümbo-ndeianî animbo ndimboe.

²⁶ Horombo Noa nüŋguambe ramefeyo yahurai animbo Nindou Hondü ranai tüküfemboambe-amboani randifemboe. ²⁷ Sapo Noa nüŋguambe nindou afindi ranai sesi sahüsi, hoe simindei, nimorehühiyafu,

anamindühiyahı raraorühi heimbo mami bidifiranambo sihi Noa ai botambe mafarifiyu-wamboyo hohoambu afındı ranai kosowohü nindou ra hifokoako-mafoareandi.

²⁸ Horombo Rot nüŋguambe ramefeyo yahurai animbo ndimboe. Muŋguambo nindou ranai sesi sahüsi hoe simindei, napo pemiyei, kaki semindimbo koarihehi, nümbüri hifirihi, worimborühi raraomarıhündi. ²⁹ Iŋga Rot ai Sodom ŋgoafı ra hiniŋgire haya hu simboani hai asu sarfa nimoei ranai hoe nahurai sünambeahindi pütapiyowohü muŋguambo nimorehi nindowenihi hifokoako-mafoareandırı.

³⁰ Mami yahurai animbo Nindou Hondü ranai weindahi tüküfi simboani amboani randifemboe. ³¹ Rani-simboani nindou ŋgoafihü amaru ranai ŋgiri kebuai ahanti napo worambe engoro ra ndemündü. Asu mami yahuraiane nindou nümbürambe anüŋgu ranai ŋgiri ahanti worinambo hihirindüfi ŋgu. ³² Sapo Rotindi nimorehimbo tükümeffeyo ra se hohoanimondimo. Ai hihirife ŋgoafı hoeimareanda yifimayo. ³³ Nindou didiyei ahei yanğırı niŋgo ranahambo afındı hohoanimoyeihı kikiharihümündi ana, awarındıhoemboe. Iŋga nindou didiyei ahei yanğırı niŋgo ranahambo afındı hohoanimokoate-ayeı ana, aboedambo-ndifemboe. ³⁴ Ro sihamumbo hoafehapuri, nindou yimbu ranai mami fondıwamı guguiyafani apafani ra God ai ŋgorümbö nderümündühi ŋgorü rande apofondıwami dıgeirümbui. ³⁵⁻³⁶ Nimorehi yimbu ranai mbani hirayafe ra God ai ŋgorümbö ndemündühi ŋgorü rande hinŋideambui,” mehu. ³⁷ Sisasimbo süŋgrürü-rundeimbi ai düdürüwurühi yahomoya, “Rani-moatükuni ra nahü tükümandifea?” Asu Sisas ai simborı hoafiyupurühi yahuya, “Yifinimoko yangorowohü ana, koaheimb-ane hei sahüsi arıhündi,” mehu.

Nimorehi kai asu yibobore-randeimbi-yafe kafoefe hoafi

18 ¹ Sisas ai ahambı süŋgrürü-rundeimbıbo dıdibaferambo yiboaruko-ndımbımo yahu haya kafoefe hoafı mami yamundife-purimbohunda hoafimayupuri. ² Sisas ai yare hoafiyuhı yahuya, “Mami adükari ŋgoafihü nindou yibobore-randeimbi mami ai manüŋgu. Aiana moai Godımbı yihimboyu asu nindoumbo afındı hohoanimoyu randı. ³ Raniyo adükari ŋgoafı ranıhü nimorehi kai niŋgo haya ho nindou yibobore-randeimbıbo hüti hoafiyondo randühıya, ‘Wandı hürütümkı ai wambo hürütarandırı, ŋga se wambo hoafı yibobofe ra farihawandırı,’ meho.

⁴ Gedühi safiyu nindou yibobore-randeimbi ranai nimorehi ranahambo fehefembo moei mehu. Iŋga humbo süŋgunamboyu ai ahanti fımbı hoafiyuhıya, ‘Sapo ro moai Godımbı yihimboyu asu nindoumbo hohoanimoya rıhandı. ⁵ Iŋga nimboe nimorehi kai ranai muŋguambo si wambo tiŋirifo sai arandımbı animbo ro ahambo fandıhehe hehea

ahandi papi-hoafi ra himborında. Asu ro refekoate-ayahi ana wambo sowana munguambo si didi ndandani wambo süngunambo garibindea-ndirimboe,’ ” mehu.

⁶ Asükaiyu Adükari ai hoafiyuhi yahuya, “Se nindou yibobore-randeimbi moaruwai ranahandi hoafi ra himboriyomo. ⁷Nimorehi nindowenihi God ai wandanei yahundüreimbi ranai niimbinimbi si munguambo Godimbo aranı aranayeи ra aheimbo fehefendüri-koate-mandüyo? Asu awi fehefendüri-koate ahei hoafi ra hihimboripo-mandüyo? Wani. ⁸İga ro sihamumbo rarihe hoafehapuri, ai ahei papi-hoafi ra nimehünou himborinduhü yibobondeambui. İga Nindou Hondü ai kudümbo nimorehi nindowenihi hifi ndanihü animboei ahei anihondümbofe ra hoeimandeyo?” ” mehu.

Farisi nindou asu takis kaki semündü-randeimbi-yafandi kafoefe hoafi

⁹ Nindou bidifiri ai ahamundi fimboya aiana mbumundi hamind-anemo, ıga ıgorü nindou aiana mbumundi-yomopoani ehomo ranahambo Sisas ai kafoefe hoafi hoafimayu. ¹⁰“Mamimbo nindou yimbu ranai dıdibaſifembohunda Godindi worina mahafani. Mami ai Farisihündiyu asu ıgorü ai takis kaki semündü-randeimbiyu.

¹¹ Farisihündi ranai ahandipoanimbo nüngumbo ıgusüfoambe dıdibaſifihiya, ‘God, ro sihambo hihifarihanini, roana moai nindou bidifiri rarihi arihundi süngurihe hehea dibokoriya, tikai hoafiya asu nimorehi sisihimoya rıhandi. ıga roana nindou takis kaki semündü-randeimbi gogu rani nahurai-yahipoani. ¹² Ro mami wık ranambe yimbumbo sesi wehiya asu munguambo moatükuni ro asahamindihı ra 10 yiboborihe hehea sihambo mami bidifiri sihehe arihandi,’ mehu.

¹³ ıga takis kaki semündü-randeimbi-mayu ranai ahandipoanimbo akıdou aıjguni safi maniıngu. Ai sünambe himbo-koate mbıro türə nüngumbo ahanti ıgusüpoahühi purükireandühi yahuya, ‘God, ro moaruwai hohoanimoya rihandeimb-anahi, ıga se wambo hipoambo-rowandırı,’ mehu. ¹⁴ Ro sihamumbo hoafehapuri, takis kaki semündü-randeimbi-mayu ranai worinambo ıguwani ai animbo Godindi himboahü mbumundi nindou-ndümbui, ıga Farisi nindou ana wani. Sapo mami yahuraiane nindou dıdiyei ahei fimbo hifinambo-arihindi aheimbo God ai botındearümbui. ıga asu nindou dıdiyei ahei fimbo botarihindi aheimbo God ai hifinambo-ndearümbui,” mehu.

**Sisas ai nimoakidiboumbo hiniıgirihindüra wambo sowana
mbüsühüsi, mehu**

(Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Raniyei nindou bidifiri ranai Sisasimboya ai wari nande haya dıdibaſi-mbifindüra sei hehi nimoakidibou fufurihümündindüri

tükümehind. Ngaga asu ahambu süngrürü-rundeimbi-memo ranai nindou ranaheimbo nginindi-marundüri. ¹⁶ Ngaga asu Sisas ai hoafiyuhı yahuya, “Nimoakidibou ra aheimbo hiningindihindüra ndühi wambo sowana mbüsühüsi, ngaga ngiri bobohindundüra. Sapo God nginindi hifandarandi ra nimori akidibou ndahurai aheiane,” mehu. ¹⁷ Sisas yahuya, “Se nda fifirindundi, nindou didiyei God nginindi hifandarandi ra nimoakidibou sahümündi arihündi nahurai semindikoate-ayeı ana, ngiri keboehindi, ngaga wani,” mehu.

Nindou napo afindeimbi ai Sisas-dibo wataporimayu

(Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Suda-yafe bogori nindou ranai Sisasimbo düdurirühiya, “Nindou yamundo-randeimbi aboedi, ro yaŋgiri koadürü koadürümbo niŋgombo ra nini-moatükuni nünungondihendühi mandahamindiha?” mehundowamboyu. ¹⁹ Asu Sisas ai ahambu simbori hoafiyundowohü yahuya, “Nimboe se wambo aboedi asafa? Moai nindou didi ai aboediyu, ngaga God yaŋgir-ani aboedayu. ²⁰ Sapo se ahinümbi hohoanimo ra fifirowandi: Se yowani nimorehi sisihimoyo asu anamindihoandi birabiriyopoani, wosihofori hoafiyopoani, nindou hifokoeſepoani, hümbühüniyopoani, se yowani ngorumbo tikefe-hefe papi-hoafiyopoani, asu se sihafi me-apembo ahinindafühi ahafe hoafi himborındafi,” mehu. ²¹ Nindou ranai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Ro nimori akidouyahambe peya hehea hambo hapondani ro rani ahinümbi ra süngrühe arihandi,” mehu. ²² Sisas ai rani hoafi ra himboriyu haya, simbori hoafiyundowohü yahuya, “Awi mami moatükuni se radowandi. Sihafimayo napo ra nindou ngorumbo dabadürühi ranifihiindi kaki asowandifi ra napo-koate-yeimbı ranaheimbo dabadüri. Rananimbo se sünambe napo afindeimbi-ndamboyafi. Rani boatei rani-süngrundi mbundambo animbo asu wandi sünğu didifi,” mehu.

²³ Ngaga nindou ranai Sisas hoafimayu ra himboriyu haya ngusüfoambe nimbi mayu, nimboe sapo ai napo afindeimbi wambo. ²⁴ Sisas ai horiranı mayoa hoafiyuhı yahuya, “Nindou napo afindeimbi ana God nginindi hifandarandi ranambe kefoefembo tiŋümbane. ²⁵ Ninihondi mami ahändi ndüri kamer ranai ana hoeari kakimbo nir ambenafi kefoefembo tiŋümbiyopoani, ngaga nindou napo afindeimbi ai God nginindi hifandarandi ranambe kefoefembo ana, tiŋümbane,” mehu.

²⁶ Nindou bidifiri ranai hoafi ra himboriyeihehi düdurihorühi seiya, “Asu refe ana, nindou didi ai yaŋgiri koadürü koadürümbo manüngua?”

²⁷ Sisas ai simbori hoafiyuhıya, “Nini-moatükuniyo nindoumbo tiŋümbayo ra Godimbo ana tiŋümbiyopoani,” mehu.

²⁸ Asu Pita ai hoafiyuhı yahuya, “Awi! Ro yihoefi ngoafi hiningirihu hohu sihafi sünğu masinefi,” mehundowamboyu. ²⁹⁻³⁰ Sisas ai

hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri, nindou düdi God ŋginindi hifandarandi ranahambohunda ahanti ngoafi, nimorehi, akohoandi, boagiri nimoakidibou hiningareanduri ana, hifi ndanihü God ai aheimbo afindi moatükuni dagadürumbui. Asu süngunambo aho ra yanğıri koadürü koadürümbö nı̄ngo ra ndahümündimboyei,” mehu.

**Sisas ai yifiyo hefe yifihundi botifembo-mayu
ranahambo asükai hoafimayu**
(Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

³¹ Sisas ai süngrürü-rundeimbı 12 sepurimündü hiningireapuri haya hoafiyupurühi yahuya, “Himboriyomo! Haponda sihiri Serusaremınambo anefi ahahifi. Ranihü animbo sapo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou ai Nindou Hondü ranahambo nini-moatükuniyo tükfembo horombo sürü papiru masihoemo ra anihondü tükündifemboe. ³² Ai ahambo ndifoyei warihündüwurimboemo. Rananimbo ahambo tikifinambondıhori, türüfoefe hoafindei, asu ŋguri tifindahi raraondihümboyei. ³³ Rananimbo asu ahambo ndüfuri ndüfuriboadüwuri mbundümbo hifokoändüwuri-mboemo, ŋga ŋgimi sindo haya süngunambo asükai botindüfimbui,” mehu. ³⁴ ŋga asu ahambo süngrürü-rundeimbı ai moai hoafi ra türüfoaru fífirundi. Hoafi ranahandı nimindi ra moai ahamundi hohoanimoambe weindahifeyo. Asu ai moai Sisas nimboe hoafimayu ra akidou-amboani fífirundi.

Sisas ai nindou himboatihari moako-moakoyu-randeimbı aboedimariri
(Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Sisas ai Seriko ŋgoafikimi huane nindou mami himboatihari nafikimi nimariümbo nindou heiyani kakı napombo moako-moakoyu marandi. ³⁶ Ai himboriyuwani awai nendi afindi ranai tümareandamboyu, asu nindou ranaheimbo düdureandürühi yahuya, “Nindou ra ninihündi?” mehundüramboy. ³⁷ Asu nindou ranai seiya, “Sisas Nasaretihündi ranai ndanafi masinuamboaniyefi,” mehomondamboyu. ³⁸ Nindou himboatihari ranai puküna hoafi karihoeihü hoafiyuhı yahuya, “Sisas, Defitindi ahuiri, se wambo hipoambo-rowandırı.”

³⁹ Asu nindou horomboyahi masinei ranai ŋginindi hoafiyahündowohü seiya, “Se hoafi kikirandifi,” maseiamboyu. Asu nindou ranai asükai hoafi puküna karihoeihü, “Sisas Defitindi ahuiri, se wambo hipoambo-rowandırı,” mehuamboyu. ⁴⁰ Raniyo Sisas ai hu nürgumbo nindou himboatihari ranahambo ahambo sowanambo semündühombo hoafimayu. Nindou ranai hu manünguwa Sisas ai düdurirühi yahuya, ⁴¹ “Ro sihambo nini-moatükuni nününgufeninimboyo se hohoanimoayafa?” mehundowamboyu. Asu nindou ranai yahuya,

“Nindou Adükari, ro wandi himboari ra asükai aboedimbeyowa samboanahi.”⁴² Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Sihafi himboari ra aboed-ane. Sihafi anihondümbofe ranı süngumboyafi se aboedayafi,” mehu.⁴³ Asu mamihari ahanti himboari ranai birimahoeyowamboyu Sisasındı süngu huhü Godimbo aboed-ani mehu. Nindou afındı ranai rani-moatükuni ra hoeirihinda mayoa ai-amboanı Godimbo aboed-ani masei.

Sisas ai Sakiusındı worina mahu

19 ¹Sisas ai Seriko ngoafi mbusümo nafi hu ḥgasında haya mahu. ²Huane asu nindou mami rani ngoafihü mamaru ahanti ndürü Sakius ai napo afindeimbi, takis kaki sowandümo-rundeimbi-yomondı bogoriyu. ³Ai Sisasimbo nüngunahurai nindouyu yahuhaya hoeifimbo mehu, ḥga nimorehi nindowenihi afındı buriyeimbo ahambo hoefimbo fondı gümarihinda asu Sakius ai bodifo wambo ranimbo ḥgiri ahambo hoeindiri. ⁴Raniyu asu ai horombofi pipiyu hu haya nimindi nimoamo mahafu Sisasimbo hoeindihini yahuhaya. Ai fifire haya Sisasimboya nafi mami raninafi animbo düdü haya ḥgumbui yahuhaya.

⁵Raniyu Sisas ai ranihü tüküfi asu nimiwami nimoamo himboyuhü Sakiusimbo hoafiyundowohü yahuya, “Sakius, se kosifoao, hapoana ro sihafi worambe didi nimandimboyahi,” mehundo. ⁶Raniyu ai nimehünou kusifoendühi ḥgusüfoambe hihifi-hihifyuhü Sisasimbo ahanti worina serümündü mahu. ⁷Ḥga munguambo nindou ai Sisas Sakius dibombo mahafandi ra hoeirihı mburihü asu momori hoafiyehi seiya, “Ai ahu ranana moaruwai hohoanimoyu-randeimbindi worinamboani,” masei.

⁸Raniyo Sakius ai nüngumbo Adükarimbo yare hoafiyunduwohü yahuya, “Adükari se himboriyafi, hapoana wandi-mayo munju moatükuni ra yibobondihe mbundiha nindou napokoate-yeimbimbo ḥgorü bıdífiri ndehamboyahi, asu nindou ḥgorundi-mayo takis kaki wosıhoafi hoafiya hehea sahamindiheimbi ana, asükai yimbuyimbumbo hihirindahe ḥga ndahandomboyahi,” mehu. ⁹Ra-mehuamboyu Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Hapoana God ai nimorehi nindowenihi wori ndambeahindi aboedambo-reandürühani. Nımboe, nindou ranamboa ai Abrahaminde amoao-ani. ¹⁰Nindou Hondü makusu ranana sapo nindou awarihehindeimbi kokoyondüri aboedambo-fendürimboyu makusu,” mehu.

Nindou 10 kaki masowandümo kafoefe hoafi (Matyu 25:14-30)

¹¹Rarihi nimorehi nindowenihi afındı ranai himboriyelane, asükai Sisas ai aheimbo kafoefe hoafi mami hoafimayundüri. Nımboe sapo ai Serusarem fıkımı akımımuyambo nindou ranai

rarihi hohoanimoyeihiya, God ḥginindi hifandarandi ra nimehünou animbo tükündifemboe, masei. ¹² Asu ai yare hoafiyuhi yahuya, “Mamimbo ana bogori nindou mami anguni hifina ahambo adükari bogorimbofi hiniŋgifikasi imbohunda mahu. Bogorimbofe mbuiyombo asükai ḥgoafinambo hihirife hombo hohoanimomayu. ¹³ Ḫga ai hombo yahuhaya ahandi ratüpuriyomo-rundeimbimbo mborai yahupura mahomondamboyo gorinambo nafümbi kaki hoari nindou mamamimbo yimbureapurühi yahuya, ‘Se kaki nda ndowandümo houmbo bividiri kaki semindimbohündambo ratüpuriyomodan ro asükai tükündahaemboane,’ mehpuri.

¹⁴ Ḫga asu mami rani ḥgoafihundi ranai nindou ranahambo yiboarukomarihor. Raniyo ai huane nindou bividiri koamariehipura bogori nindou mahüfu ḥgoafina hoafi sowandümo hifomo hoafiyomondühi yahomoya, ‘Ro moei asefi nindou ranahambo bogorimbofembo ana,’ mehomo. ¹⁵ Ḫga asu nindou ranai adükari bogorimbofi mbura ḥgoafina hihirifi mahu. Ai hihirifi hu nimarümbo ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo nimehünou hoafimayupuri ahambo sowana howani gorinambo nafümbi kaki hoari masagapuri ranifihi nüngunümbi mbasowandümo yaho düdusepurimbohunda.

¹⁶ Nindou ḥgorü ai boatei horombofi süní hoafiyuhi yahuya, ‘Adükari, ro sihafi-mayo gorinambo nafümbi kaki hoari mami raninambo bividiri kaki semindimbo ratüpuriyambo kaki hoari 10 masahamindih,’ mehu.

¹⁷ Asu bogori ai yare hoafiyundowohü yahuya, ‘Se aboedi ratüpuri ramarowandi ra aboedi hamindi hondü-ane, rani-moatükuni akidou ra se diboadoro hifandimarandi. Ranimboanahi asu ro sihambo ḥgoafi 10 se hifandimbohunda hiniŋgariheandi,’ mehu.

¹⁸ Asükai ratüpuriyu-randeimbi ḥgorü ai süní hoafiyuhi yahuya, ‘Adükari, ro sihafi-mayo gorinambo nafümbi kaki hoari masawandi raninambo kaki semindimbo ratüpuriyambo hondahüfeimbi kaki hoari masahamindih,’ mehu. ¹⁹ Asu bogori ai yare hoafiyundowohü yahuya, ‘Ro sihambo hondahüfeimbi ḥgoafi hibadandi sa hehea hiniŋgariheandi,’ mehu.

²⁰ Asükai ḥgorü ai süní hoafiyuhi yahuya, ‘Adükari, gorinambo nafümbi kaki hoari sihafi-mayo nda, ro hoearambe parihe himondihe siheheanda menjgoro. ²¹ Nimboe sapo ro hoeirihenina, se ḥginindiyafi-randeimbi nindoumefambo. Sapo nini-moatükuni nindou bividiri ai sihehinda se sowandifi asu sesi amboani bividiri nindou ai hifirihinda se sowandifi arandi ranimboanahi ro sihambo yiḥimboayah,’ mehu. ²² Raniyu bogori ai nindou ranahambo yare hoafiyundowohü yahuya, ‘Se nindou moaruwai ratüpuriyafi randeimb-anafi. Sihafi rani sün̄gumbo animbo sihambo hihinde papi-hoafindaninimboe. Sapo se

fifirowamboanafi ro ŋginindiya rihandeimbi nindou-anahi, asu ro bidifiri nindou ai napo sihehinda sahamindi asükai sesi hifirihinda sahamindi rihandeimb-anahi. ²³ Asu nimboe se kaki wandi benzambe sihefekoate-mayafa? Sapo rananimbo ro hihirife kosihu wandi kaki ra bidifiri ranifihindi kameihi hihirihe sahamindi,’ mehu.

²⁴ ɿga bogori nindou ranai nindou akimi burimemo ranahamumbo yare hoafiyupurihi yahuya, ‘Se ahanti-mayo gorinambo nafümbi kaki hoari ra sowandümo mburumbo nindou kakı hoari 10 masemündü ahambo dabudo,’ mehu. ²⁵ Asu ai raru hoafiyimondowohü yahomoya, ‘Adükari, nindou ranai ana ndeara 10 kakı hoareimb-ani,’ mehomo. ²⁶ ɿga asu bogori nindou ranai hoafiyuhi yahuya, ‘Ro sihamumbo hoafayahı, nindou bidifiri napo afindeimbi aiyomo aiana asükai bidifiri napo ndowandümboemo, ɿga nindou ai napo akidouyeimbi-mayei ranahei warambeahindi ana ɿgorüfemboane. ²⁷ ɿga asu wandi hürütümbi-memo, sapo wambo adükari bogorimbofembo yowani mehomo ranahamumbo ndühi sowapurindümo sifomo wandi himboarühi hifokoarüpuri!’ mehu. ²⁸ Sisas ai kafoefe hoafi ra hoafiyu mbura asükaiyu Serusaremına mahüf.

Sisas ai adükari bogori nahurai Serusarem ɿgoafambe mahu
(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Son 12:12-19)

²⁹ Sisas ai Betani asu Betfage ɿgoafikimi tüküfi Orif Wafu sei-arihündi-kimi homondühiyo ahambo süŋgrürü-rundeimbi yimbu horombo koamarihepiri. ³⁰ Asu ai yare hoafiyupurihi yahuya, “Se ɿgoafi gebü anaŋgo raninambo ɿgafani. Ranühi se dongi mami hoarifi hoeindineanda wofina himondindümo hiningindumboemo ra moai nindou didi ai-amboani horombo raniwami nimaruwani serimindi ho-randi. Asu wofi fufurigene mbundina wambo sowana ndowandifani dügfani. ³¹ Asu nindou ɿgorü ai sihafanimbo düdundiſifihiya, ‘Nimboe se dongi ra fufurariheneandi?’ mbüsüwani asu se ahambo hoafindafinadowohüya, ‘Adükari ai bidifiri moatükuni refembo dongi ranambo hoafimayuambo anikoandi,’ mbisafani,” mehu.

³² Sisas ai koamarihepira hafani hoeirineanda dongi hoarifi ranai ahafanimbo hoafimayupiri süŋgu ramefeyo. ³³ Rani yimbu ai dongi ranahambo hapoadümbo wofi fufurihoefineanda rani afindi ai ahafanimbo yahuya, “Nimboe se dongi ra wofi fufurariheneanda?” mehu. ³⁴ ɿga ai hoafiyafandühi safaniya, “Adükari ai bidifiri moatükuni refembo dongi ranambo hoafimayuambo anikoandi,” masafani.

³⁵ Raniyafani asu dongi ra Sisasimbo sowana sowandifani mahafani. Asu ai ahafandi-mayo warı hoandarümbi ɿgisihari hoeari dongiwami nandine mburina Sisasimbo raniwami hiningimariwuri. ³⁶ Ai dongiwami nimarü haya Serusarem ɿgoafikimi mahuwamboyei nindou bidifiri

ahei wari hoandarümbi ñgisihari hoeari ra nafini ahambo hombohünda kurimarihinda raniwami mahu. ³⁷Sisas ai Serusarem ñgoafinambo huhü Orif Hifi Wafu haní nañi tüküfeambefiyuane, nindou afindi ahambo sünjurihori-rihündedeimbi ranai hihiñi-hihiñimayei. Sapo ai munju hepünifeimbi moatükuni hoeimarihindi ranimbo-hündä ai puküna hoafi karihehindühi Godimbo adükär-ani masei. ³⁸Ai hoafiyehi seiya,

“Adükari bogori ai Adükärindi sünju akusu
ranahambo God ai aboedi-aboedimbiriramboane.

Sünambe munguambo ai aboedi amarei
asu God nimoamo hamindi hondü anüngu ranahambo aboed-ani
mbisei-amboane,”

Buk Song 118:26

masei.

³⁹Ngä Farisi bidifiri nindou ranahei mbusümo burimemo ranai Sisasimbo raru hoafiyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi, sihambo sünjurihünini-rihündedeimbi ranaheimbo hoafindafani animbo ai ahei hoafi kiboakimbirihümündi-amboane!” mehomö. ⁴⁰Ngä asu Sisas ai simbori yare hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo hoafayahapuri, nindou rani hoafi ra hoafikoate-aye ana, nimoei ai-amboani puküna hoafindeimboyei,” mehu.

Sisas ai Serusaremimbo araninambomarandi

⁴¹Sisas ai Serusarem ñgoafikimi huhü ñgoafi ra hoeireandühi ahambo araninambomarandi. ⁴²Ai yare hoafiyuhü yahuya, “Serusarem, haponda ndani sihi se aboedi nimarimbo hohoanimo nimindi ra fifirimbarowambonana, aboediyo. Ngä hapondani ana awi rani-moatükuni ra moai se hoeirowandi. ⁴³Mami simboani sünjunambo ana nindou sihambo hürüütürünineimbi ranai hifi sihafi ginirikimi wakindimondühi püpindu difomombo sihambo munguambo gündüninimboemo.

⁴⁴Rananimbo sihambo moaruwaimbo-nduninimboemo asu se-babidi amarei ranaheimbo amboa. Asu ñgiri nimoei mami amboani nimoei ñgorundiñwami hiniñgindundi. Nimboe se moai fifirowandi sapo God ai sihambo aboedambo-feninimbohünda makusu ra,” mehu.

Sisas ai Godindi worambe kaki semindimbo ratüpuri ratüpuriñemonda hemafoareapuri

(Maty 21:12-17; Mak 11:15-19; Son 2:13-22)

⁴⁵Sisas ai Godindi worambe kefuai hüfu nindou kakihümbo napo sihoumarundi ra pütifoendühi hemafoareapuri. ⁴⁶Ai yare hoafiyipurühi yahuya, “Godindi Buk ai yare hoafiyohü yahoya, ‘Wandi wori ranana didibafifembo wori yangirane. Ngä se hümbühüni nindou ranahei dibofembo fondimboarihindi,’ meho.” ⁴⁷Ngä munguambo si Godindi wori ranambe nindou yamundireandüri marandi. Asu Godimbo sesi sihou-

rundeimbi bogori, ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi, bogori nindou bidifiri ai Sisasimbo nini-süngeufe hifokoeftimbo nafi kokomarundi.
48 Ngä nindou afindi ranai ahandi hoafi himborimbo afindi hohoanimo mayeiambo wambo moai ahambo hifokoeftimbo nafi ra fifirundi.

**Sudahündi ai Sisasimboya düdi sihambo ḥiginindi
masendi yahomo düdumefundı**
(Matyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

20 ¹Mami simboani Sisas ai Godindi worambe nimorehi nindowenihimbo yamundireandürühi aboedi hoafi ra bokarimarihendi. Raniyo Godimbo sihou-rundeimbi bogori, ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi bogori, asu Suda-yafe bogori ai Sisas babidimbo wataporimbo mahafomo. ²Ai hoafiyomondühi yahomoya, “Se hoafiyasimuni nini ḥiginindinamboyō rani-moatükuni raro aranda? Düdi sihambo rani ḥiginindi ra masaganina?” mehomo. ³Sisas ai simbori hoafiyupürühi yahuya, “Ro-amboa sihamumbo mami moatükuni düdundaheanda asu se wambo hoafindimo. ⁴Sapo Son ai nindoumbo hundürümamarandüri ḥiginindi ra Godindi-mayoyo asu nindou-yafe-mayoyo?” mehu.

⁵Raniyomo ahamundihöari simbori hoafindüriyomondühi yahomoya, “Sapo sihiri hoafiyefühiya, Son hundürüra marandi ranana Godindi-mayoane asefi ana, ai rande hoafindühiya, ‘Asu nimboe se ranahambo anihondümbofekoate-ayomoa,’ mbüsümbui. ⁶Ngä asu sihiri hoafiyefühiya, ‘Ranana nindou-yafe-mayoane,’ asefi ana, nindou ranai siheftimbo nimoeinambo-ndihümunimboyei. Nimboe sapo ai fifirihöri Son ai Godindi hoafi hoafiyu-randeimb-ani sei anihondümbo-rihorühi wambo?” mehomo. ⁷Raniyomo Sisasimbo raru hoafiyomondühi yahomoya, “Ro moai fifirihundi Son ai rani ḥiginindi ra nahündü semündü-hayambombai,” mehomo. ⁸Ngä Sisas ai yare hoafiyupürühi yahuya, “Ro-amboa ḥigiri hoafindahapuri düdi wambo ḥiginindi masendi ratüpurimbohunda,” mehu.

Nindou moaruwai wain nümbüri hifandimarundi kafoefe hoafi
(Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹Sisas ai nindou ranaheimbo kafoefe hoafi mami hoafiyundürühi yahuya, “Nindou mami ai wain hififembo nümbürira mbura nümbüri ra nindou bodimondi-yomondi warambe hiningimareandi ranifihi kaki semindimbo ratüpurimbohunda. Asu ai hu aŋguni ḥigorü hifini gedühi manüngu. ¹⁰Asu wain ranai hisimayowamboyō nindou mami koamariheira nümbürambe ratüpurimemo ranahamumbo sowana bidifiri hisi nümbürambeahindi semindimbohunda mahiüfu. Ngä asu nindou nümbüri ranambe ratüpurimemo ranai bubururü mburumbo

nini akidou-amboani warambefekoate koamarihawura mahu.

¹¹ Asükaiyu ŋgorü koamaruheira ahamumbo sowana mahüfu. Raniyo ranahambo amboani ahinikoate buburürü mburumbro nini akidou-amboani warambefendokoate koamarihawura mahu. ¹² Asükaiyu ŋgorü koamaruheira mahüfu. ɿga asükaiyomo ahambo amboani nümbüri hifandi-rundeimbi ranai buburürü mburumbro moanambühi kiafu hüründümo pimarüwuri.

¹³ Raniyu asu nümbüri afindi ranai hoafiyuhi yahuya, ‘Haponda ro nüngumandıhe? Ro wandi nimori afindi hohoanimo-yahandoweimbı ra koandihehinimboyahi. Awi ahandi hoafı animbo himborindimboemo.’

¹⁴ ɿga asu nümbüri hifandi-rundeimbi ranai nindou ranahandi nimori masüfuwa hoeirüwuri houmbo simbori hoafiriyomondühi yahomoya, ‘Nindou ndanana nümbüri afindandi nimor-ani. Sihiri ahambo hifokoararihuri animbo asu munju-moatükuni ra sihefindimboe,’ mehomo. ¹⁵ Raniyo nümbüri hifandi-rundeimbi ranai nümbürambeahindi sowaründümo moanewani tüküyafu homo hifokoamarüwuri. Asu nümbüri rani afindi ranai nindou ranahamumbo nini-nününgumandeapura? ¹⁶ Ai düdi nümbüri ranambeahindi nindou ranahamumbo hifokoandearüpühi wain nümbüri ra nindou bidifirambu dagapurimbui,” mehu. Nindou ranai hoafı ra himboriyei hehimbo hoafiyehi seiya, “Awi rani-moatükuni ra tükündifemboe, ɿga ambembeyo-wamboane,” masei.

¹⁷ ɿga Sisas ai aheimbo himboarı pareandürühi nüngumbo düdureandürühi yahuya, “Nimboe asu Godindi bukambe sürü ra paru masihoemoa?

‘Nimoei worimboru-rundeimbi ai moaruwai-ane yahomo houmbo ambe mehomo,

ɿga nimoei ra wori ranahambo ŋginemindimbo weaŋgurühididi bogori nimoeiyo.’ *Buk Song 18:22*

¹⁸ Muŋguambo nindou nimoei raniwami pírayei ana, ai mbusümo kikindahimboyei, asu nimoei ranai nindouwami pírayo ana, nindoumbo muŋguna mosihoasindiheirimboe,” mehu.

¹⁹ Raniyo ahinümbi hohoanimo fifirundeimbiyomo asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogoriyomo ai raru fifirimarundi Sisas ai kafoefe hoafı hoafimayu ra ahamumboy. Ranimboemo mami rani-simboani ai botife Sisasimbo kikihimindimbo hohoanimomemo, ɿga nimorehi nindowenihı ranaheimoya yihoefimbo nününgumandıhimuni yahomo houmbo yihibomemo.

**Ai Sisarimbo takis kaki mandahündoyo asu wanimandiyi
(Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17)**

²⁰ Ahinümbi hohoanimo fifirundeimbi-yomo asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi-yomo ai Sisasimbo hifandurühi nindou bidifiri

koamarīhoupura tikaruhoumbo ahandi hoafi himborimbo nouyafu mahifomo. Nindou ranai ana tikaru hou ŋgorü sūngufihī ahandi hoafi himboriyowohü moaruwai hoafimayu yaho hefe gafman bogorindi warihü hiniŋgifiuwani papi-hoafi-mbüruramboane, yahomomboemo. ²¹Tirifoefe hoafombo mahifomo ranai düduyafundühi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, fifirihumboanefi hoafi se hoafayaf-ane asu yamundarowand-ane ranana anihond-ane. Seana nindou ranai adükari ndüreimbimbayeijo asu ndürikoate-mbayeijo ra moai hohoanimoyafi, ŋga seana anihondümbofe hohoanimo Godindi-mayo ranane yamundo arandi. ²²Se yihoefimbo hoafiyafi, ro Sisarimbo takis kaki ra mandahundoyo asu wanimandiyō?” mehomo.

²³⁻²⁴Sisas ai fifireandi ranana ahambo tikaruhoumbo wosihoafori-rurühiyomo asu simbori hoafiyuhi yahuya, “Wambo kaki mami nafuiyomo. Sisami asu ndüri kakifihi apeningo ra dadea?” mehuamboemo. Yahomoya, “Sisarind-ane,” mehomondamboyu. ²⁵Asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupürühi yahuya, “Sisarindi moatükunayo ana, se Sisarimbo dabudo. Asu Godindi moatükunayo ana ra se Godimbo dabudo,” mehu. ²⁶Raniyo Sisas ai nimorehi nindowenihi babidimbo nüŋgumbo wataporimbo-randambe moai wosihoaforiyumbo hohoanimoyomo. Raniyomo ahamundi düdufe hoafi ranahambo simbori hoafiyu maranda hepünafundühi hoafi kikiründümo houmbo maniŋgomo.

Sadyusi ai yifihündi botife ranahambo düdumefundi

(Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷Sadyusihündi bidifiri ai raru hohoanimoyomondühiya, nindou yifihündi ŋgiri asükai botindahindi yahomo-rundeimbi ai Sisas sowana mahifomo. ²⁸Ai Sisasimbo düduyafundühi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, Moses ai sihefimbo hoafi mami sürü papira masihendi saço nindou mami nimorehi semündü mbura asu nimori-koate yifayu ana, ahandi akidi ranai nimorehi ra asükai semündü haya nimori wakindamindoani nimori ranai amongoandi nimori noumbiyuwamboane. ²⁹⁻³⁰Mamimbo apodoho mami 7 maniŋgomo. Amongo hondü ai nimorehi semündü haya nimori-koate yififyuane, asükai akidi mbusümonindi ai amongoandi kai ra semündü haya yififyuane. ³¹Asükai akidi ŋgorü ai-amboani amongoandi kai ra masemündü. Apodoho mami 7 ranai munjuambo nimorehi ra semindeimbi yaŋgirimemo, ŋga ai nimori-koate yifisafimemo. ³²Asu sün̄guna nimorehi ranai-amboani yifimayo. ³³Munjuambo apodoho mami 7 ranai nimorehi ra masowandümo. Sün̄gunambo nindou yifihündi botifeambe nimorehi ra dadı nimorehi-manda?” mehomo.

³⁴Raniyu Sisas ai ahamumbo yare hoafiyipürühi yahuya, “Hifi ndanühane nindowenihi ai nimorehühiyafu asu nimorehi ai

anamindühiyahı arihündi.³⁵ Ngagnimorehi nindowenihi yifihündi asükai yangiri botayahindi ana, ngirinimorehühindafu asu anamindühihindahı rarandihündi.³⁶ Rani-simboani ana ai sünambeahindi nendi nahurai-wambo ngiri yifindei. Sapo God ai yifihündi botirearü hayambo wambo ai ahändi nimor-anei.³⁷ Sapo Moses amboani nindou yifiyeimbi botindahimboyei ranahambo ndore nafuimayu. Ai nimi akidou hai tikirimarandi ranahambo sürü papirandühiya, ‘Adükari God ranana Abraham, Aisak, Sekop ahamundani.’³⁸ Ranimboane asu God ranana yifiyeimbiyei Godiyupoani, ngagyangiri aniboadieyei God-ani. Nindou düdi ai Godayu ra koadürümbo yangiri nüngumboani,” mehu.

³⁹ Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi bïdifiri ai hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi sihafi hoafi ra aboed-ane,” mehomo.⁴⁰ Raniyomo nindou ranai asükai ngörü moatükunimbo Sisasimbo düdufembo yihimbomemo.

Nindou ranaheimbo Sisas ai God koamafoarırı ranahambo düdumefiyu
(Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Raniyo Sisas ai nindou ranaheimbo düdureirühi yahuya, “Asu nimboe nindou ai hoafiyehihiya, ‘Krais nindou God ai nindoumbo aboedambo-fembo kamafoarırı ra Defitindi ahuirani,’ aseia?⁴²⁻⁴³ Sapo Defit ahandihoari Herü Buk ranambe yare hoafiyuhıya,

‘Adükari ai wandi Adükarimbo hoafiyundowohü yahuya,

‘Se wandi warihondani bogorimbondafo nimandifi ngafimbo ro sihambo hürütümbe ra sihafi hoarehi hiniŋgi-

ndiheapurimboane,’

Buk Song 10:1

mehu.⁴⁴ Defit ai nindou ranahambo Adükari yahu marandi, asu Krais ai nüngunde ahandi ahuirimanda?” mehu.

Sisas ai ahinümbi hohoanimo fifirundeimbimbo papi-hoafimarapuri
(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵⁻⁴⁶ Nindou afındı ranai hihimboriyeiane, Sisas ai ahambosüngrürü-rundeimbimbo hoafiyuhı yahuya, “Se ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbimbo hibadümbo. Ai hoandarı hoearı güdife hefe hoahoango wakifeyoani nindou ai ahamumbo hihifiyopuri asu maketambe ahamumbo ahiniyopuri-ramboanemo hohoanimoemo. Aiana Suda-yafe rotu worambe fondı wagabe raniwamı nimarı asu sesi sesambe sia semindi nindife hefe wagabe nimarimboanemo hohoanimoemo.

⁴⁷ Ngagiana nimorehi kaisahoabedi ranaheimbo wosihoaforı-yondürühi ahei wori ahamumboru marundi. Asu ai aboedanemo mbiseiya yahomo houmbo Godımbo didibafiyomondühi ra hoandarı hamındı didibafiyomo arundi. Ngasüngrünambo nindou ranaheimbo yibobofendürümbo simboani ana tınjirifo afındı safı ndowandümboemo,” mehu.

**Nimorehi kai napo-koate ai Godimbohunda kaki masihendi
(Mak 12:41-44)**

21 ¹Sisas ai nimirü himboapoyuane, nindou napo afindeimbi ranai hei Godindi wori ranahandi hipirambe kaki mafoarihindi. ²Raniyo asu nimorehi kai napo-koate ranai hamburi kaki yimbu hipiri ranambe mafoareanda hoeimareandi. ³Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboanahi nda hoafayahapuri, nimorehi kai napo-koate masihendi ranai nindou napo afindeimbi masihehindi ranahambo ḥgasünde-amboane. ⁴Nindou napo afindeimbi masihehindi ranana akidouyo masihehindi, ḥga ahei adükari ana mbengorındürü. ḥga nimorehi kai ndanana akidou menjoro ra masihendi,” mehu.

**Sisas ai Godindi wori biriboemboe mehu
(Matyu 24:1-2; Mak 13:1-2)**

⁵Sisasimbo süngrürü-rundeimbi bidifiri ranai Godindi wori ranahambo nimoei aboedinamboyu asu Godimbo saimbo moatükuninambo yihururu marundi ranahambo wataporimbomarundi. ḥga asu Sisas ai hoafiyuhu yahuya, ⁶“Ro sihamumbo hoafayahapuri, ndani moatükuni hoeiarundi nda mami simboani ḥgiri nimoei mamamboani ḥgoründiwami naingo, ḥga ai hifitireboai pütapindimboe,” mehu.

**Sisas ai ti᠁irifo afindi tükündifemboe, mehu
(Matyu 24:3-14; Mak 13:3-13)**

⁷Asu ai düduyafundühi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, rani-moatükuni ra nüngu-simboani tükümandifea? Nini boatei tükümandife rani-moatükuni tüküfemboayo ranahambo nafuimboa?” mehomo. ⁸Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hibadümbo, ḥga nindou ai mami simboani sihamumbo tikai hoafindimboemo. Nindou afindi ai ḥgomu wandi ndüri dükandundühi animboya, ‘Ro rananahi nda,’ asu ‘Ndearambo rani-moatükuni ra tüküfemboane,’ mbisimboemo, ḥga se yowani ahamundi süngrufepoani. ⁹Asu se ḥgorü hifihündi nindou yifiaremo hoafi, asu ḥgorü ḥgoafihündi yifiaremo hoafi ra himborindeihı yihimbondeimboyei. ḥga sapo rani-moatükuni boatei tükündifemboe, ḥga bidifiranambo si ana ḥgiri nimai tükündifeyo,” mehu.

¹⁰Raniyo aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ḣgorü hifihündi ai ḥgorü hifihündi babidimbo yifiarindimboemo asu ḥgorü adükari bogorindi nendi ai ḥgorü adükari bogorindi nendi babidimbo yifiarindimboe. ¹¹Hifihe afindi hamindi tükündifehü asu ḥgorügoanini sesikoate-ndeihı wembombondei asu anġünihaindei raraondihümboyei. Asu sünambe rani-poanimbo yihimboeimbi moatükuni bidifiranambo si tüküfemboayo ra nafuimbohunda tükündifeyoani se yihimbondeimboyei. ¹²Ḣga rani-moatükuni ranai tüküfeckoate-yoambe

animbo se wambo anihondümbo-arihindiri ranimbo-hünda nindou ai siheimbo kikihindümmondüri houmbo moaruwaimbo-ndundürimboemo. Rananimbo rotu worambe papi-hoafindundüri mbundümbo karabusi-ndundürimboemo. Asu ndowandümmondüri ŋgomo adükari bogori asu gafmani-yomondi himboahü papi-hoafindundürimboemo. ¹³ Refeamebe animbo siheimbo aboedi hoafi ra wataporimbo-yombo nafi yagodimboe. ¹⁴ Ranimboane se afindi hohoanimondehiya, ro nini hoafi hoafimandefi mbiseimboyei. ¹⁵ Nimbœ sapo ro wandihoari animbo sihei hohoanimamoambe horindiheandühi ndorihoeimbî fifirife ndahandürani se hoafayeи ra nindou ŋgorü ai-amboani ŋgiri gogonimbondihendühi moaruwaimbo-ndeandi. ¹⁶ Siheimbo sihei boagiri, amongo-mami, akohoandi, rehimami, mamsiri, ŋgunindi rananimbo hürütümbî nindouyei warihündihindürimboyei. Rananimbo seambeahindi bidifiri ana hifokoandundürimboemo. ¹⁷ Munguambo nindou ai sihamumbo moaruwaimbo-ndihindürimboyei, sapo se wambo anihondümbo-arihindiri ranimbo-hünda. ¹⁸⁻¹⁹ Iga sihei mbirinajî mami ra ŋgiri findihoaiyo. Se ŋginindi aniboadei animbo se yaŋgiri niŋgombo hondü ndahümündimboyei. Rananimbo sihamundi fimbo fandihepurimboe sihamundi yaŋgiri niŋgo ranahambo,” mehu.

Sisas ai Serusaremimbo moaruwaimbo-ndifemboe mehu
(Matyu 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Sisas yahuya, “Se hoeirihindanî ami ai sinimo Serusarem ŋgoafi ra worari wakarundi ana, se fifirindihindi Serusarem ai ndeara moaruwaimbo akimane. ²¹ Rananimbo nindou didiyei Sudia ŋgoafihü amarei se feboehi hehi hifi wafuana gagusi asu Serusarem ŋgoafihü amarei se ŋgoafi ra hiniŋgindihi hehi ŋgoruni ŋgei, asu ŋgorü hifihi animboei se yowanî Serusarem ŋgoafinambo hopoani. ²² Rani-simboani animbo God ai tiŋirifo masahündüri ranaheimbo simbori moaruwaimbo-ndearübui, rananimbo munju-moatükuni Bukambe hoafimayo ra anihondü tükündifemboe. ²³ Rani-simboani ana nimorehi warandühumbî asu nimori kehureimbî ana hipoanihimboembou-anei. Sapo rani-simboani animbo hifi ndanihu nimbori afindi tükündifehü asu Godindî moaruwaimbofe ra nimorehi nindowenihî ranaheiwanî pindimboe. ²⁴ Rananimbo hari nendi ai didimo nindou bidifirambo hifokoakondundürühi asu bidifirambo karabus nindoumbo-ndundüri munjuambo hifina ndowandoümmondüri ŋgomboemo. Rananimbo ahei ndifo ranai Serusarem ŋgoafi ra pühhindei nimandi ŋgeimbo God ai aheimbo hifandimbo hoafimayu sünju tükündifemboe,” mehu.

Nindou Hondü ai kudümbui
(Matyu 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Rani-simboani ana rani-poanimbo wosihoafori moatükuni hüfihamindi, amoamo asu mupui ranifihî

tükündifemboe. Asu hifini siriwara ranai afindi-afindindowohü mbundo pindo ndandani nindou ai afindi hohoanimondeihi yihibonedeimboyei. ²⁶Nindou afindi ranai hifi ndanihü nini-moatükuniyo tüküfemboayo ranahambo himbondeihi yihibombombo himboari wuwurindefarümboe. Nimbœ sapo munguambo ḥiginindi moatükuni sünambe ranai-amboani fifimindimboembohünda. ²⁷Rananimbo nindou ai hoeindihoranı Nindou Hondu ranai mburingai wami nimandü haya ahandi himboamupuimborandeimbi ḥiginindi rani kapeihü kudümbui. ²⁸Rani-moatükuni ranai hapoadümbo tüküfembo mbisi haya tükündifeyoani botindahi nimboeimbo mbiro botindihindi sapo God ai siheimbo aboedambo-fembo ra ndeara tüküfembo yangirane,” mehu.

Süfuri nimindi ranahambo se türiboadihindi
(Matyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹Sisas ai kafoefe hoafi mami hoafiyupurühi yahuya, “Se süfuri nimind-ane asu amuri nimi ranamboani hoeindundi. ³⁰Sapo se hoeirundanı nimi ranai hoaihoai simbori bokari arandi ana, se fifirindundi ai ndeara hoembo yahomboane. ³¹Mami yahuraiane sapo se hoeindundanı rani-moatükuni tükefeyo ra se fifirndundi God ḥiginindi hifandarandi ra ndeara tüküfembo yangır-an. ³²Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahapuri, ḥga se fifirindundi nindou hapondanı animboei ranai yifikoate-yeiambe animbo rani-moatükuni ra tükündifemboe. ³³Hifi süni ana awarindihoeimboe, ḥga wandi hoafi ana ḥgiri awarindihoeoyo,” mehu.

Sisasimbo süŋgrürü-rundeimbi ai hibadümbo

³⁴⁻³⁵Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hibadümbo! Se munguambo sesesindimo asu bia ndimindimo houmbo mamikarı hohoanimondimo asu findi moatükuni ranimbo afindi hohoanimondimo ndümboemo. Rani-moatükuni ranai sihamumbo andürambe ninihondi pirayo nou yahurai animbo randeapurimboe. ³⁶Se munguambo si hibadü ningomombo Godimbo didibafindafu ndundi. Tiŋirifo tükefeyo ra ḥginindi ningo hombohunda asu Nindou Honduhimboarühi tüküfembohunda ranimbo didibafindafundi,” mehu. ³⁷Sisas ai munjuambo si Godindi wori ranambe nindou yamundeandüri hu asu nimbokoani hafu Orif Hifi Wafuambe apu marandi. ³⁸Asu nindou ranai siambe hondu Sisasındi hoafi himborimbohunda Godindi worina hei marihündi.

Suda-yafe bogori nindou ai Sisasimbo hifokoeimbo hoafi fifirimarundi
(Matyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Son 11:45-53)

22 ¹Bret yisikoate seseimbo si Pasofa sei-arihündi ranai tüküfembo yangirimayo. ²Raniyo Godimbo sesi sihou-

rundeimbi bogoriyomo asu ahinümbi hohoanimo fifirundeimbiyomo ai nimorehi nindowenihimbo yiheimboyomondühi Sisasimbo hifokoefimbo nafi kokomarundi. ³Raniyo Sudas Iskariot Sisasimbo süngrürü-rundeimbbindambo mami ahanti fiambe Satan ai mafarifiyu. ⁴Raniyo Sudas ai Godimbo sesi sihou-rundeimbi asu prisman bidifiri Godindi wori hifandımarundi ahamumbo sowanambo ai nününgundiri Sisasimbo ahamundi warihümandırı ranimbo fifirifembohunda mahu. ⁵Raniyomo asu nindou ranai hihifi-hihifiyomondühi Sudasimbo kakı masabudo. ⁶Ai hohoanimo mami-süngruru mburumbo hifanda humbo nindou afındı ranai Sisas-dıbo nımarikoate-yei-ambe ahamundi warihüfimbo yahu hayamboyu.

**Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbi babidi sesesi si
ra nımarımombo masıwasümo**

(Matyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Son 13:21-30)

⁷Bret yisi-koate sesimbo si God ai Israerimbo aboedambo-mareandüri ra tüküfeyoambe animbo sipsip nımorı ra hifokoefemboane. ⁸Sisas ai Pita weimbo Sonimbo hoafiyupırühi yahuya, “Ijgafani sesi sihefimbo sindindineamuni adükari si ranihü sesesimbohunda,” mehpıri. ⁹Asu simborı düdurinerühi safaniya, “Nahanihümboyafi yihoehimbo sesi ra sindifembo hoafayafimuni rana?” masafani. ¹⁰Asu simborı hoafiyupırühi yahuya, “Igoafi adükari ranihü ngafandühi nindou mami ai hoe hipirambe fuindamündü haya ńguani hoeindinerimboyafani. Ijga ahambo animbo süngrundiniri nini worambeahiyo karefuendi ra. ¹¹Rananimbo wori aharambüri ranahambo hoafindafinandowohuya, ‘Yamunde-randeimbi ai sihambo hoafiyuhı yahuya, ‘Ro wambo süngrundırı-rundeimbi babidi wori nahamatbe sesesimandefi God ai Israerimbo aboedambo-mareandüri si ra?’ mehuamboane,’ mbisafani. ¹²Asu ai sihafanıimbo sesi napo kurife nımarı sesimbo fondı afındı buriyoweimbı nımoamonındı wori nafuindüpürimbui. Se ranihü sesi napo sindindineandi,” mehu. ¹³Rani-yafani Pita weimbo Son ai hafani hoeiri-neandane asu mujuquambo moatükünü ra Sisas hoafimayu süngrütükümeffeyo. Rani-yafani asu ranihü sesi ra sindimarineandi.

**Adükarındı sesi Sisas ahandoıhoarı
süngrürü-rundeimbimbo masagapuri**

(Matyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴Sesi sesimbo yahomo houmbo Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbi babidimbo sesi fondıhi mamarimo. ¹⁵Ai ahamumbo hoafiyupırühi yahuya, “Ro afındı hamındı yifirayahı se-babidi sesesimbo God ai Israerimbo aboedambo-mareandüri si, ńga asu süngrunambo ana ro asübüsü afındı ndahamindimboyahi. ¹⁶Ro asükai ńgırı sesi ndahurai

dagadihi, nga njongo rani-moatükuni ra God hifandarandi ranambe tükündifemboe,” mehu.

¹⁷Raniyu Sisas ai kap hoe semündü Godimbo hihifirüri mbura yahuya, “Kap hoe nda sowandumo houmbo sihamundihoari simindimo. ¹⁸Asu ro wain boboe ra asükai simindikoate njambo God njinindi hifandarandi ra tükündifemboe,” mehu. ¹⁹Asu asükaiyu bret semündü Godimbo hihifirüri mbura hifitire ahambu süngrürü-rundeimbimbo yimbureapurühi yahuya, “Nda wandi saf-ané asahapuri. Nga se wambo hohoanimombohunda randu ndundi,” mehu.

²⁰Mare yahurai sesi sowasümo mburu Sisas ai kap semündü hayambo hoafiyuhu yahuya, “Kap nda wandi hori sihamumbohündambo karefoendi rananimbo simbori hoafi femindi asihefeyo ra njinindamindimboe.

²¹Sihamundi mbusümo nindou mami ai wambo hürütümbi nindou-yafe warihündeandirimbu. Nga ahanti watinjari ra wandi dibore sesi nandife fondiwami anango. ²²Nine-moatükuni God ai Nindou Hondü ahambo refimbo hohoanimomayu ra yahurai tükündifemboe. Nga Nindou Hondümbo hürütümbi nindou-yomondi waruhariri ranai hipoanimbembou-ani,” mehu. ²³Raniyomo asu süngrürü-rundeimbai ahamundihoari rani-moatükuni ra didi ramande yahomo houmbo simborindüwurimemo.

Süngrürü-rundeimbai düdi adükarakayu yahomo houmbo hoafinambo simbori simborimemo

²⁴Sisasimbo süngrürü-rundeimbai düdi adükarakayu yahomo houmbo simbori hoafiyomondihi mamarimo. ²⁵Sisas ai hoafiyupurihi yahuya, “Ndifoyei adükari bogori ai ana ndüreimbiyomo houmboanemo asu nimorehi nindowenihia ra hifandırundürü arundi. Nga nindou ranaheimbo hifandırundürü arundi ranahamumbo aboedi farihou-rundeimb-anemo sei arihündi. ²⁶Se yahurai randafumboemo, nga adükari hamindayu sihamundi mbusümo ra ai hoarifi nindou nahurai-mbiywamboane. Asu horombofi hu ratüpuriyu-randeimbai fehefembo ratüpuriyu-randeimbai nahurai-mbiywamboane. ²⁷Düdi adükari hamindayua? Sesesi fondühi amaruyu asu sesi yimbuareandiyu? Se raru hohoanimoyomondihiya sesesi fondühi amaruyu ai adükari hamindayu. Nga roana sihamundi mbusümo fehefembo ratüpuri ratüpuriya rihandeimbai nahurai-anahi. ²⁸Se wambo tñjirifo tükümeffeyo ra moai hiningirundiri. ²⁹Ro sihamumbo hifandimbo njinindi asahapuri wandi Ape wambo hifandimbo njinindi masendirou. ³⁰Se ro njinindi hifandarihandi ranambe wandi sesi fondiwami sesi dowadümo hoe ndimindimondümboemo. Asu se bogorindi nimari fondiwami nimandümombo Isiraeri-yafe siri 12 ra hibadiiboemo,” mehu.

Sisas ai Pitamboya, ai wambo daboadi hihirindeandirimbu mehu (Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Son 13:36-38)

³¹“Saimon, Saimon, Satan ai sihafi anihondümbofe ra refe hoeifembo hoafiyumboani sapo nimorehi mbanı hiriyeihi

badini pirihindühi safi hiniŋgarihindi nou. ³² Nga ro Godimbo didibafimeheandi sihafi anihondümbofe ra hiniŋgindowamboyafi sahehea. Rananimbo se asükai hihirinafo wambo sowanambo didifihümbo apodoho-apodohoyomondeimbì ranahamumbo fandihawapura ḥginindimbeyomo-ndamboane,” mehu. ³³ Nga Pita ai Sisasimbo hoafiyunduwohü yahuya, “Adükari, ro ndearambo nafirihamindimboanahi se-dibo karabusambe hombo asu yifimbo amboani,” mehu. ³⁴ Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Pita, hapo nimbikoani kakaro ai hoafikoate-yuambe animbo se wamboya ḥgimimbo moai fifirihini mbisafindirimboyafi,” mehundo.

Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbimbo kaki sandife arü pisao yihimindi asu napo arü ra mbisiwandümu-ndamboane mehu

³⁵ Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbì ranahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Horombo ro sihamumbo koariheheapurühi sahiya, ‘Se kaki sandiferambo arüyo asu napo sandiferambo arüyo, asu su yirambe kikifoefemboane semindipoani’ masahi rani-simboani se bidifiri moatükuni mbonimborundümundai?” Ai hoafiyomondühi yahomoya, “Wani,” mehomo. ³⁶ Ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Haponda nindou düdi se kaki sandiferambo arü, düdi se pisao yihiimindi hamindi ra semindikoate-ayu ana, ahandi ḥgisihari hoeari ra nindou ḥgorümbo sagadowohümbo asu rani fihindı kaki ndemündü haya pemimbiywamboane. ³⁷ Godindi bukambe hoafiyowohü yahoya, ‘Ahambo moaruwai hohoanimoyu-randeimbì nindou nahurai randihorimboyei,’ meho ranana wamboyo, nga ranane hapondanambe tükefeyo,” mehu. ³⁸ Ahandi süngrürü-rundeimbì ai hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari! Hoeiro, pisao yihiimindi hamindi yimbu nda,” mehomo. Ai hoafiyupurühi yahupuriya, “Ra ndearane,” mehupuri.

Sisas ai Orif Wafuambe Godimbo didibafimayu
(Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Sisas ai adükari ḥgoafi ra hiniŋgire hayambo Orif Wafuana mahafu sapo munguambo si refi marandi nou. Raniyomo asu ahambo süngrürü-rundeimbì ai ahandi süngrü mahafomo. ⁴⁰ Ai hafomo nimarimboyohü tüküfihi hoafiyupurühi yahupuriya, “Nini-moatükuni sihamumbo rande hoeindeapurimboe ranimbo-hündə se Godimbo didibafindafundani sihamumbo ḥginindi mbisagapur-amboane,” mehupuri. ⁴¹ Sapo nimoei pifeyoani ho pirayo rani simogodühi safi Sisas ai hu yiri yimbu pusire nimarümbo Godimbo didibafimefiyu. ⁴² “Ape, se yifirayafi ana, wambo asübüsümbe moatükuni tüküfemboayo ra raguanambo-nadowandi. Nga se nine yifirayafi rani süngrundowandi, nga ro yifirayahi rani süngrufepoani,” mehu. ⁴³ Raniyo asu sünambeahindi nendi ai ahambo

ŋginemündümbohunda tükümeſiyu. ⁴⁴Sisas ai aſibusi aſindi hamindi ſemindimboayu ranahambo hamindi tütüngirihoei hayambo Godimbo didibafimayu hoaŋgu. Raniyo asu ahandi yikunimihoe ranai hori nahurai pimendo hoaŋgo.

⁴⁵Sisas ai Godimbo didibafiyu moendire hayambo ahambo ſüŋgururü-rundeimbimbo sowana huane asu mapomo ſapo aſindi hohoanimoyomondühi wambo. ⁴⁶Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Nimboe ſe hapoana apusayomoa? Ngaga botiyafu Godimbo didibafindafundi nini-moatükuni rande hoeindeapurani ŋginepurimindimbohunda,” mehu.

Sisasimbo mbumaründümo

(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Son 18:3-11)

⁴⁷Sisas ai wataporiyuhü nüŋguambe awai nendi aſindi ranai masifo. Sapo Sudas Sisasimbo ſüŋgrurü-rundeimbi ambeahindi-mayu ranai ſepurimündü haya mahafomo. Raniyu asu Sudas ai Sisasimbo wakikihimbohunda ahandi fikimi mahu. ⁴⁸Asu Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Sudas, ſe wakikihimbo asafi ra Nindou Hondümbo hürütümbi nindou-yafe warihüfimbo safomboyafi?” mehu. ⁴⁹Sisasimbo ſüŋgrurü-rundeimbi ai hoeirundane ahambo kikihimindimbo yanğırimemondamboemo hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari, ro yihoefi pisao yihiundi ſafi ranambo hitihupirimbo?” mehomu. ⁵⁰Raniyo asu aihündi mami ai pisao ndarihendühindamboyu Godimbo ſesi ſihou-rundeimbi bogori hondundi ratüpurityu-rundeimbimbo warihondü himbohoeari mafoaoareando. ⁵¹Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Yowan! Ndahurai refepoani!” mehu. Raniyo ahandi himbohoeari ra wari pamareanda asükai koadürü koadürümefeyo.

⁵²Nindou ſapo Sisasimbo kikihimindimbo masifomo ra Godimbo ſesi ſihou-rundeimbi bogoriyomo, Godindi wori hifandiru-rundeimbi prisman bogoriyomo asu Suda-yafe boboagori raniyomo. Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se pisao yihiundi asu nimihari fufuründümo masifomo ra hümbuhüni nindoumbo kikihemündimbo nahuraiyomo. ⁵³Ro sebabidimbo muŋguambo si Godindi worambe nimari marihandi ra moai ranihü kikihiründümondiri. Ngaga haponda sihamundi siane nimboe nimbi ai adükari tüküfihi simbo ŋgasündeamboane,” mehu.

Pita ai Sisasimboya, Ro moai fifirihini mehu

(Matyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Son 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Sisasimbo kikihiründümo houmbo Godimbo ſesi ſihai-rundeimbi bogori hondü ahandi worinambo sowaründümo mahifomo. Raniyo asu Pita ai ſüŋgumarapuri hüfu. ⁵⁵Asu ai hai wori gabusümo püpiru houmbo mamarimondamboyu ranihü ai-babidimbo mamarimo.

⁵⁶ Nimorehi mami ratüpurüyo-randeimbi ai hai sihi himboyowane Pita ai mamaruwamboyo ndoreri türüfoareri mbura hoafiyowohü yahoya, “Nindou ndanana sapo Sisas-dibo hu marandani,” mehu. ⁵⁷Pita ai hoafiyuhi yahuya, “Nimorehi se hoafayafi ranana moai akidou-amboani ro fifirihini,” mehu.

⁵⁸ Asu rani wangabeahi safi nindou ŋgorü ai hoeiriri hayambo hoafiyundühi yahuya, “ŋgorü ana sapo seanafisi.” Ngä Pita ai hoafiyuhi yahuya, “Wandafi, roana wananahi ana,” mehu. ⁵⁹Ran-ahandambohündi gedühi safi homboyoane asükai nindou ŋgorü ai hüti hoafimarıüri, “Sapo nindou ndanana Sisas-diborihindani nimboe ai-amboani Garirihündani.” ⁶⁰Asu Pita ai hoafiyuhiya, “Wandafi, roana moai fifirihéandi se wataporimbo-arandi ranahambo!” mehu. Raniyo asu hoafiyuambe kakaro ai hoafimayu. ⁶¹Raniyo asu Adükari ai hihirifi Pitambo türümafoariri. Asu Pita ai hohoanimomayu Adükari ai hoafimeindo ranahambo. Hapo nimbokoani kakaro ai hoafikoate-yuambe animbo se ŋgimimbo wambo moai fifirihini mbisafindirimboyafi. ⁶²Raniyu asu Pita ai weindanı tüküfi hu afındi hamındi aranımayu.

Nindou ai Sisasimbo tirifoefe hoafiyomondühi harimemondo
(Matyu 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Nindou Sisasimbo hifandımaruri ranai tirifoefe hoafiyomondühi bubumaruri. ⁶⁴Ai ahanti himboari hoearinambo gabudifoarüwuri houmbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se Godindi hoafi hoafiyafi-randeimbabayafi ana, hoafiyafimuni düdi sihambo harimayunını rana!” mehomu. ⁶⁵Ai Sisasimbo moaruwai hoafiyomondo marundi.

Sisas ai kansri-yomondi himboarühi tüküfi hoafi didiboadomareandi
(Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Son 18:19-24)

⁶⁶ Simayowamboyo hifandi-rundeimbi ai mafandundi. Asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogoriyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbiyomo ai-amboa ai-babidi fandu mburumbo Sisasimbo sowarındümo ahamundi bogori hondü kot raninambo mahifomo. ⁶⁷Ai hoafiyomondühi yahomoya, “Se Krais-ayafi ana, hoafindafimuni,” mehomu. Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Ro hoafehapuri amboani ŋgiri se wambo anihondümbo-ndundiri. ⁶⁸Asu simbori sihamumbo ro düdueheapuri amboani ŋgiri hoafindimondırı. ⁶⁹Haponda ndanihü piyo hayambo süngunambo aho ranana, Nindou Hondü ai God ŋginindeimbi ahanti warihondü warihü nimandümbui,” mehu.

⁷⁰ Ai munjuambo hoafiyomondühi yahomoya, “Ranayo ana, se Godindi nimoriyafi?” Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se sihamundihoari hoafayomo rasi, ŋga rananahi,” mehu. ⁷¹Ai hoafiyomondühi yahomoya, “Refe ana, nimboe nindou ŋgorümbo ahambo hoefimbo hoafayefa?

Ngā ndearambo sihefi himboambenambo hoafimayuambo himboriyefi-mboanefisi,” mehomo.

Pairatimbo sowana Sisas sowaründümo mahifomo
(Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Son 18:28-38)

23 ¹Munjuambo ranī bōbōagori-memō ranai Sisasimbo sowaründümo Pairat sowanambo mahifomo. ²Ai ahambo papi-hoafirirurihi yahomoya, “Nindou nda sihefi nendambo hohoanimō mamikarimarandüra kikihimarihurimindefi. Ai hoafiyuhi yahuya, ‘Yowanī Sisarimbo kakī saimbopoani,’ yahu asu ahandi fimboya, ‘Krais, adükari bogor-anahi,’ mehu,” mehomo.

³Pairat ai Sisasimbo düdurirurihi yahuya, “Se ra Suda-yafe adükari bogoriyafi?” mehuamboyu. Sisas ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Sihafihōari hoafayafisi,” mehu. ⁴Pairat ai Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogoriyomo asu awai nendi afindi menjoro ranaheimbo hoafiyuhi yahundüriya, “Ro nindou nda moai nini-moatkunki moaruwai rareanda hoafī himboriyahi,” mehu. ⁵Ai asükaiyei pukūna hoafiyehi seiya, “Sisas ai hoahoangu wakireandühi nindou yamundireandühi hohoanimō botimareandüri. Ai Gariri hifihu piyu haya sünümbo Sudia hifihu tükümeifiyu,” masei.

Pairat ai Sisasimbo Herot sowana koamariheirü

⁶Pairat ai hoafī ra himboriyu haya düdüfihu yahuya, “Garirihündiyyu nindou nda?” mehu. ⁷Herot ai mami profens hifi ra hifandimaramandi ranī hoarehiyu Sisas ai maniŋgu. Ranimboyu asu Pairat ai Sisasimbo Herot sowana koamariheirambo mahu sapo Herot ai rani-simboani Serusaremihü mamaru wambo.

⁸Herot ai Sisas hoeiriranī mayowambo hihifi-hihifimayu, nimboe sapo ai moani hoafī yangiri himboriyu hayambo asu hoeindihini mehu. Ai sapo yare hohoanimoyuhü Sisas ai hepünifeimbi moatkunki randeanda hoeindihea yahuhayambo. ⁹Herot ai Sisasimbo düdu-düdumarüri, ngā asu moai akidou-amboani nini hoafī hoafiyu, ngā wani. ¹⁰Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogori asu ahinümbi hohoanimō yamundu-rundeimbi akimi maniŋgomo ranai tikaruhoumbo Sisasimbo papi-hoafimaruri. ¹¹Herot ai ahandi ami babidi Sisasimbo tirifoefe hoafiyomo mburumbo asu bogori-yomondi hoeari aboedi safi yihuruwuri mburumbo astükai Pairat sowana koamarihawuri. ¹²Horombo ana, Pairat ai Heroti-dibō simbori ḥiginindürimefaniyosi, ngā rasimboani ai aboedi-aboedimefineandi.

Pairat ai Sisasimboya yifimbiyuwamboane mehu
(Matyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Son 18:39; 19:16)

¹³Pairat ai Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogori asu Sudayeit bogori munjuambo nindou amuri ranīyei aheimbo gugurimareandüri. ¹⁴Ai

hoafiyundürühi yahuya, “Nindou wambo sowana sahorimindei masinei ndanahambo hoafiyehi seiya, ‘Moaruwai hohoanimoyu randeimbani’ masei. Ro ahambo sihei himboarühi düdumarühini, ḥga ro moai se ahambo papi-hoafimarihori ra nini-moatükuni moaruwai rareanda hoafi himboriyahi.¹⁵ Asu Herot ai hoeirirani nini-moatükuni moai rareandi, ḥga ranimboyu hihiriri sihefimbo sowana koamariherambo masinu. ḅga asu ai nini-moatükuni moaruwai rareandai animbo ranimbo yifimanda?¹⁶⁻¹⁷ Ro ahambo tijirifo ndahando mbundihambo animbo asu moani aboedi koandihehina ḅgumbui,” mehu

¹⁸ Munguambo nindou ranai fandili puküna hoafiyehi seiya, “Nindou nda ndahorimindei ḅgei hifokoandihori. ḅga rananimbo Barabasimbo aboedambo-fimboani!” masei. ¹⁹ Barabas ra ai adükari ḅgoafihü gafman babidi yifiariyu nindou hifokoare hayambo karabusimefiyu-anı.

²⁰ Pairat ai Sisasimbo hiningifiyuwani aboedambo homboani mehu raniyu asu awai nendi afindi ranaheimbo asükai hoafimeyundürü.

²¹ Ai asükai puküna hoafi karihehindühi seiya, “Nimi keimbi karihendeimbifihi pandiwuri! Nimi keimbi karihendeimbifihi pandiwuri,” raranimateyi.

²² Ai asükaiyu ḅgimimbo dütureandürühi yahuya, “Nine-moatükuni ramareandi? Ahambo hifokoefimbo asei ra ro hoeirihina moai nini moatükuni akidou-amboani rareandanı hoafi himboriyahi. ḅga moani akidou yangiri tijirifo ndahando mbundiha aboedambo koandihehina mbihu,” mehu. ²³ ḅga ai moani hoafi puküna karihehindühi hütihoafiyehi seiya, “Sisas ai yifimbiyu-wamboane, yifimbiyu-wamboane,” mayei. Ai hoafimayeи habodei ra moani Pairatindı hoafi ḅgasünde hayambo ahei nimoamo hamindimayondürü. ²⁴ Raniyu asu Pairat ai Sisasimbo ahei hohoanimo süngumareandi. ²⁵ Raniyu nindou mami Barabas gafman babidimbo yifiariyu nindou hifokoare hayambo karabusambe mamaru ahambo aboedambo koamariherü. Raniyu asu ai Suda nine refembo yifirimayeи süngu Sisasimbo ami-yomondi warihümararì.

Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifihi tikoründümo pamarüwuri
(Matu 27:32-44; Mak 15:21-32; Son 19:17-27)

²⁶ Sisasimbo sowaründümo homondane Saimon Sairinihündi ai nafini masifu ḅgoafinambo hifombo yahuhayambo. Raniyomo asu Sisasindi nimi keimbi karihendeimbifihi ra sowandifi hawa Sisasindi süngu hüfi yahomo houmbo hüti-hütimaruri. ²⁷ Asu awai nendi afindi ranai Sisasindi süngu hüsihi, nimorehi bidifiri ranambeahi mahüsi ranai Sisasimbo hohoanimoyehi araninambo sahorimindei mahüsi. ²⁸ ḅga asu Sisas ai hihirifi hoafiyundürühi yahuya, “Serusaremihündi nimorehi se yowanı wambo araninambo-yondiripoani. ḅga sihei fimbo asu sihei

nimoakidiboumbo animbo araninambo-ndihündüri. ²⁹ Awi mami si tükündifemboe rani-simboani nindou ranai hoafindeihiya, ‘Nimorehi nimori wakemindikoate-ayeai asu nimori titihükoate-ayeai se hihifi-hihifindei. Sapo aheimbo tiñirifo ra ñgiri tükündifeyo,’ mbiseimboyei

³⁰ Rani-simboani animbo

nindou ai nimoei wafumbo hoafindeihiya,

‘Wamini piyafimuni,’ mbisei.

Asu asükai hifi wafumboa,

‘Gabudifoariwamuni,’ mbiseimboyei!

Hosea 10:8

³¹ Hapondani ro nimi yangiri nahurai-anahi, ñga wambo rawarihindiri. Ñga süngeunambo moaruwai tükündefeyoani se nimi yapari nahurai-ayeai siheimbo nüngumandifendüra?” mehu.

³² Nindou yimbu moaruwai hohoanimoyafandeimbi amboani Sisas dibombo sowapündümo mahifomo ahafanimbo hifokoeffepirimbohunda.

³³ Ai hei nimoei wafu mbirihapiri sisami sei arihündi ranihü Sisas asu hümbuhüniyafani-rinandeimbi nindou yimbu ahamumbo tikorüpundimo pamarupuri ra Sisas ai mbusümuoyuwane asu ñgorü ai warihondüniyu asu ñgorü ai kadüdaniyu yafine pamarupiri. ³⁴ Sisas ai hoafiyuhiya, “Ape, amboawi mbisafi nimboe ai moai fifirundi nine-moatükuni rawarundi ranahambo,” mehu. Asu ami ai satu piraimemo didai Sisasindi-mayo hoeari ra mandemündü yahomo houmbo.

³⁵ Nindou afindi ranai niboadei himboanambo hifandihündi, ñga boboagori nindou ai Sisasimbo tirifoarüwuri hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou bidifirambo aboedambo-reändüri marandi. Se Godindi nimori Krais-ayafi ana, yaro sihafihaoi aboedamboyafo,” mehomo. ³⁶ Asu ami amboani tirifoariwurühi homo hühütimbü moatükuni wain hoe finiga masabudo. ³⁷ Ai hoafiyomondowohü yahomondoya, “Se Suda-yafe bogorayaifi ana, yaro sihafihaoi aboedamboyafosi!” mehomo. ³⁸ Nimi keimbi karihendeimbi nimoamo ndaru sürü pamarundi: NDA SUDAYAFE ADÜKARI BOGORANI.

³⁹ Nindou hümbuhüniyafani-rinandeimbi nimi keimbi karihendeimbi fihi mapenimbafanı ñgorü ranai Sisasimbo tirifoarühi puküna hoafiyuhı yahuya “Se ra Kraisiyafi? Ranayafi ana, yaro sihafihaoi aboedamboyafosi asu yihoehimbo amboani aboedambo-rowamuni,” mehu. ⁴⁰ Ñga asu ñgorü hümbuhüniyu-randeimbi gorugoanını mapenüngu ranai afoai yahu hoafiyundowohü yahundoya, “Se Godimbo yihimboyafai? Ñga se tiñirifo asowandiffi nahuraiane ai-amboani asemündü. ⁴¹ Sihiri tiñirifo asahoamindehi ranana sapo nini-moatükuni sihiri ramarihoandi rani-süngeunamboane. Ñga nindou ndanana moai nini-moatükuni moaruwai rareandi.” ⁴² Asu ai hoafiyuhı yahuya, “Sisas, se sihafi ñginindi hifandarandambe tüküyafo amarifi ana, se wambo hohoanimondafındırı,” mehu. ⁴³ Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Ro

anihondümboanahi haponda hoafehanini se ro-dibo ngoafi aboedi ranihü nimandimboyafi,” mehu.

Sisas ai yifimayu

(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Son 19:28-30)

⁴⁴ Sapo hüfihamindikoate-yowohü wambo nimbi ranai hüfünimbo peyo haya gabudifoare hombo nimbambe tükümeffeyo. ⁴⁵ Refeyoambe asu hoeari Godindi worambe kumarundi ranai mbusümondühi yimbu bumareandi. ⁴⁶ Sisas ai pukünambo hamindi hoafi kariohiehü “Ape, wandi yifiafi sihafi warihariehandi,” yahu mburambo asu yifimayu.

⁴⁷ Asu ami-yomondi bogori maniñgu ranai nine-moatükuni tükümeffeyo rahoireanda mayoa asu Godimbo aboed-ani yahu hoafiyuhya, “Anihondü-ané, nindou ndanana moai nini-moatükuni moaruwai yare randi,” mehu. ⁴⁸ Nindou afindi wakire mengoro ranai hoeirihinda mayowamboyei afindi hohoanimoyeihiahe iŋusüföhü purüki-purüki kameihü iŋgoafina mahei. ⁴⁹ Iŋga Sisasindifikiminindiyei asu nimorehi Garirihundi ahambosüngumarihorirananai foarihehini boadeimbo himboanambo wamarihori.

Sisasimbo honguambe masihehori

(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Son 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nindou mami anihondümbo-reandeimbi aboedi hamindi maniñgu ahandi ndüri Sosep, aiana Suda-yafe kansir ambeahindiyu. Iŋga asu ai moai yifiriyu bidifiri boboagori-yomondi hohoanimo Sisasimbo ramarundi ranahambo. Aiana Suda-yafe ngoafi Arimateahündiyu hayamboyu asu God iŋginindi hifandarandi ra tüküfemboayo ranahambo hifanda marandi. ⁵² Sosep ai Sisasindiyifinimoko ra dibonapifembohunda Pairatimbo düdufimbo mahafu. ⁵³ Asu Sosep ai Sisasindifi-nimoko ra nimi keimbi karihendeimbi fihindifoarimündi siherü henüñgu kifohi hoearinambo pariri iŋgamondifoariri mbura sowaründümo homo nimoei adükari nimaroweimbi hongu nahurai wowondimaru hifomo ranambe masihawuri. Asu hongu ranambe ra moai horombo yifi sihoemo rundi. ⁵⁴ Ai ndeara sümbo Godimbo hohoanimoyowohü moani ngoafimbo nimarimboane sei hehimbo munjuambo moatükuni napirihindane rani-moatükuni ra tükümeffeyo.

⁵⁵ Nimorehi Garirihundi Sisas babidimbo mahüsi-mayeirananai Sosep babidimbo Sisasindiyifinimoko sihefimbo honguanambo mahei sapo nünguriwurimboemo asihawuri ra hoeifimbo. ⁵⁶ Raniyei asu nimorehi ranai worina hei aboedi fisijarümbü moatükuni mbimbirai asu marasen ndondomarihindi. Asu Mosesindiahinümbi hohoanimo hoafimayo süñgu moani nimarimbo si ra mamarei.

Sisas botimefiyu hoafi

(Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Son 20:1-10)

24

¹ Mami wik ranahandambo weangurühindi sihi siambe hondü nimoreh ranai Sisas samboarüwuranambo aboedi fisijarümbi

mbimbirai ndorihi masihehindi ra sahümündi mahei. ² Asu ai hei himboyeiane nimoei hongu nafitambeihü gürü pamarundi ranai paiarikate tifoe hihire amoahire mengoro. ³ Nga ai kefoehi hüsi himboyeiane, asu Adükari Sisasindi yifinimoko ra moai yaŋgoro.

⁴ Rani-moatükuni ranahambo afındı hohoanimoyeihı nimboeiane, nimehünou nindou yimbu ranai hoearı si kareandeimbi güdine hena ahei fikimi tükiyafine manimbafani. ⁵ Asu nimorehi ranai yihiimbombo hifini mbiro piyei hehi manimböei. Asu nindou yimbu ranai hoafiyafandühi safaniya, "Nimboe se nindou yaŋgiri nüŋguweimbi ranahambo yiſiyeimbiyei fondiwamı kokoarıhora? ⁶ Aiana moai ndühi yaŋguru, nga botimefiyu. Ai Garirihü nüŋguambe s̄iheimbo hoafimayu ranimbo se hohoanimondei. ⁷ Ai yahuya, 'Nindou Hondü ra nindou moaruwai hohoanimoyomo-ndeimbi-yomondı warihündüwurimboemo nimi keimbi karihendeimbifihi tikoemündi pefimbohünda. Asu yimbu sindu haya ŋgimi noufimbi ranifihi animbo botindifimbui,' mehu," masafani. ⁸ Raniyo asu nimorehi-mayeı ranai horombo Sisas hoafimayu ra hohoanimomayeyei.

⁹ Asu nimorehi-mayeı ranai hongu ra hiniŋgirihi hehi hei ahambo süngrürü-rundeimbi 11 asu munjuambo amuri ranıyei aheimbo munjuambo moatükuni wataporimbo-marihündüri. ¹⁰ Sapo honguambe munjuambo moatükuni tükümeſeyoa hoeirihi hehi Kraisindi hoafi sowandumo homo-rundeimbımo hoafimayeı nimorehi ranana Maria Makdarahündiyo, Soana, Maria Semsindi hondiyo asu bıdifiri amuri ranıyei. ¹¹ Nga asu ahandi hoafi sowandumo homo-rundeimbi ai nimorehi hoafimayeı ranahambo tıkarıhi hehi hoafi yaŋgiri anihündi yahomo houmbo moai anihondümborundi. ¹² Nga asu Pita ai pipiyu hu honguambe amofi himboyuane, hoearı ahambo himondimarihorı rani yaŋgiri meŋgorowa hoeimareandi. Raniyu ai hongu ra hiniŋgire haya hüfu worambe rani-moatükuni ranahambo afındı hohoanimoyuhü mamaru.

Nindou yimbu ai Sisasimbo Emaus nafı hohü hoeimarineri (Mak 16:12-13)

¹³ Nimorehi ranai honguanambo hüsi simboanı Sisasindi süngrürü-rundeimbi yimbu ranai ŋgoafi mami Emaus Serusaremihündi hombo 11 kiromitahüfeimbi hoandarı nafı mahafani. ¹⁴ Ai hafandühi mungu moatükuni tükümeſeyo ranahambo wataporimbo-marinandi. ¹⁵ Ai wataporimbo-rını hafandühi fifirinandane, Sisas ai ahandoarı tüküfi haya ai-babidimbo mahu. ¹⁶ Mami moatükuni gabudımafoareapıra ai moai ahambo Sisas-ani safani türüfoarineri fifirineri.

¹⁷ Asu ai ahafanımo düdureapırıhi yahuya, "Se nini-moatükunımboyo wataporimborinandühi ahafana?" mehuamboyafani. Asu ai

ngusümboarambe sisai fiyafandühi manimbafani. ¹⁸ Asu ŋgorü, ahandi ndüri Kriopas, ai simbori hoafiyuhı yahuya, “Awi Serusaremihü ndüfositimbo tükümehindi ra se yaŋgiranafi níne moatükuni ranihü tükümfeyo ra fifirifekoate-ayafi?” mehu.

¹⁹ Asükai Sisas ai düdureapırıhi yahuya, “Nimboe wataporimbo-arınanda?” mehuamboyafani. Asu simbori hoafiyafandühi safaniya, “Sisas Nasaretihündi ranahamboane wataporimbo-arihori. Aiana Godindi hoafı hoafiyu-randeimbiyu haya God asu munjuambo nindouyei himboahü ahandi hoafi, ratüpuri ra ŋginindi hamindiy. ²⁰ Yihoefi bogori nindou asu Godimbo sesi sihou-rundeimbi ai gafmani-yomondı warihü hiniŋgimariwuri. Raniyo gafman ai hifokofimboani yahomo houmbo nimi keimbi karihendeimbifihi tikoründümo pamarüwurü.

²¹ Iŋga horombo ro hohoanimoyefühiya, ‘Sisas ranana God ai Israerihündi ranaheimbo aboedambo-fendürimbo kafoariri hiniŋgiririmbombai,’ masefi. Asu hifokoamariwuri ra yimbu si ho hayamboyoani hapo ŋgimi noufimbi siane. ²²⁻²³ Hapo siambe hondü nimorehi bidifiri roambeahindi ai hei hoŋguambe himboyenia moai ahandi yifinimoko ra ranihü hoeirihindi. Raniyo ro hepünimehundi. Ai sinei yihoefimbo hoafiyehi seiya, ‘Sünambeahindi nendi yimbu hoeirihupira ai safaniya, ‘Sisas ana yaŋgiri mbanüŋgu,’ masafani,’ masei. ²⁴ Asu nindou bidifiri roambeahindi amboani hifomo honguambe munjuambo moatükuni ra hoeirunda nimorehi hoafimayeı süŋgure menjoro. Iŋga asu moai Sisasimbo ana hoeirüwuri,’ masafani.

²⁵ Asu Sisas ai ahafanimbo hoafiyupırıhi yahuya, “Se ana ngusüfokoate-anemo, se moai Godindi hoafı hoafiyomo-rundeimbi hoafimemo ranahambo nimehünou hohoanimoyomo. ²⁶ Godindi hoafı hoafiyomo-rundeimbi ai hoafiyomondühi yahomoya, ‘Nindou God ai ahandi nendambo aboedambo-fendürimbo kamafoariri ra asübisi ndemündi mbundambo animbo asu süŋgunambo Godindi himboahü ndüri adiükümbindümbui,’ mehomo,” mehu. ²⁷ Raniyo Sisas ai ahafanimbo ahandi fimbo Bukambe hoafı mapenıgo ra Mosesindimayo bukifihi piyu haya Godindi hoafı hoafiyomo-rundeimbi sürü papırı masihoemo ranahambo yamundimareapırı hu.

²⁸ Ai homo Emaus ŋgoafikimi tükümfundi. Raniyo Sisas ai ŋgasünde haya hombonoumefiyu. ²⁹ Iŋga yimbu ai hüti hoafiyafandühi safaniya, “Mborai ro-babidi apoefo, ŋga ndeara hüfihamindi hanühi nimbifembo akimane,” masafandamboyu. Raniyu hafu ahafandi worambe aibabidi mamaru. ³⁰ Ai sesimbo yahomo houmbo nímarimombo bret semündü Godimbo hihifirüri mbura hifitire haya masagapırı. ³¹ Rasüŋgu-mareandamboyu ai hepünafineandühi Sisas ani safani fifirimarineri. Iŋga asu nimehünou asükai awarimarihoayuwa moai hoeirineri. ³² Ai ahafandıhoari simbori hoafüriyafandühi safaniya, “Anihondü-ane, nafını

sinefuhī sihehimbo wataporimbo-maramuna asu sihiri ŋgusüfoambe hepünimehoandi,” masafani.

³³ Refe hayamboyoane, süngurineri-rinandeimbī ranai botiyafine hena Serusareminambo mahafani. Raniyo hafani hoeirineapurani ahandambo süngrürü-rundeimbī 11-memo ranai ahamundi ŋgunindī babidi gugureafu mamarimonda hoeimarineapuri. ³⁴ Ai hoafiyomondühī yahomoya, “Anihondü-anē, Adükari ai yifihündi botimefiyu! Ai Saimon-so tükümefiyuwa hoeimariri,” mehomo. ³⁵ Raniyo asu süngrürü-rundeimbī yimbu ranai ahafanimbo-so nafini tükümefiyu asu bret hifitireanda türüfoarineri fifirimarineri ranahambo wataporimbo-marinandi.

Sisasimbo süngrürü-rundeimbī ai hoeimarüwurü

(*Matu 28:16-20; Mak 16:14-18; Son 20:19-23; Ratiipuri 1:6-8*)

³⁶ Ahambo süngrürü-rundeimbī ranai bidifirambo rani-moatükuni ra wataporimbo-rundane, Sisas ahandoihoari ahamundi mbusümo tüküfi nüŋgumbo hoafiyupürühi yahuya, “Sihamundi ŋgusüfoambe afure kümbearoamboane,” mehu. ³⁷ Raniyomo yifiafimbai hoeiarihuri yahomo houmbo yihiimbo muŋguna moaruwaímemo. ³⁸ Iga asu Sisas ai hoafiyupürühi yahuya, “Nimboe se ranahambo hepiunefunda? Asu nimboe se nini-moatükuniyo hoeimarundi ranahambo awi fifirifekeoate-ayomoa? ³⁹ Se wandi yitiŋjari watiŋjari hoeiru. Ro wandihoar-anahi nda! Se sündu hoeirundiri. Sapo yifiafi ana ŋgiri wandi fi nahuraindo.”

⁴⁰ Sisas ai hoafiyu mbura asu ahamumbo ahanti fi hoeari ra naſuimepuri. ⁴¹ Ai afindi hihiſi-hihiſimemosi, ŋga ai awi ranahambo anihondümbofe-koate-afindi hohoanimomemo. Asu Sisas ai hoafiyupürühi yahuya, “Se sesi bidifiri sihoudai?” mehu. ⁴²⁻⁴³ Asu ai kini mamandundi ra ŋgorü bidifiri masabudowa semündü haya ahamundi himboahü masesuwa hoeimartiwurü.

⁴⁴ Ai ahamumbo hoafiyupürühi yahuya, “Se fifirundai ro horombo se-babidimbo nimboahambe hoafimayahī ra? Ro hoafiyahapurühi sahiya, Mosesindi ahinümbi hohoanimomo ranambe, Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbī-yomondi bukambe asu Herü Buk ranambe muŋgu moatükuni wambo tükündifemboe masahi.” ⁴⁵ Sisas ai ramehuamboemo ŋgusüfoambe fufurifoareapurühi Bukambe hoafimayo ra türüfoaru fifirimarundi. ⁴⁶ Asu Sisas ai simbori hoafiyupürühi yahuya, “Sapo Bukambe sürü papimarundi ra yare hoafiyowohü yahoya, ‘God ai ahanti nendambo aboedambo-fendürimbo koamafoariri ra asübusi ndemündü mbunda yifindu haya ŋgimi noufimbī ranambo yifihündi botindifimbui. ⁴⁷ Rananimbo Serusaremihi pindimo houmbo muŋguambo hifi ahanti ndürinambo hoafi bokarindihoemboemo. Rananimbo asu moaruwai hohoanimomo ra hininjirihindühī aboedi hohoanimomo süngurihindanī God ai

ahei moaruwai hohoanimo ra amboawi mbeyahuamboane,’ meho. ⁴⁸ Asu se ndani moatükuni tükümfeyo ndanahambo wataporimbondū ndündi. ⁴⁹ Wandi Ape ai Yifiafi Aboedi koarihefembo hoafiyu masihhendi ra koandiheheamboyahi. Ngaga awi se hokoate Serusaremihü nimandimombo Godindi-mayo nginindi ra ndowandümō houmbo animbo ngomo,” mehu.

Sisasimbo God ai sünambe serümündü mahafu

(*Mak 16:19-20; Ratüpuri 1:9-12*)

⁵⁰ Sisas ai ahambo süngrürü-rundeimbimbo sepürümündi hu Betani ngoafihü kaimayu. Raniyo God ai ahamumbo aboedi-aboedimbireapura yahu haya didibafimefiyu. ⁵¹ Ai ahamumbo aboedi-aboedireapurühi nünguane God ai ahamundi mbusümonindi serümündü sünambe mahafu. ⁵² Ai yiri yimbu pusiru nimarimombo ahambo ngusifo parüwuri mburumbo Serusareminambo hihifi-hihifi kameihi hihiriyafu mahomo. ⁵³ Asu ai muŋguambo si Godimbo aboed-ani yaho hohoanimombohunda ahandi worina homo marundi.